

*A Baptista
Teológiai Akadémia
évkönyve
a 113. tanévről,
2018/2019.*

A BAPTISTA
TEOLÓGIAI AKADÉMIA
ÉVKÖNYVE
A 113. TANÉVRŐL

2018/2019.

Budapest, 2019

A Baptista Teológiai Akadémia évkönyve
a 113. tanévről, 2018/2019.

Főszerkesztő: Prof. Dr. Almási Tibor
Felelős szerkesztő: Bereczki Lajos
Tördelő-szerkesztő: Huszta Csaba

© Baptista Teológiai Akadémia 2019

Minden jog fenntartva.
All rights reserved.
A kéziratok lektorálásának jogát fenntartjuk.

HU ISSN 2676-8275

Kiadja: Baptista Teológiai Akadémia
Felelős kiadó: Prof. Dr. Almási Tibor rektor
Budapest, 2019.

Borítóterv: Papp Szabolcs
Nyomtatás: „Mátyus” Bt., Dabas

TARTALOMJEGYZÉK

I. AKADÉMIÁNK ÉLETÉBŐL	7
1. ÜNNEPNAPOK	7
<i>Aktuális igék megvalósulása a BTA életében</i>	7
<i>Új kezdetre hív Isten</i>	13
<i>Megállapodás a VBTS és a BTA között</i>	19
<i>Dr. Richard Blake előadása az SWBTS munkájáról</i>	20
<i>Új kezdet – új tanév indult a Teológián</i>	25
<i>A Baptista Teológiai Akadémia Közgyűlési beszámolója – 2019</i>	29
<i>A BTA zenei élete</i>	32
<i>Tudományos fokozatot szerzett egy oktatónk</i>	35
<i>Évfordulók</i>	37
2. HÉTKÖZNAPOK	43
<i>Külföldi előadók az Akadémián</i>	43
<i>Szociális tereplátogatás az ország közepén</i>	46
<i>Teológiai hallgatók tanulmányútja Lengyelországban</i>	50
<i>Hallgatói beszámolók</i>	57
3. EGYES TERÜLETEK BESZÁMOLÓI	73
<i>Tanulmányi Hivatal működése 2018-19-ben</i>	73
<i>Nyelvi Lektorátus működése a 2018-19-es tanévben</i>	75
<i>A Hallgatói Önkormányzat működése a BTA-n, 2018-19-ben</i>	78
<i>Műszaki fejlesztések</i>	81
II. TEOLÓGIAI TANULMÁNYOK, SZAKCIKKEK	83
<i>Dr. Almási Kornél Zsolt: Az afró-amerikai zene kialakulása</i>	83
<i>Dr. Mészáros Kálmán: A Tordai Vallásbéke 450. évfordulóján</i>	101

<i>Dr. Várady Endre: A zsidókereszténység identitásformálódási körülményeinek vizsgálata a Kr. u-i első század vonatkozásában</i>	125
<i>Balla Péter: Jézus feltámadás utáni megjelenései</i>	149
III. ADATTÁR	159
1. A 2018-BAN ELSŐ ÉVFOLYAMOS HALLGATÓK NÉVSORA	159
2018/19 <i>Teológia – BA alapszak</i>	159
2018/19 <i>Kántor – BA alapszak</i>	161
2018/19 <i>Teológia – MA mesterszak</i>	161
2. A 2019-BEN DIPLOMÁZOTTAK NÉVSORA	162
3. KITÜNTETÉSBEN, JUTALOMBAN RÉSZESÜLT HALLGATÓK	163

I. AKADÉMIÁNK ÉLETÉBŐL

1. Ünnepnapok

Prof. Dr. Almási Tibor:
Aktuális igék megvalósulása a BTA életében

Diplomaosztó és tanévnyitó rektori beszéd¹

Az Úr Jézus a tizenkét tanítványával folytatott bensőséges, de nem könnyű beszélgetés után úgy döntött, hogy elküld rajtuk kívül még hetvenkettőt a missziómezőre. Ekkor hangzott el a Mester klasszikus mondata, amit Lukács örökített meg az evangéliumában: „Az aratni való sok, de a munkás kevés. Kérjétek tehát az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat az aratásába.” (Lk 10,2) Egy kibővített tanítványi csapatot küldött az Úr, mert az első század első felében úgy ítélte meg, hogy sok az aratni való.

Azt gondolom, etekintetben semmiféle bizonyítékra nincs szükség ahhoz, hogy belássuk: ha abban az időben így volt, akkor – a mai világ nem hívó népességét tekintve – ez ma még sokkal inkább így van.

Kevés a munkás? Hetvenkettőt küldött ki. Nálunk most 90-en fejezték be a tanulmányaikat. Mondhatná valaki: ugyan, kérem, nem kevés már a munkás.

Azonban olvastam egy statisztikát, amelyben arról van szó – Dr. Brent Ray írta le egyik kiadványában –, hogy ma a világon egy nap nem kevesebb, mint 50.000 ember tér meg. Gondolhatná valaki, elvégezték náluk a munkát, rendben vannak. Örüljünk nekik, adjunk hálát értük.

Ám a statisztika így folytatódik: napi 50.000 emberhez – ha ötven emberre számítunk egy lelkipásztort – naponta ezer új lelkipásztort kellene szolgálatba állítani a világon. Ezer új lelkipásztort, egy nap! Ez 365 ezer ember egy évben. Sok a munkás, vagy kevés?

Persze sokan azt mondják, hogy a munkások alatt csak a lélelmentő, közvetlen evangéliumhirdetéssel foglalkozókat kell érteni, és természetesen, ha nem kizárólagosan fogalmazunk, akkor ebben óriá-

¹ Elhangzott: 2018. szeptember 22-én

si igazság van. Rendkívülien fontos a lelkek megmentése. Amikor az Úr Jézus elmondta a misszióparancsát, akkor abban úgy fogalmazott, hogy a tanítvánnyá tétel ebben a versben az egyetlen fő ige – μαθητεύσατε –, de két mozzanatában történik a megvalósulása. Az egyik az, amely a bemelegítés szavát hordozza: βαπτίζοντες. Ám az Úr Jézus tovább is mondta: διδάσκοντες. Nem szabad elfelejteni, hogy a misszióparancs két elemből áll. Vagyis a megtérést és bemelegítést követően nagyon fontos lépés – sok-sok ember kell, hogy ebben munkálkodjon – a tanítás szolgálata.

A statisztika úgy folytatódik, hogy a világ keresztyén vezetői között 5 % az aránya azoknak, akiknek valamiféle teológiai képzettségük van. Nem túl sok. Kellenének még tanítók, szükség lenne még Teológiákra, és amellet, hogy a lélekmentés szolgálatára készítik fel a hallgatóikat, jó lenne, ha legalább néhányan lennének egy-egy évfolyamban, akik a tanítás tevékenységét is felvállalnák.

Úgy gondolom, hogy ez a mi diplomaosztó ünnepélyünk annak fényében is utat mutathat, hogy a világon – Ázsiában, Afrikában, Latin-Amerikában (hogy csak ezeket a kontinenseket vegyük) – kétmillió lelkipásztor úgy működik, hogy semmilyen teológiai képzettségük nincs, vagy csak nagyon-nagyon limitált.

Amikor az Úr Jézus a misszióparancsát elmondta, volt abban egy harmadik praesens perfectumi alak is: πορευθέντες – elmenvén. Meddig tudunk mi elmenni? Az Úr Jézus tanítványai – ismereteink szerint – nagyon messzire elmentek az Úr mennybemenetelét követően. Úgy tudjuk, hogy András a mi Dunántúlunkat is meglátogatta, és hozta az evangélium jó hírét.

Meddig tudunk mi elmenni? Talán fel kellene adnunk, ha nem tudunk a föld végső határáig elmenni? Ismerjük az Úr Jézus koncepcióját. Ő koncentrikus körökben gondolkodva határozta meg tanítványai szolgálati területét. Jeruzsálemben, Júdeában, Samáriában, aztán a föld végső határáig.

Meddig tudunk mi elmenni? Milyen kört tudunk elérni?

Hála legyen érte az Úrnak, hogy – bár nem mindenki értett vele egyet, de – a mi kicsi „Jeruzsálemünkéből” iskolánk tudott lépéseket tenni. Teológiánk először kizárólag a magyarországi baptista gyülekezetek számára képzett lelkipásztorokat, (nagyon fontos, nagyon kellett, de) egyszer csak egy kicsit tovább tudtunk lépni, és elmentünk a mi „Júdeánkba.” A mi „Júdeánk” a rendszerváltást követően az lett, hogy már nemcsak lelkipásztorokat képezhettünk a hazai baptista közösség részére, hanem egyéb missziómunkásokat is.

Aztán következett egy újabb lépés. Nemcsak baptista szolgáltatókat kezdtünk el képezni. Némelyek azt gondolták, hogy ez már „Samária”, vegyes lakosság, más egyház. Mégis úgy gondoltuk, hogy lépni szükséges.

Aztán jött egy még nehezebb lépés. Ahogy a tanítványoknak is nagyon nehéz volt kilépni Palesztina területéről és továbbmenni, úgy nekünk is szintet kellett lépni, hogy a szomszédos országokban lakók felé is nyissuk meg Akadémiánkat. Fölvettünk olyanokat is hallgatóink közé, akik nem Magyarországon laktak, és nem magyarországi

Prof. Dr. Almási Tibor a rektori beszédét tartja

baptista gyülekezetekben tevékenykednek majd, hanem egy másik országban. Kicsi lépések ezek, de a tendenciája a fontos, hogy egy kicsit lépegetünk újra, meg újra, tovább és tovább.

Azon aztán végképp majdnem mindenki megbotránkozott, hogy olyanok is elkezdjenek érdeklődni Teológiánk iránt, akik nem megtért emberek. Mit keresnek azok a Teológián!? Sokat gondolkodtunk ezen, és imádkoztunk is! Hallottuk a kritikákat is. Elég kevés olyan Teológia van a világon – ha van ilyen –, amelyik azt mondja, jöhetnek ide olyanok is, akik nem megtért emberek, csak érdeklődnek. Nehéz döntés volt. Meghóztuk.

Arra gondoltunk, ha egy gyülekezetben örül a lelkipásztor, ha betéved néhány látogató, csak úgy az utcáról, miért ne örüljünk mi, hogyha a Teológiánkra úgymond „betévednek” olyan emberek, akik ugyan önként jönnek, semmiféle presszió hatása alatt nincsenek. Lehet, hogy csak egyszerű érdeklődés, lehet, hogy egy diploma kellene nekik, és mégis idejönnek. Ne örüljünk annak, hogyha hallgatóink között vannak ilyenek?! Örülünk neki.

Az a reménységünk, hogy itt megismerik Jézus Krisztust, megismerik a Bibliát. És megtanultuk azt, hogy nemcsak a klasszikus lélektan, evangélizációs kampányok azok, amelyek elérhetnek lelkeket, hanem az úgynevezett „András-misszió”, a „teológiai misszió”, vagy „értelmiségi misszió” is, ahol a Teológián belül ilyen kapcsolatok ala-

kulhatnak ki tanárok és hallgatók; hallgatók és hallgatók; lelkészhallgatók és nem lelkészhallgatók között.

Kicsi lépések, de hálások vagyunk azért az Úrnak, hogy ebben az elmúlt tanévben is ezeket gyakorolhattuk Isten segítségével.

És most konkrétan a 112. tanévről. Néhány statisztikai adatot is szeretnék ismertetni, kerekített számokat mondok.

Iskolánknak az elmúlt évben körülbelül félezer hallgatója volt. Azt mondhatná valaki, mi ez egy nagy egyetemhez képest! Vannak Magyarországon olyan egyetemek, ahol 30 ezer hallgató van, mit akarunk mi ötszáz hallgatóval!? Szeretném elmondani, hogy bár nagyon szerények vagyunk, és ez valóban egy nagyon kicsi iskola, de Magyarországon, a hittudományi karokon – egyetemeket, nagy történelmi egyházakat is beleértve – a mi Teológiánkon képezzük a legtöbb teológust. Ebben a statisztikában benne vannak a katolikus, református, evangélikus teológiák is.

Persze nem kell elbizakodni. Hanem hálát kell adni az Úrnak azért, hogy jönnék az emberek. Hogyan jönnék? Nincs nagy plakátreklámunk az autópályák mellett. A televízió egyszer sem reklámozta a mi Teológiánkat, de rádió sem. Hogy jönnék az emberek? Úgy – emberi szempontból nézve –, hogy a régebbi hallgatóink beszélgetnek a szomszédaikkal, társaikkal, rokonaikkal, és ők jönnék.

A beszédre figyelő hallgatóság

Az ötszáz hallgató 40 %-a baptista gyülekezeti tag, akik között a lelkészjelöltek is ott vannak. A 60 %, egyrészt a tizenyolc egyéb egyházból érkező hallgatók köre, másrészt pedig olyanok – nem sokan, de azért egyre többen vannak –, akik egyetlen egyházhoz sem tartoznak, de érdeklődnek Isten Igéje, a Biblia és a teológia iránt.

Száz olyan hallgatónk van, akik nem Magyarországon élnek, hanem a Teológiánkon létrehozott Közép- és Kelet-Európai Baptista Nemzetközi Intézet keretében tanulnak. Vagyis

közép- és kelet-európai országokból érkeznek a hallgatónk körébe. Hálásak vagyunk Istennek azért, hogy ez már így működik. Egy évvel ezelőtt hoztuk létre ezt az intézetet, és már száz hallgató van ebben az intézetben.

Miután hálás szívvel gondolok vissza az elmúlt, 112. tanévre, szeretnék előre tekinteni az előttünk álló, 113. tanév új feladataira.

Azt mondtam, jönnek az emberek: 170 elsőéves hallgatót vettünk fel az új tanévre. Ma komoly tárgyalásunk volt a lengyel baptista vezetővel, a szövetség elnökével, és a Teológia rektorával. Ennek témája: szeretnének jönni Lengyelországból is hallgatók. Romániából (Erdélyből), Ukrajnából (Kárpátaljáról) jöttek már korábban, ők itt vannak. Most úgy tűnik, hogy Lengyelországból is jönnek. Hálásak vagyunk azért, hogy három professzort – akik a Lengyel Teológián tanítanak – most át tudtunk venni, így a mi Akadémiánkon is fognak tanítani. Örülünk ennek.

Az előttünk álló új tanév rendkívüli évnek minősül. Az első fő szempont, hogy nagyon komolyan fel kell készülnünk az új, úgyszólván akkreditációs eljárásra. Ez azt hordozza magában, hogy egy pártatlan, magasrendű testület megállapítja, hogy megüti-e azt a szintet a mi Teológia BA, MA, illetve a Kántor BA képzésünk, hogy egy Európai Unió, akkreditált diplomát tudjunk kiadni minden nálunk végzett hallgatónak. Olyat, amellyel az Európai Unió bármely országában érvényesülhet, és amellyel bármely teológiai egyetemre, doktori iskolába besétálhat, és azt mondhatja: „itt van a diplomám, szeretnék teológiából doktorálni”. Erre az önértékelést benyújtó, Látogató Bizottságot fogadó esztendőre készülünk.

A másik nagyon fontos dolog, hogy miközben folytatjuk azt a munkát, amiről a 112. tanév kapcsán szóltam, lesznek olyan új, kifejlődő mozzanatok – főleg a nemzetközi kapcsolatainkra gondolok –, amelyek progresszív módon, Isten segítségével, reménységünk szerint haladnak tovább. Az egyik ilyen az Amerikai Déli Baptista Szövetséggel való kapcsolatunk. Szó esett már arról, hogy ez a kapcsolat száz éves, és milyen sok anyagi segítséget kaptunk már az Amerikai Déli Baptista Szövetségtől. Csak nagyságrendileg mondom, hogy ennek a szövetségnek (több baptista szövetség van az Egyesült Államokban), 45 ezer gyülekezete van, és a tagok száma: 16 millió. Ezek nem kiskorban megkeresztelt, aztán később valamire járó emberek, hanem hitvalló bemenésben részesült, aktív gyülekezeti tagok és munkások.

Egy olyan kapcsolat jött létre, amelyről később részletesebben fogunk hallani a közöttünk jelen lévő *dr. Richard Blake* professzortól. Az

Úr iránti hálámat szeretném kifejezni azért, hogy egy ilyen hatalmas Teológia – amely a Déli Szövetség hat teológiája közül a legnagyobb – méltatott bennünket arra, hogy fogadta látogatásunkat, a rektor úr és az ottani munkatársai időt szántak ránk. Furcsa módon ők köszönték meg, hogy elmentünk. És most azon dolgozunk, hogyan tudjuk konkretizálni azt a kapcsolatot, amely itt elvileg már létrejött.

Ennek a Teológiának 1.300.000 kötetes könyvtára van. (Egy magyar nagy Teológia is a töredékével rendelkezik. Néhány százezres kötet már nagy könyvtárat jelent.) És Akadémiánk ide nyerhet bebocsátást. Tanáraink mehetnek ki tanulni, kapunk vendégprofesszorokat. Már kettővel részben megállapodtunk, hogy jönni fognak és tanítanak nálunk a következő tanévben. És amikor elindul az angol nyelvű MA képzés – terveink szerint a következő tanév végén fog indulni –, akkor jelentős mértékben anyanyelvi professzorokkal tudjuk megoldani ezt a képzést. Nagyszerű dolgok, és nagyon hálásak vagyunk mindezért.

Az aláírás pillanata

Egy nagyszerű alkalom nyílik most arra, hogy miután a lengyel elnök testvér igehirdetését meghallgathattuk, most a Varsói Baptista Teológiai Szeminárium rektorával aláírhatunk egy olyan megállapodást a két intézmény között, amely magában foglalja a tanári kar csereoktatási lehetőségét, valamint a diákság hasonló kapcsolatát. Nagyon

hálásak vagyunk azért, hogy ebben együttműködhetünk a Lengyel Baptista Szövetséggel, és a Varsói Baptista Teológiai Szemináriummal.

Isten áldja meg a szívünket, hogy legyen hálás végzős hallgatóinkért, indulókért, tanárokért, munkatársakért, a hozzátartozókért, és legyen hozzánk kegyelmes, hogy valóban egy olyan új kezdet legyen az indulók és a végzősök számára egyaránt, amely önmagán hordozhatja Isten gazdag áldását.

Ezzel nyitom meg a 113. tanévet.

*Prof. Dr. Almási Tibor
a BTA rektora*

Dr. Mateusz Wichary: Új kezdetre hív Isten²

Kezdetben teremtette Isten a mennyet és a földet.

(1Móz 1,1)

És láttam új eget és új földet, mert az első ég és az első föld elmúlt, és a tenger sincs többé.

(Jel 21,1)

Milyen új kezdetre hív el az Úr a mai nappal? Elsősorban azokhoz szeretném intézni szavaimat, akik most kezdik a tanulmányaikat, illetve azokhoz, akik éppen befejezték azt. Mert mindkét csoport számára egy új kezdet napja ez. Ennek fényében lehet, hogy van közöttünk olyan, aki fél: mi következik most? Kész leszek-e megbirkózni az új kihívásokkal? Lesz-e munkahelyem, vagy milyen lesz hallgatónak lenni?

*Dr. Mateusz Wichary igét hirdet,
tolmácsol Dr. Bukovszky Ákos*

Ez az új kezdet nagyon fontos a számotokra. De hadd szóljon ez az ige mindenkinek is, hiszen valamennyiünk számára kezdődik valami új az életben. Hogyan nézünk szembe ezzel? Hadd biztosítsalak a két felolvasott igevers alapján, hogy Isten képes és kész veletek végigmenni ezen az úton. Miért? Mert ő ott volt az elején, és ott van a végén is, ami valójában nem vég, hanem egy új kezdet. Tehát Isten mindig az új kezdetek Istene.

Az első új kezdet – ami a Biblia elején van – és az utolsó új kezdet – amiről a végén olvastunk – között egy sor új kezdet volt, beleértve a mi életünket is. Hogyan lehet az új kezdetben Istennel jól elindulni? Hogyan kerüljük el, hogy saját erőből kezdjünk el valami újat, ami rossz kezdet lesz.

²Elhangzott a 2018. szeptember 22-i diplomaosztó és tanévnyitó istentiszteleten.

Hadd említsek meg három alapelvet, amit a Szentírásban látok, ami segít Istennel egy új kezdetben jól elindulni. Ezt a három elvet olyan hithősök példájával fogom illusztrálni, akikről a Szentírásban olvashatunk.

Az első elv – Az Istennel való új dolog elkezdése mindig *kemény*.

Néha azt gondolnánk, hogy ha Isten velünk van, akkor az egész egy vasárnap délutáni séta lesz. De a Szentírás nem ezt tanítja. Minden nagy új kezdet, amiről a Biblia tudósít, az nehézségek árán kezdődött. Erőfeszítésre volt szükség, és küzdelemmel, fájdalommal, szomorúsággal, és esetenként nagyon furcsa, Isten iránti érzelmekkel járt együtt. Nézzük meg 1Mózes 12. fejezetét.

Itt Ábrahám életében olvashatunk egy új kezdetről. Isten valami nagyszerű dolgot indít el nála, ezt mondva neki: Menj ki a te országodból! Kényelmes dolog az embernek otthagyni a saját otthonát? Elhagyni az ismerősöket? Elköltözni azoktól, akikkel jól megértitek egymást? Arról a helyről, amit szeretsz? Mindannyian szeretjük a saját kényelmi zónánkat. Amikor én először idejöttem, halvány fogalmam sem volt, hogy kik is a magyar baptisták. Most már tudom, hogy nagyszerű emberek, de mit kellett tennem? Ki kellett mozdulnom. Mindannyiunknak megvan a saját kényelmi zónánk. De Istent az új kezdettel nem a komfort zónánkon belül találjuk meg, hanem onnan ki kell vonulnunk. Kész vagy-e erre? Vagy valamiféle teológiai elméletet kovácsolsz, amivel azt igazolod, hogy miért maradsz ott ahol vagy. Mi baptisták nagyon jók vagyunk abban, hogy teológiai kifogást találjunk a saját lustaságunk és hitetlenségünk igazolására. Szeretjük az Urat és az Igét, de esetenként rosszul használjuk. Tehát mindig is nehéz az új kezdet. Emlékezz Ábrahámra!

Mi történt Mózesrel? Mózesnek is volt egy új kezdet az életében Istennel. Mózes második könyve harmadik fejezetében van ez leírva, de előtte van másik két fejezet is. Talán emlékeztek arra, amikor elhívta Isten Mózeset élete legfontosabb új kezdetére. Nyolcvan éves volt. Van-e itt köztünk nyolcvan éves? Nincs. Akkor lehet, hogy ez még nem az az új kezdet, ami Mózesnek volt. De a legnagyobb dolog, amiért élsz, még a jövőben állhat előtted. Mózes életében valójában a második nagy kezdés volt ez. Először Egyiptomból kellett kivonulnia. A pusztában szépen kialakult az egzisztenciája a juhokkal, de aztán Isten elhívta egy következő új kezdetre.

Gondoljunk Dávidra! Isten kiválasztott királya volt. Emlékszünk arra, amikor Isten fölkenete királlyá, akkor talán azt mondta neki Isten: menj és legyél király!? Nem így van ez leírva a Szentírásban, hanem kemény, küzdelmes út volt előtte. Pusztai meneküléseket, vándorlásokat jelentett ez neki. Isten szerinti kezdet volt? Igen. Mégis nehéz volt.

Most az Úr Jézusra gondoljunk. A Filippi levél második fejezetében olvasunk arról, hogy félre tette az Istentől kapott dicsőséget, és alázatos és engedelmes lett. Könnyű lemondani jó dolgokról? Fialat hívóként, röviddel a megterésem után, látva az amerikaiakat, akik jöttek Lengyelországba, úgy elcsodálkoztam azon, hogy miért hagyják ott azt a gazdag és szép országot és jönnek az én hazámba. Most már tudom, hogy itt sokkal jobb. De akkoriban azt gondoltam, hogy ők hithősök. Gondoljunk bele milyen lehetett Krisztusnak élvezni a menny dicsőségét? Ezt én sem, ti sem tudjátok igazán, de tökéletes volt. Ő lemondott róla, és ez volt számára egy új kezdet. Jó volt, de nehéz volt.

Aztán gondoljunk Pál apostolra! Most nem fogjuk felolvasni, de otthon olvassátok el a második Korinthusi levél 11. fejezetét, amelyben egy hosszú lista van arról, hogy mi mindenen ment keresztül Pál apostol. Ha ő bejönne az ajtón, mi lenne a reakción? Lehet, hogy ledöbbenénk, vagy undorral néznénk rá, mert annyiszor megverték. Olyan sokat szenvedett és elgyötört állapotba került, ahogy az apostol végigjárta azokat az utakat. Valószínű, hogy nem Chanell No. 5-ös illatot terjesztett maga körül. De ő hiteles volt. Ilyen volt a kezdet számára.

Téged milyen új kezdetre hív Isten? Kész vagy-e megfizetni az új kezdet árát? Vagy megpróbálsz valahogy kicselezni ezt az egészet? Azt kell, hogy mondjam, hogyha Istentől jövő új kezdetről van szó, akkor ott problémák lesznek. Ha semmi probléma nincs, akkor nem hiszem, hogy Istentől van ez az egész. Mert ezt mutatják számomra a Szentírásban található hithősök példája. Kész vagy-e ezt elfogadni, vagy nem?

A második elv – Az új kezdet belső feszültségeket okoz

Az új kezdettel mindig együtt járnak nehéz kérdések, kétségek. Lehet, hogy még Isten iránti ellenszenv is van benne. Nem értjük meg az ő akaratát, de valahogy ezzel szembe kell néznünk, és meg kell birkóznunk vele. Megint nézzük meg a nagy hithőseinket.

Ábrahám Istentől azt az ígéretet kapta, hogy belőle nagy nemzet származik. Hogy indul be egy nagy nemzet? Például egy fiúval. Emlékeztek, hogy az az Isten, aki fiút ígért neki, és képes is volt megadni, de milyen gyorsan is tette ezt? Nagyon sokáig visszatartotta tőle az

ígéret gyermekét. Ez rendkívül furcsa. Isten, aki képes adni neki egy fiút, meg is ígérte, és még annál sokkal többet is, de mégis hosszú ideig nem adja. Hol van ebben a logika? Valahol az Isten gondolatában ott van az ésszerűség, csak az Isten logikája fölülmúlja a mienket, és sokszor nem tudjuk megérteni. Azután amikor végre megszületett a fiú, és fölcseperedett már valamennyire, akkor Isten azt mondja: vedd és áldozd föl. Könnyű lehetett ez Ábrahámnak, illetve mind a kettőjüknek? Nem hiszem. Ez az Isten által adott új kezdés volt az életükben? Az volt. Nagyszerű új kezdet volt ez.

Ha Mózeset nézzük. Megölte az egyiptomit a hazájában, és menekülnie kellett. Lehet, hogy sokszor föltette azt a kérdést: Istenem, nem húztam át a te tervedet ezzel? Nem értettem-e félre a te útjaidat? És hogyha az apostolok cselekedeteiben nézzük ezt, ott látjuk, hogy nem. A pusztában új életet kezdett, és sikerült neki valahogy talajt fogni, de ott volt benne egy állandó kérdőjel az egész mögött: Uram, vajon jól értettem meg a te útadat? Elmúlik negyven év, most már nyolcvan éves Mózes, és Isten azt mondja, most kezdődik egy új fejezet: menj vissza Egyiptomba!

Gondoljunk Dávidra! Dávid számára a legnagyobb probléma az elődje, Saul volt. Amikor Dávid felkenetett királlyá, akkor éppen ült a trónon egy király. Ez a Saul nem volt túl lelkes attól, hogy van konkurencia. Sámuel első könyvében olvassuk, hogyan próbálta megtalálni Saul Dávidot, hogy megölje. Dávid nem volt egyedül. Több száz embere családotól bujdosott Dáviddal, mert Saul halálra kerestette az új királyt. Mindannyian arra vártak, hogy egyszer vége lesz már ennek az üldözött állapotnak. Két alkalommal is Isten Dávid kezébe adja Sault, és a barátai buzdítják: öld már meg és akkor vége a bajnak! Érezni benne ezt a feszültséget. És akkor mit csinál Dávid? Kétszer is visszautasítja a lehetőséget. Mindkét alkalommal megszólítja Sault. A király körbenéz:

- Ki az?

- Én vagyok Dávid. Megölhettelek volna, de látod, nem vagyok rá hajlandó.

- Tényleg?

- Igen. Csak legalább annyit, hogy hagyd már abba ezt az üldözést, egy kis nyugodt életre vágyom. Ennyi az egész.

És Saul mind a két alkalommal megígérte neki:

- Persze Dávid, így lesz.

Érezzük amint ez a nagy kő leesik a szívéről? Itt a vége, itt a megoldás. Megoldás volt? Hát nem. És így folytatódott tovább a történet. Magam előtt látom nem csak Dávidot, hanem Dávid vitézeit, külö-

nösen a feleségeit. Azt remélték, hogy kellemes nyugodt életük lesz a gyermekeikkel. De nem ez jött, folytatódott a bujdosás a pusztaságban. Gondolom, rendesen megharagudtak Dávidra. Meg kellett volna, hogy ölje azt az embert. Mert ha ezt megteszi, vége a gondjaiknak. Dávidnak meg kellett fizetni az engedelmesség árát, hogy a királysága áldáson alapuljon, ne pedig átkon. Az új kezdetek együtt járnak súlyos kérdésekkel, és kemény következményekkel, olyan emberek részéről is, akik egyszerűen nem értik meg azt, hogy miért csináljuk úgy azt a dolgot, ahogy tesszük.

Gondoljunk az Úr Jézusra! Ki volt az, aki megértette őt? A farizeusok? Nem. A családja? Ők sem. Végül magára maradt. Egyedül maradt, arra a pillanatra, amikor a bűneinket magára vette, és úgy imádkozott az Atyához, mint valamennyien, amikor ilyen kétségbe ejtő helyzetbe kerülünk: Miért hagytál el engemet? Ez egy jó kezdet volt? Igen. Jó új kezdet volt. De nehézségekkel járt, és súlyos kétségekkel és kérdésekkel, de ő vállalta és végig ment ezen az úton.

Utolsónak Pál apostolt vettük. Egyesek azt mondják, hogy Pál apostol írásai közül a Római levél 9-11-ig terjedő fejezetei a legnehezebbek. Mivel kezdődik ez a szakasz? Pál apostol bizonyosságot tesz, hogy nagy szomorúság és fájdalom van a szívében, és ennek nem külső forrása volt, hanem az, hogy nem látta a saját népe megtérését. Az apostol azt mondja: még a saját üdvösségemet is kész lennék feláldozni azért, hogyha ezen az áron a népem megváltásra juthatna. Ez a saját népe iránti nagy szeretete. Ugyanakkor látjuk, hogy nem érti Isten útját. Mert zsidók nem térnek meg nagy számban. Könnyű volt ezt neki látni és elfogadni? Nem. Ez számára szomorúság és fájdalom volt. Ennek ellenére egyszerű új kezdet volt ez.

A harmadik elv - Végül megéri.

Ábrahámnak végül megérte elszenvedni, kibírni azokat a dolgokat? Biztos vagyok benne, hogy hálásak vagyunk, és a mennyben majd ki is fejezzük Ábrahámnak a köszönetünket ezért. Ő a hit nagy embere volt. Miből látjuk ezt? Hogy mindezekben a nehézségeken átment.

Mózeset figyeljük. Isten nagy dolgokra használta Mózeset. És megérte neki. Megérte számára mindent eltérni, elszenvedni, mindenen végigmenni, hogy bevégezze azt a munkát és elérje azt, amit Isten eltervezett számára.

És Jézus. Megérte számára engedelmesnek lenni az Atya iránt egészen a halálig? Az egész örökkévalóságban áldani fogjuk, sőt most is áldjuk azért, amit tett.

Pál apostolnak is valamennyien köszönettel tartozunk. Azt mondja: ha a pogányok apostola vagyok, rendben van, megcsinálom. És hűséges volt. Nem rovom föl neki azt, hogy a saját népét szerette különösképpen. Mert engedelmes volt az Úr akarata iránt, ami az életére vonatkozott. És megérte.

Befejezésül egy képet szeretnék mondani. Képzeljük el, hogy a falnak támasztott ujjam hegye az idő kezdete a Mózes első könyvéből, és a csuklómnál van az idők vége, amiről a Jelenések könyvéből olvastunk. Az örökkévalóság a csuklómtól a könyökömön át egészen a szemben lévő falig és onnan még tovább tart. Persze tudjuk, hogy az örökkévalóság ennél sokkal hosszabb, csak azért mutatom, hogy egyáltalán el tudjuk képzelni. Ebben a mi saját életünk. kb. egy ujjpercnyi. Egyet értetek-e velem abban, hogy megéri ezt a kicsiny időt az Úr szolgálatában tölteni, hogy vele lehessünk a dicsőségben, az egész örökkévalóságban? Azt gondolom, hogy a problémáink gyökere sokszor az, hogy vagy nem hiszünk az örökkévalóságban, vagy elfeledkezünk róla. Mert ha komolyan vesszük az örökkévalóságot, akkor bármi is legyen az, amiben újat kell kezdeni Istennel az életében, az megéri.

*Dr. Mateusz Wichary
a Lengyel Baptista Szövetség elnöke*

Megállapodás a VBTS és a BTA között

A Magyarországi Baptista Egyház és a Lengyel Baptista Szövetség közötti együttműködés keretében a Baptista Teológiai Akadémia és a Varsói Baptista Teológiai Szeminárium között 2018. szeptember 22-én együttműködési megállapodás született.

E megállapodás jegyében – a két szövetség támogatásával – többek között sor került arra, hogy a Varsói Baptista Teológiai Szeminárium három oktatóját – *Dr. Mateusz Wichary*, *Dr. Włodzimierz Tasak* és *Dr. Robert Merecz* – a Baptista Teológiai Akadémia integrálta tanári karába.

*A megállapodás aláírói:
Dr. Włodzimierz Tasak és Prof. Dr. Almási Tibor*

Dr. Richard Blake előadása az SWBTS-ről³

Elhangzott: 2018. szeptember 22-én

Nagy kiváltság számomra, hogy itt lehetek, és nagyon szépen köszönöm a meghívást. Szeretném kiemelni, hogy milyen nagy teljesítmény van a ma diplomájukat átvevő emberek munkája mögött. De nemcsak diplomaosztás van ma, hanem az új hallgatók fogadása is. Nagyon hálás vagyok azért, hogy egy ilyen felemelő ünnepségen részt vehetek.

Dr. Richard Blake, és tolmácsa: Dr. Bukovszky Ákos

Ez Isten háza, és általában, amikor ilyen helyen megjelenek, akkor az evangéliumot, az Úr Igéjét hirdetem. Mivel ez egy másfajta alkalom, ezért arra kaptam felkérést, hogy a két tanintézmény közötti kapcsolat kialakulásáról és fejlődéséről szóljak. Ez fantasztikusan izgalmas téma.

Az utóbbi hónapok során ismerkedtem meg egy kicsit mélyebben a Baptista Teológiai Akadémiával (BTA). Nagy öröm volt számomra felfedezni azt a sok hasonlóságot, ami a BTA és a Southwestern Baptist Theological Seminary (SWBTS) megalakulása, működése és alap-

³SWBTS – Southwestern Baptist Theological Seminary

elvei között van. Én a BTA-ról nem kívánok szólni, mert azt ti sokkal jobban ismeritek, mint én, ehelyett inkább a Texas állambeli Fort Worth-ben elhelyezkedő Dél-nyugati Baptista Teológiai Szemináriumról szeretnék néhány dolgot elmondani.

Azt hallottam, hogy Magyarországon a baptista teológiai oktatás a XIX. század vége felé kezdődött el, és 1906-ban alapították meg a BTA elődjét. Ez azt jelenti, hogy több mint egy évszázadon át vittétek előre a teológiai oktatás ügyét. Hasonlóképpen az SWBTS egy Texas állambeli, Waco városban levő, Baylor Egyetemen folyó teológiai oktatásból nőtt ki, mint független intézmény. A Baylor Egyetemet 1901-ben alapították meg, és négy évvel később a teológiai tanszékükből külön szemináriumot hoztak létre.

Először még egy évet az egyetemen belül működött, és 1906-tól önálló intézményként. 1908-ra történt a hivatalos bejegyzése ezen a néven: SWBTS. 1910-ben költözött ez az intézmény a Fort Worth nevű város déli részére, amit mi Szeminárium-hegységnek nevezünk.

Tehát mindkét intézmény kicsit több, mint száz éves múltra tekinthet vissza. Ez idő alatt sok változás történt. Az SWBTS munkássága célkeresztjében kezdettől fogva az evangélium prédikátorainak képzése áll. Az ott végzett hallgatók ma már sok különféle gyülekezet lelkipásztoraként, számos missziói szervezet munkásaként, és egyéb külmisszióban lévő misszionáriusként dolgoznak, egyesek Magyarországon.

Az SWBTS kezdettől fogva igyekezett arra, hogy jól összefésülje egyrészt a tudományos teológiai munkát a Biblia magyarázó prédikálással, másrészt pedig egy nagyon dinamikus missziói és evangélizáló programmal. Jelenleg e Szemináriumnak öt iskolája van, ahol olyan hallgatók képzése folyik, akik a lelkipásztori szolgálatra kaptak elhívást. (1) Teológiai iskola; (2) Prédikátor, missziói iskola; (3) Egyházzenei iskola; (4) Misszió és evangélizációs iskola; (5) Gyülekezeti és családszolgálati iskola. Ma már a SWBTS-ben végzettek száma 45 ezer, akik szerte a világon szolgálnak.

A Dél-nyugati Baptista Teológiai Szeminárium a munkáját bizonyos alapelvek köré rendezi, amik nagyon világosan le vannak fektetve. Szeretném, ha tudnátok, hogy mik ezek a főbb értékek, amik mellett elköteleztük magunkat, és biztos vagyok benne, hogy ezekben ti is osztoztok.

1.) Krisztus-központú.

Ez az első és legfontosabb. Tehát azt a régi-régi nyilatkozatot tartjuk legfontosabbnak, hogy „Krisztus Úr!” Mindenben, amit csak teszünk, az ő tisztességét és dicsőségét keressük.

2.) Biblia alapú

Mi olyan Biblia alapú oktatást kívánunk adni a hallgatóinknak, amely lehetővé teszi számukra, hogy a hitüket és a gyakorlati életüket összehangba hozzák. Nagyra tartjuk a Bibliát, Isten hibátlan beszédét. Elkötelezettjei vagyunk annak, hogy az Igazság beszédét korrektül kezeljük.

3.) Globális stratégia

Elszántak vagyunk abban, hogy olyan keresztyén vezetőket képzünk ki, akik másokat tanítanak Krisztus munkájának végzésére, szerte a világon. Az evangélizálás és a misszió a leglényegesebb, ott van mindenben, amit végzünk. A stratégiánkhoz tartozik, hogy különféle nemzeti, kulturális, etnikai háttérből érkező hallgatókat képezünk, az egész Egyesült Államok-szerte folyó szolgálattól kezdve az egész világon folyó lelki munka végzésére.

4.) Gyülekezet támogatás

Mindezek mellett gyülekezettámogatók vagyunk. Mi értékeljük a gyülekezetet, mint Istentől jövő jó ötletet. Mert Isten világot elérő stratégiájában a gyülekezetnek elsőrangú helye van. Tehát a célunk az, hogy segítsük a gyülekezeteket abban, hogy olyanná váljanak, amit Isten Lelke csak ki tud hozni belőlük.

Elvárás részünkről, hogy a hallgatóink, oktatóink és minden más munkatársunk is egy-egy helyi gyülekezet aktív tagja legyen. Azt akarjuk, hogy mindnyájan értékeljék, amit mi örökségbe kaptunk, a felekezetünk életét és hagyományait.

Most pedig arra szeretném fordítani a figyelmet, amely talán beneteket személy szerint jobban érdekel és érint.

Tavaly ősszel, a Magyarországi Baptista Egyház meghívására eljöttem a hazátokba, hogy az Országos Lelkészkonferencián Igét hirdessek. Miközben ott voltam, abban a kiváltságban volt részem, hogy a BTA két vezetőjével találkozhattam ott: a rektorral, *Prof. Dr. Almási Tiborral* és a rektorhelyettessel – aki kiváló karvezető is –, *Dr. Almási Kornél Zsolttal*. Együtt ebédeltünk, és közben megosztották az ő látásukat a BTA szolgálatával kapcsolatban.

A beszélgetésünk közben feltették nekem azt a kérdést, hogy történetesen nem ismerek-e egy olyan szemináriumot Amerikában, amelyik potenciálisan jó partnere lehetne a BTA-nak? Körülbelül fél másodpercnyi imádságra volt lehetőségem, mielőtt a választ megadtam, és egyből az SWBTS-t ajánlottam a figyelmükbe.

Nem szeretném, ha félreértenétek, én nem tartozom az ottani tantesülethez. Az én szolgálatom a nemzetközi evangélizálás és gyülekezetplántálás. De rájöttem az évek során, hogy amikor Isten valami nagyot akar alkotni, akkor összehoz embereket erre. És az idők során az SWBTS vezetői közül többekkel személyes kapcsolat alakult ki. Különösképpen szoros kapcsolatom lett e szeminárium Globális Teológiai Újítási Osztályával (Global Theological Innovation – GTI), és abból a pozícióból, ami volt a GTI-vel, (ahol oktató is vagyok). Amikor a BTA vezetői ezt a kérdést feltették nekem, akkor tudtam, hogy pontosan ez a program az, ami megfelelő lenne a BTA-nak. Tehát SWBTS, GTI osztálya.

A GTI azért van, hogy a teológiai oktatást erősítse szerte a világon. Mert nem elég számomra az, hogy a saját helyi gyülekezetünkről gondoskodjunk. A GTI-nek ez a stratégiája abban valósul meg, hogy szerte a világon különböző szemináriumokkal, illetve baptista szövetségekkel kapcsolatokat építenek ki, azzal a céllal, hogy megerősítsék azokban az országokban kimondottan a teológiai szemináriumokat. Ebben a rendszerben fontos szerepet játszanak az úgynevezett „Bajnok Gyülekezetek” (Champion Churches). Ezek olyan – sok esetben – megagyülekezetek, amelyek missziós beállítottságúak, és akik kapcsolatot kívánnak kialakítani más országbeli szemináriumokkal, hogy őket segítsék. Nem azért, hogy leuralják őket, hanem megkérdezik: hogyan és miben segíthetünk?

Az együttműködés akadémiai részét a GTI végzi, a „Bajnok Gyülekezet” feladata pedig a gyakorlati munka: könyvtárakat támogatnak, műszaki fejlesztésekben segítenek, hallgatók részére ösztöndíjat biztosítanak, stb. A „Bajnok Gyülekezet” egy ötéves támogatói együttműködésben kötelezi el magát a más országbeli szemináriummal.

Ennek az a célja, hogy segítséget nyújtson – ez esetben nektek –, hogy saját stratégiai célkitűzéseiteket megvalósítsátok. A projektben benne van folyamatos vezetőképzés, különféle tevékenységek, a nemzetközi partnerrel együttműködve.

2018 áprilisában volt hatodik éve annak, hogy a GTI ezt a tevékenységét elkezdte, *Dr. Brent Ray* igazgató vezetése alatt. Ez a hat év sok fejlődést és sok sikert is hozott. A GTI partneri kapcsolatban jelenleg több mint 85 különböző szeminárium vesz részt. Több mint 140 különböző telephelyen. Ebben benne van nyolc új, vagy újra indult szeminárium beállítása is. Afrikában, a Karib-tengeri térségben, Közép-Ázsiában, Európában, Latin-Amerikában, és kettő Dél-Ázsiában.

GTI-partner Közép-Ázsiában, Portugáliában és Indonéziában van. Tehát ez a három intézmény idén kezdte el az alapfokú képzést, il-

letve az első mesterképző évfolyamát indította. Tehát ez a tevékenység nagyon hatékony.

Új partneri kapcsolatok kialakulóban vannak Guatemalában, a Fülöp-szigeteken, Magadaszkáron és az Egyesül Királyságban, Kubában, Hondurasban, Peruban, és Mexikóban is kettő. De ami a leginkább felvillanyoz bennünket, az a fejlesztési próbálkozás, amely jelenleg folyamatban van a GTI és a BTA között. Ez a folyamat tulajdonképpen 2018 júniusában kezdődött el gyakorlati módon, amikor a két Almási doktor, a tolmácsukkal (dr. Bukovszkyval) meglátogatott bennünket Fort Worth-ben.

Dr. Brent Ray a GTI igazgatója, és a szeminárium megbízott rektora, Dr. Jeffrey Bingham mindketten fogadtak bennünket, és hosszú tárgyalás eredményeképpen kijelöltünk egy útirányt, ahol fejlődni lehetne. Tehát nagy dolgokat várunk a két szeminárium között alakuló kapcsolattól.

Amikor 1969. július 20-án Neil Armstrong asztronauta a Hold modulról lelépett a Hold felszínére, azt mondta: „Egy kis lépés az embernek”, de mégis az azóta eltelt idő igazolta azt, hogy ez egyben óriási előrelépés volt az egész emberiség számára. Úgy tűnik, hogy a kis lépésekhez hozzátartozik, hogy miközben ott rejlik bennük az eljövendő nagy dolgok reménysége, ennek beigazolódásához meg kell várni azt, ami a jövőben, esetleg a következő generációban történik meg.

Tehát ami kis lépésnek tűnik a BTA számára – remélem, valamenynyien ráérzünk arra, talán kicsit megbizsergeti a szívünket, hogy milyen –, nagy előreugrásnak bizonyulhat ez Magyarország, sőt még a határon túliak számára is, ahogy Isten hatalmas keze vezet benneteket.

Nagy dolgokat várunk Istentől, és hisszük, hogy nagy dolgokat fogunk látni köztetek. Isten áldjon meg benneteket!

*Dr. Richard Blake
az Xtend Ministries International igazgatója*

Új kezdet – új tanév indult a Teológián⁴

A Baptista Teológiai Akadémiának évről-évre visszatérő ünnepe a diplomaosztó és egyben tanévnyitó istentisztelet. Akkor is jeles alkalom ez, ha az intézmény történetében éppen nincs kerek évforduló, hiszen akik tanulmányaikat befejezték, ekkor kapják meg diplomájukat; akik pedig most kezdik, azok várakozással teli izgalommal indulnak.

Ebben az évben szeptember 22-én tartotta ünnepi istentiszteletét a BTA, a Nap utcai imaházban. A padsorok zsúfolásig megteltek az induló és végzős hallgatókkal és hozzátartozóikkal, valamint az akadémia még aktív diákjaival, illetve az oktatókkal, a munkatársakkal, és az érdeklődőkkel. Mindenki ünneplőbe öltöztette egész lényét.

Az orgona hangjaira vonult be az istentisztelet szolgálattelvőinek sora, *Prof. Dr. Almási Tibor* rektor vezetésével. *Bereczki Lajos* rektorhelyettes, mint liturgus gondoskodott arról, hogy minden ékesen és jó rendben történjék ezen a délutánon. Bevezetőjében megemlékezett az intézmény alapítójának, *Udvarnoki András* igazgatónak és a szeminárium első oktatói karának igényes és elkötelezett munkásságáról.

Három súlypontja volt az istentiszteletnek, amelyet néhány, nem kevésbé fontos esemény egészített ki. Mindezeket a BTA kórus lelket frissítő szolgálata kötötte egy csokorba.

(1) Az első meghatározó szolgálat az igehirdetés volt, amit *Dr. Mateusz Wichary*, a Lengyel Baptista Szövetség elnöke tartott. Nagyon ál-

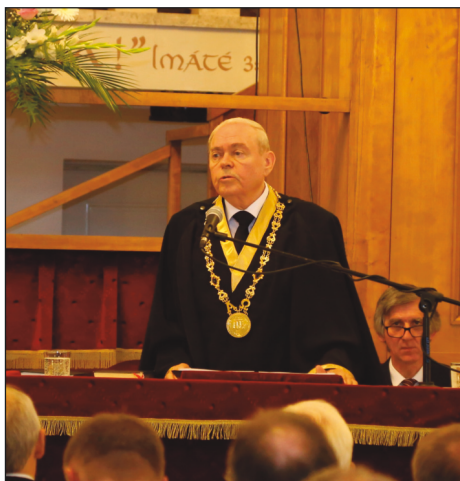
Az ünneplő gyülekezet és az igehirdető: Dr. Mateusz Wichary a lengyel baptisták elnöke, tolmácsol: Dr. Bukovszky Ákos

⁴ Megjelent a Békehírnök 2018. november 4-i számában

dott üzenetet osztott meg a jelenlévőkkel, amikor az új kezdetről beszélt, amit Isten munkál mindenkinek az életében, különböző módon. Igaz, hogy minden új kezdet nagy nehézségeket, sok küzdelmet, esetleg még szenvedést is hozhat magával, de megéri vállalni mindezt, mert Isten áldása bontakozik ki belőlük gazdagon. A sok bibliai példával illusztrált ige erővel hangzott.

Ehhez a súlyponthoz kapcsolódó esemény volt egy – a Varsói Baptista Teológiai Szeminárium és a Baptista Teológiai Akadémia vezetői által hosszú ideje munkált – együttműködési megállapodás aláírása, Dr. Włodzimierz Tasak a VBTS rektora és Prof. Dr. Almási Tibor BTA rektora által.

(2) A rektori beszéd minden akadémiai ünnep csúcspontja. Így volt ez most is. Megszokhattuk Dr. Almási Tibor testvér sok éves szolgálata alatt, hogy átfogó képet ad az akadémia életének összefüggéseiről, távlatos elöretekin-téssel. Szavait hallgatva vissza-tekintthettünk arra a folyamatra, amely a jelen helyzethez eljut-tatta az intézményt, mindig újabb és egyre szélesedő kö-rökben haladva, az újszövetségi missziós küldetés koncentrikus köreinek mintájára. A jövő pedig a már épülő külföldi kapcsola-tokban bontakozhat tovább Isten vezetése által. A lengyel kapcsolat már kézzelfogható, és épül az amerikai vonal is. Mindez külföldi professzorok oktatásunkba történő bekapcsolódását, és külföldi hallgatók tanulmányi munkában való részvételét eredményezheti a Közép- és Kelet-Európai Baptista Teológiai Intézet kebelén belül. Ezzel egy egészen új perspektíva bontakozott ki a rektori beszédben. Emellett néhány statisztikai adat is elhangzott, amely szerint mintegy félezer hallgató tanult itt az elmúlt évben, és több mint százhetvenen jelentkeztek az új tanévre.

*Prof. Dr. Almási Tibor
rektori beszédet mond*

Ide kapcsolódott Mészáros Kornél MBE főtitkár – intézményünk fenntartója nevében – elmondott igei köszöntője az ünneplő gyülekezet felé. Ezt követően jeles külföldi vendégünk, Dr. Richard L. Blake az

A jubileumi emléklap átadása

XTEND elnöke szolt a gyülekezethez, akinek nagy szerepe volt a Southwestern Baptist Theological Seminary és a Baptista Teológiai Akadémia kapcsolatának elősegítésében. Felszólalásában nagy vonalakban bemutatta a SWBTS történetét, jelenlegi működési elveit, a lehetséges együttműködés áldásait is körvonalazva. Hangsúlyozta az amerikai intézmény legfontosabb alaptételeit: 1. Krisztus-központúság – Jézus az Úr; 2. Biblia alapú oktatás – a Biblia Isten hibátlan beszéde;

3. Globális stratégia – teológiai oktatás és evangélizálás világszerte;
4. Gyülekezet támogatás.

(3) Az alkalom harmadik kiemelkedő eseménye a diplomákhoz kapcsolódott. Huszonöt évvel ezelőtt végeztek: Katona Béla, Kesjár Zsolt és Pénzes Zoltán testvérek; és ötven éve kaptak diplomát: Dr. Almási Mihály, Dobner Győző és †Nemeshegyi Gyula lelkipásztorok. Az 1Kor 1,9 igével köszöntötte a jubilánsokat a rektor.

Ezt követően került sor a friss diplomák átadására. Ebben az évben kilencvenen fejezték be tanulmányaikat. Az egész gyülekezet hatása alá került a felszabadult örömmek és az Isten iránti hálának, a sok áldozat árán megszerzett diplomák átvételekor. Szolgálatra kibocsátó igeként a Titusz 2,11-15 hangzott el, majd az egész gyülekezet fennállva hallgatta az áldáskérő imádságot, és a kórus által megszólaltatott Ároni áldást.

A Dr. Almási Kornél Zsolt művészeti rektorhelyettes által vezetett kórus a magas művészi színvonal mellett mély átéléssel énekelte az alkalom egyes elemeihez szervesen kapcsolódó műveket, amellyel se-

A 2017/18-as tanévben végzett hallgatók és tanáraik

A BTA kórusa, vezényel Dr. Almási Kornél Zsolt karnagy

gította az üzenetek szívbe ágyazódását. Istené a dicsőség azért az áldozatos munkáért, amivel az énekesek készülnek és szolgálnak – karnagyuk vezetésével – sokunk lelki épülésére.

Az ünnepi istentisztelet sokrétű áldásaiért Dr. Włodzimierz Tasak, a Varsói Baptista Teológiai Szeminárium rektora mondott köszönetet megtartó Urunknak, és Istenünk áldását kérte az új tanévre.

Mindent egybevetve, tartalmas és előre mutató ünnepe volt a Baptista Teológiai Akadémia hallgatóinak, oktatóinak és munkatársainak a 112. tanév bezárása és egyben a 113. tanév megnyitása, amiért egyedül Isten illeti a dicsőség.

BTA krónikás

A Baptista Teológiai Akadémia közgyűlési beszámolója – 2019⁵

*„Az aratni való sok, de a munkás kevés. Kérjétek tehát az aratás Urát,
hogy küldjön munkásokat az aratásába.” (Lk 10,2)*

Tisztelt Közgyűlés, Kedves Testvérek!

Az alábbiakban szeretnék röviden számot adni az aktuális év eseményeiről, a jelen feladatairól, valamint a jövő terveiről.

Fontosabb események

A 2018/19-es tanévet 527 hallgatóval kezdtük meg. Ők nem kevesebb, mint 18 egyházból, illetve felekezetből érkeztek. Természetesen jelenleg is hallgatóink mintegy 50 %-át baptista diákok teszik ki. A teljes hallgatói körből a Szenátus által az intézmény keretein belül alapított Közép- és Kelet-Európai Baptista Teológiai Intézetbe több mint száz külföldi diák tartozik. Közülük 55-en ukrán, 45-en pedig román-állampolgárok. Mellettük néhányan egyéb országból érkeztek. A 2018/19-es tanév első évfolyamára 174 hallgatót vettünk fel. Lelkipásztori szolgálatra 29-en készülnek. Közülük néhányan más egyházakhoz tartoznak. Nagy hangsúlyt helyezünk a nálunk végzett hallgatók úgynevezett Alumni közösség ápolására. Az ide tartozó közel 400 fő rendszeresen kapja tájékoztató leveleinket, különböző rendezvényeinkre szóló meghívóinkat, a BTA teológiai kiadványainak nyomtatott és elektronikus információs tájékoztatóit, valamint különböző továbbképzési lehetőségeinkre szóló invitálásunkat. Szinte kivétel nélkül közülük kerülnek ki a megüresedett, vagy bővítés által létrejött munkahelyek betöltői is.

Külföldi kapcsolataink

A szeptemberben megtartott Diplomaosztó és tanévnyitó ünnepélyünkön írtuk alá azt a nagyjelentőségű együttműködési megállapodást, amelyet a Varsói Baptista Teológiai Szemináriummal kötöttünk. Ennek keretén belül három varsói professzort a BTA oktatójának nevezett ki a Szenátus. Ők rendszeresen részt vesznek bu-

⁵ Megjelent a Magyarországi Baptista Egyház Országos beszámoló- és missziói közgyűlése 2019 című kiadványban.

dapesti képzéseink angol nyelvű kurzusain. Meghozta első gyümölcsét a Southwestern Baptist Theological Seminary-vel formálódó kapcsolatunk. Ennek jelentőségéről Dr. Richard Blake, mint az amerikai neves baptista egyetem képviselője, szólt az ünnepi közgyűlés érdeklődő hallgatói előtt. E kapcsolat első gyümölcseként két amerikai professzort fogadhatunk, a 2018/19-es tanév második szemeszterében angol nyelvű kurzusainkon. A részben angol nyelven folyó képzéseink mellett a hallgatók diplomaszerezési esélyeinek növelése is indokolja, hogy korábbi és jelenlegi hallgatóink részére segítséget nyújtsunk nyelvismeretük bővítésére, illetve a nyelvvizsga letételére. Az intézményünk szervezeti egységként működő Nyelvi Lektorátus szervezésében létrehozott és meghirdetett nyelvi kurzusainkat több mint százan kívánják igénybe venni. Számukra a két évre tervezett tanfolyam teljesen ingyenes. Ennek költségeit ugyanis a BTA viseli.

Teológiai Napok

2018-ban is folytatódott az öt évvel ezelőtt elindított, Teológiai Napok elnevezésű gyülekezeti rendezvénysorozat. A BTA rektora által tartott bibliai előadásokat legtöbb esetben a BTA kórusa is gazdagította. Ezekre Albertirsán, Békéscsabán, Székesfehérvárott, Baján, Budapest Nap utcában, Szatmárnémetiben és Budafokon került sor.

Zenei életünk gyümölcsei

A BTA kórusának és szimfonikus zenekarának ebben az évben három, nagy érdeklődéssel kísért koncertje által is terjedt az evangélium, és intézményünk jó híre. A budapesti, pécsi és békéscsabai helyszíneken mintegy 1200 hallgató részesülhetett a kiemelkedő lelki és zenei élményben. A televízió által is rögzített koncert anyaga reményeink szerint hamarosan szélesebb körben is elérhetővé válik. A 2019-es évre újabb meghívások is érkeztek már.

Beruházásaink

2018-ban a következő beruházások történtek: Könyvtárunk állományának bővítése. A tetőtéri irodák és tanszéki szobák fűtésrendszerének korszerűsítése. Az irodák és tantermek légkondicionáló berendezésekkel történő felszerelése. Az elavult nyílászárók cseréjének utolsó fázisa (Könyvtárban). Új szekrény sorok beépítése. A számítástechnikai géppark frissítése.

Előretékiítés

Komoly szakmai felkészülést igényel a Magyar Akkreditációs Bizottság, Teológiánkat érintő, soron következő minőségbiztosítási vizsgálata. Az ezzel kapcsolatos önértékelést 2019 első félévében kell benyújtani. A Diplomás Pályakövetési Rendszer keretében 2018/19-es tanév tavaszi szemeszterében továbbképzést szervezünk. Ennek kurzusai a következő területeket érintik: bibliikum, zene, etika, csoportos lelkigondozás, gyakorlati teológia. A kidolgozott továbbképzési tervet a Szenátus már elfogadta. A hallgatói jelentkezések folyamatban vannak. A Szenátus tervbe vette az intézmény Mission Statment-jének (küldetésnyilatkozatának) aktualizálását és bővítését. A Közgyűlés küldöttei által is kérjük gyülekezeteinket, illetve egyházi fenntartású intézményeinket, hogy bármely szolgálatban álló tagjait, illetve munkatársaikat buzdítsák arra, hogy vegyenek részt különböző képzéseinken. Ezúton is közösségünk imádkozó szeretetébe ajánljuk egyházunk Teológiai Akadémiáját.

Prof. Dr. Almási Tibor
a BTA rektora

A BTA zenei élete „Nincs szebb elhívás...”⁶

„Énekeljete az Úrnak, áldjátok az ő nevét; hirdessétek napról-napra az ő szabadítását.” A 96. Zsoltár fenti szavaival hívogattak mindenkit a Baptista Teológiai Akadémia kórusának és szimfonikus zenekarának koncertjére az esemény szervezői. A Baptista Művészeti Napok keretén belül került sor e rendezvényre 2018. november 11-én a Nap utcai imaházban. Sokan elfogadták e meghívást és teljesen megtöltötte a padsorokat a mives egyházi zenét kedvelő hallgatóság.

*A BTA kórus és szimfonikus zenekar koncertje,
vezényel Dr. Almási Kornél Zsolt karnagy*

A koncert fő szervezője, egyben a kórus és zenekar karnagya Dr. Almási Kornél Zsolt, a BTA általános rektorhelyettese volt. A közel száz fős ének-zenei együttes a széles repertoárjából olyan műveket sorakoztatott fel, amelyek többsége közösségünkben jól ismert énekek feldolgozásai, így a legtöbb jelenlévő szívében Istent dicsérő érzületeket ébreszthettek a hallottak. Álljon itt néhány az imént említett művek közül:

⁶ Megjelent a Békehírnök 2018. december 9-i számában

John Darwal: Légy kész megváltott nép; J. S. Bach: Áldva áld az Isten engem; W. A. Mozart: Ave verum corpus; Dr. Beharka Pál: Amint vagyok; Dr. Almási Kornél Zsolt: Jézus hú Megváltó...

Bereczki Lajos a BTA kapcsolatokért felelős rektorhelyettese, a konferálás mellett értékes gondolatokkal is gazdagította a jelenlévőket. Többek között elmondta, hogy a BTA kórus 2014 szeptemberében alakult, majd 2016 őszén a szimfonikus zenekar is létrejött. Közös szolgálatukban korábbi évszázadok, valamint kortárs zeneszerzők egyházi műveit szólaltatják meg.

Az ének-zenei szolgálatok között – a koncert első harmadában – igei gondolatok hangzottak el, majd – a második harmad után – egy bizonyágtétel is.

Igei üzenetet *Prof. Dr. Almási Tibor*, a BTA rektora tolmácsolt – az úrvacsora lényegét megfogalmazó énekhez kapcsolódóan – a kánai menyegző történetét idézve fel. Az igét hallgató gyülekezet a hitfejlődés útján való előrelépésre kapott buzdítást. Attól a ponttól, hogy „én mondom meg Jézusnak, hogy ő mit tegyen” addig kell eljutnunk, hogy „amit ő mond nekem, arra figyeljek, és azt engedelmesen megtegyem.” Ebből jön ki a csoda... sokkal inkább, mint amikor „megrendelő” jellegű imádságainkat időnként kegyelmesen meghallgatja az Úr.

Szegedi Balázs, a BTA MA lelkipásztori szolgálatra készülő hallgatója, a zenekar tagja bizonyágtételében a zenei szolgálatokban átélt Isten-dicsőítés valóságáról beszélt a 2Kor 3,18 alapján: „Mi pedig, miközben fedetlen arccal, mint egy tükörben szemléljük az Úr dicsőségét mindnyájan, ugyanarra a képre formálódunk át az Úr Lelke által dicsőségről dicsőségre.” A zene hangjai az érzélemvilágunkat hangolja dicsőítésre, az ének szövege pedig az értelmünket szólítja meg, és így történik az Úr képére formálódásunk a Lélek által.

Még egy kedves színfoltja is volt a koncertnek, amely egészen családiassá tette az alkalmat. Bereczki Lajos testvér a BTA és az ünnepi gyülekezet nevében is köszöntötte Dr. Almási Tibor testvért hetvenedik születésnapja alkalmából, a 2Kor 2,14-15a. igeverssel: „Hála legyen Istennek, aki a Krisztus ereje által mindenkor diadalra vezet bennünket, és ismeretének illatát terjeszti általunk mindenütt. Mert Krisztus jó illata vagyunk Isten dicsőségére...” Az ajándék átadása után az énekkar az Ároni áldást énekelte, torokszorító perceket előidézve. Isten áldása legyen Almási testvér további életén és szolgálatán!

A koncert utolsó szakaszában többek között felcsendült a szép, zenei köntösbe öltöztetett, szívhez szóló hitvallás, *Patti Drennan*: „Nincs szebb elhívás, mint szolgálni Őt”.

A zenekar szolgálatában elhangzott Dr. Almási Kornél Zsolt „A világ Üdvözítője” c. ének-feldolgozása, amelyben a szólót Kovács Péter hegedűművész játszotta. A sokak által ismert ének lélekemelő, Istent dicsőítő mű. Köszönet az Úrnak és a szerzőnek az ihletett zenéért.

A koncert végén a szünni nem akaró tapssal előhívott ráadás művet a kórus és a hallgatóság együtt énekelhette: „Ha Isten békéje lakja szívemet, úgy dülhat vihar ellenem... Az Úrban, jó nekem...”

A békéscsabai koncert népes hallgatósága

A koncert sorozat további állomásain – Pécsen és Békéscsabán – is népes hallgatóság részesülhetett a gazdag áldásokban, miközben énekkel, zenével, igével, bizonyágtétellel dicsőített a mi Istenünk.

BTA krónikás

Tudományos fokozatot szerzett egy oktatónk, Dr. Várady Endre

Korábbi évek akkreditációs folyamataiban a Magyar Akkreditációs Bizottság részéről ismétlődően felmerülő igény az oktatók tudományos fokozatszerzése. Akadémiánk vezetősége sok támogatást nyújtott már eddig is a fiatal oktatók doktori képzésre ösztönzésében és tanulmányaik segítésében, akár idő felszabadítással, akár anyagiak juttatásával.

Most egy oktatónk, *Várady Endre* főiskolai docens érkezett egy hosszú felkészülési folyamat végére 2019. július 5-én, amikor a doktori disszertációját sikeresen megvédte az Evangélikus Hittudományi Egyetem Doktori és Habilitációs Tanácsa előtt.

„Doktorrá fogadom...”

Doktori értekezésének címe: A zsidókereszténység identitásformálódási vizsgálata a Kr.u. első évszázad vonatkozásában. Álljon itt egy rövid összegzés a műről:

„Az i.sz. első századi zsidókeresztények identitásformálódási körülményeinek vizsgálatát voltaképpen a következő kérdéskör teszi indokolttá. A kezdetben kiválasztott nép, Jákob-Izrael leszármazottainak és az (egyéb) népeknek évszázadokon át kibontakozó kölcsönhatása, továbbá az első század derekán a kereszténységnek – Jézus Krisztus

szolgálata és a Szentlélek kitöltetése nyomán – e két kategórián belüli éledése következtében igen tarka társadalomrajz ábrázolódott ki. Ezt a komplexitást szükséges kategóriákba rendezni ahhoz, hogy az érdeklődésünk görcsöve alá került, a judaizmus és a pogánykereszténység pólusai között elmozdulást mutató zsidókeresztények halmazát meg tudjuk határozni és figyelemmel tudjuk kísérni, ugyanis az identitásuk ezekből a kategóriákból építkezik.”⁷ (A disszertáció bővebb összefoglalása a 125. oldalon olvasható.)

A doktorrá avatás felemelő pillanataira 2019. szeptemberében került sor az Evangélikus Hittudományi Egyetem templomában.

„*Kőszeghy Miklós*, a Doktori és Habilitációs Tanács elnökének a lefolytatott doktori eljárásról szóló beszámolóját követően *Bácskai Károly* mondott laudációt, amelyben ismertette Várady Endre életútját, tanulmányi munkáját, valamint A zsidókereszténység identitásformálódási körülményeinek vizsgálata a Kr. u.-i első század vonatkozásában címmel írt doktori értekezésének eredményét. Ezt követően *Csepregi Zoltán* rektor doktorrá avatta Várady Endre baptista testvérünket.”⁸

Dr. Várady Endre a családjával és kollégáival körében

A Baptista Teológiai Akadémia oktatói, dolgozói és hallgatói, mindnyájan örülünk e nagyszerű eredménynek, és gratulálunk Dr. Várady Endre főiskolai docens testvérünknek, és további oktatói munkájára Isten áldását kívánjuk.

BTA krónikás

⁷ Várady Endre: Doktori értekezés tézisei, Budapest, 2019, 4. o.

⁸ Forrás: <https://www.evangelikus.hu/megkezdodott-az-evangelikus-hittudomanyi-egyetem-129-taneve> (2019.09.13.)

Évfordulók

Hetven éve történt

Hetven év az Úr Jézus kegyelmében

A Baptista Teológiai Akadémia kórusának és szimfonikus zenekarának koncertjén 2018. november 11-én, a Nap utcai baptista imaházban került sor – Akadémiánk rektora – *Prof. Dr. Almási Tibor* testvér felköszöntésére, hetvenedik születésnapja alkalmából.

Az ünnepi gyülekezet és a BTA dolgozói nevében *Bereczki Lajos* testvér mondott köszöntőt a 2Kor 2,14-15a igeversekkel: *„Hála legyen Istennek, aki a Krisztus ereje által mindenkor diadalra vezet bennünket, és ismeretének illatát terjeszti általunk mindenütt. Mert Krisztus jó illata vagyunk Isten dicsőségére...”*

Születésnap köszöntés

akadémiánk életében hagyományá lett, hogy advent heteiben egy házi karácsonyt ünnepelnek oktatók és dolgozók között. Ezen az ünnepi alkalmon az adott évben kerek évfordulót ülőket külön köszönti a rektor, vagy a helyettese. A 2018. évben három személyt köszöntött *Dr. Almási Kornél Zsolt* rektorhelyettes, közöttük az édesapját, *Prof. Dr. Almási Tibor* rektort is hetvenedik születésnapja alkalmából.

Rövid életrajz

Prof. Dr. Almási Tibor rektor, tanszékvezető egyetemi tanár 1948. november 14-én született Kiskunhalason. Az általános és középiskola elvégzése után 1970-74 között a Baptista Teológiai Szemináriumban folytatta tanulmányait. A lelkészi diploma (ThB) megszerzése után – már,

mint a Noszvaji Baptista Gyülekezet lelkipásztora – a Debreceni Református Teológiai Akadémián szerzett egyetemi diplomát 1976-ban (ThM).

1979-től 1982-ig az Amerikai Egyesült Államokban az International Bible Institute and Seminary, Orlando (Florida) doktori (ThD) programján vett részt. Az itt szerzett doktori fokozat honosítására 1995. április 26-án került sor a Debreceni Református Teológiai Akadémián (PhD). Amerikai tartózkodásának ideje alatt az American Hungarian Baptist Theological Seminary alapító igazgatójaként, illetve tanárként tevékenykedett. Az Amerikai Egyesült Államokban a Déli Baptista Szövetség Home Mission Board-ja részére teológiai oktatási reformprogramot dolgozott ki, amely számos teológiai egyetemen alkalmazásra is került. Többek között erre a munkára való hivatkozással az International Bible Institute and Seminary Doktori Tanácsa 1982-ben tiszteletbeli doktori címre terjesztette fel.

1990-95 között a Debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen tartott kurzusokat a Történettudományi Intézet megbízásából. 1994-től a Budapesti Baptista Teológiai Akadémián főiskolai tanárrá és főtítkárrá nevezték ki. 1995-től az Újszövetségi Tanszék vezetője lett. 1996-tól 2006-ig főigazgatóként, és 2006-tól rektorként, mint a Baptista Teológiai Akadémia első számú vezetője tevékenykedik. Közben 2005-ben egyetemi tanári kinevezést kapott. 1997 októberében felkérést kapott a Magyar Akkreditációs Bizottság elnökétől, hogy a MAB Egyházi Intézményi, illetve Hittudományi Szakbizottságának munkájában vegyen részt.

1994-től, az akkor megalakult Baptista Teológiai Kutatóintézet újszövetségi szekcióját vezeti. Kutatómunkája elsősorban az újszövetségi hermeneutikára, ill. exegézisre, valamint az újszövetségi görög nyelv grammatikájának, szüntaktikájának és stílusztikájának vizsgálatára terjed ki. 1997 őszén a Magyarországi Baptista Egyház delegátusaként a Magyar Bibliatársulat munkájába is bekapcsolódott. 2000-ben a gödöllői Szent István Egyetem hívta meg vendégprofesszori előadásokra.

2006-tól tagja a Magyar Rektori Konferenciának. 2008-tól 2014-ig a MRK Elnökségében tevékenykedett. Ebben a minőségében éveken át képviselte a Magyar Rektori Konferenciát a Magyar Országgyűlés Oktatási, Tudományos és Kulturális Bizottságában, valamint alkalmanként a Magyar Akkreditációs Bizottság Pléniumán.

2014-ben meghívást kapott az Oxford Summit of Leaders Science and Education keretében működő Club of Rectors of Europe (CRE) tagjai sorába.

2006-tól a Baptista Teológiai Akadémia rektora és tanszékvezető egyetemi tanára. Jelenleg is e tisztség betöltője.

*Az Úr Jézus Krisztus áldása legyen Almási testvér további életén
és szolgálatán!*

A Benczúr utcai épület a BTA otthona⁹

1949 júniusában – éppen 70 évvel ezelőtt –, a Benczúr utca 31. alá költözött a szeminárium. Az épület nagyobb összegű külföldi segély felhasználásával került a birtokunkba. A szűkös Árvácska utcai bérlemény lakóit most teljes kényelem fogadta. Három tanár családja kapott itt lakást; korszerű tanterem, díszterem és komfort állt a diákok rendelkezésére.

1949. szeptember 20-án nyílt meg a tanév, 16 elsős és 9 harmadikos tanulóval. A harmadikosok létszámát megrostálták, 4-5 személyt nem hívtak be. Soron kívül a harmadikba vették föl *Boros Gergely*, családos gyulai testvért.

Jó volt az ellátás, a tanulmányi színvonal. Valami nem várt fordulatra mégis sor került. Az 1950. június 17-én tartott évváró után tudtul adták, hogy az épületünket a koreai követség számára kisajátították. A nyár folyamán a hallgatók az intézetet az Aradi utcai Országos Központ székházába költöztették át.

* * *

A főiskola Benczúr utcai épületét használhatatlanul leromlott állapotban, 1992-ben kapta vissza a Baptista Egyház. Több mint 100 millió forintba került az épület kibővítése és teljes felújítása. Jelenleg öt szinten, 2.700 m²-en 12 tanterem, 6 tanszéki szoba, kutatóintézet, könyvtár, tanácsterem, ebédlő, informatikai szoba és hivatali helyiségek szolgálják az oktatást.¹⁰

⁹ Dr. Somogyi Barnabás szerk.: Emlékkönyv a Baptista Teológiai Szeminárium alapításának 75. évfordulójára; MBE, Budapest, 1981. 27. o.

¹⁰ Ifj. László Gábor és Urbán Gedeon szerk.: A Baptista Teológiai Akadémia az ezredfordulón, 27. o.

Nyolcvan éve történt

Megemlékezés három eseményről

Udvarnoki Andrástól, mint a Teológiai Szeminárium alapító igazgatójától az 1938-as szeptemberi tanév megnyitásakor ünnepélyes keretek között búcsúzott az intézet tanári kara, munkatársi gárdája és a teológiai hallgatók testülete. Az akkor 73 esztendőes Udvarnoki András a fiának, *dr. Udvarnoki Bélának* adta át ezt a szolgálatot, aki szerényen megjegyezte: „Ha biztos lennék abban, hogy olyan bibliamagyarázatot tudok tartani, mint atyám, mindjárt elhatároznám, hogy prédikátor leszek. Prédikátor lettem, bár az előbbi dologról azóta sem győződtem meg. Udvarnoki András a szeminárium alapítója és első igazgatója volt, s én most Isten kegyelméből az ő utóda lettem.” Udvarnoki Béla kijelentette, hogy a Szentírás szellemében atyját tekinti legelső tanítójának és eszményképének.

Ugyanabban az évben költözött el e földi létből *Kemény Artúr* teológiai tanár 42 éves korában. A Teológiai Szeminárium tanárává 1921-ben hívták meg, ahol lelkiismeretesen, nagy szorgalommal végezte munkáját haláláig. Kiváló emberi magatartása, utolérhetetlen precizitása folytán neve fogalommmá vált. Tanítványai úgy emlékeztek rá, hogy atyai szeretettel nevelte őket a gyakorlati életre, ajtaja pedig mindig nyitva állt előttük. Először a szívét adta, azután a tudományt. Neki csak a neve volt „Kemény”.

1938-ban zárta első tanévét a Bibliai Leányiskola, amely az amerikai Déli Baptista Szövetség segítségével jött létre, és a szeminárium épületének egy külön részében működött. Öt évig imádkoztak és gyűjtöttek a pénzt a Déli Szövetség nőegyletei Amerikában, hogy Budapesten leányiskola nyílhasson. A leányiskola fenntartását és a tanárok fizetését is a Déli Baptista Szövetség vállalta. Az első tanévben 22 leány iratkozott be és végezte tanulmányait a Bibliai Leányiskolában.

Bereczki Lajos
a BTA rektorhelyettese

Száz éve történt

Egy régi tanfolyam

A Baptista Teológiai Szemináriumot 1906-ban *Udvarnoki András* testvér alapította. Immár a 113. tanévben járunk, és sok minden megváltozott az oktatás és infrastruktúra területén is, de a lelkület és oda-szánás az Úr Jézus szolgálatára nem változott.

Most egy száz évvel ezelőtti tanévre szóló felvételi hirdetést idé-zünk ide, ami bepillantást enged az akkori lelki és anyagi lehetősé-gekbe. *(Krónikás)*

Az 1919-ben meghirdetett négyéves prédikátori tanfolyam tantárgyai¹¹

Bölcészeti tárgyak:

- Magyar nyelvtan és irodalom
- Angol nyelv
- Német nyelv
- Számтан és mértan
- Földrajz és csillagászat
- Történelem
- Természettan és természetrajz

Melléktárgyak: héber és görög olvasás; ének és zene

Teológiai tárgyak:

- Bibliai bevezetés és szent történelem
- Bibliai földrajz
- Hittan
- Elmélkedéstan (homiletika)
- Egyháztörténet
- Bibliai magyarázat (exegese)
- Missziótörténet
- Újtestámentomi teológia

A Misszióiskolai Bizottság felhívása azt is tartalmazta, hogy „a jelentkezőknek legalább hároméves tagnak kell lennie, ki a gyülekezetben bármilyen lelki munkát valamely idő óta eredményesen végzett. Például vasárnapi tanító, énekmester vagy igeszóló stb. volt. Az iskolavezetőség a jelentkezőt próba alá helyezi, és ha meg nem felel, visszalépteti.”

„A ruházat felől nem kell aggódni; mert most mindnyájan szűkiben vagyunk ennek, ezért ki-ki olyan ruhában jöjjön, amilyen van neki. Fa-lusi vagy városi öltözet, az mindegy. De fehérneművel lehetőleg ellássa

¹¹ Dr. Somogyi Barnabás szerk.: Emlékkönyv a Baptista Teológiai Szeminárium ala-pításának 75. évfordulójára; MBE, Budapest, 1981. 199-200. o.

magát. A tanulók szállásra magánházaknál lesznek elhelyezve, de étkezés közösségéről gondoskodunk. Az Úr megáld minket, és ha nincs több, mint öt árpakenyerünk és két halunk, Ő azt úgy megszaportítja, hogy tizenkét kosarat telítünk meg morzsalékokkal. Ő ad, de megkívánja, hogy a szeretet részünkről is megnyilatkozzék.”

* * *

„Aki egy hívő gyülekezetnek, mint erkölcsi testületnek a szolgálatába áll, életirányító hivatást tölt be. Nemcsak a földi életre, hanem az örök életre is nevel, irányít lelkeket.” *(Kolozs József)*

2. Hétköznapok

Külföldi előadók az Akadémián

*Dr. Mateusz Wichary (jobbra)
és tolmácsa: Újvári Ferenc*

2019. február 22-én *Dr. Mateusz Wichary*, a Lengyel Baptista Szövetség elnöke, a Varsói Baptista Teológiai Szeminárium tanára tartott előadást Akadémiánkon, dogmatika tárgykörben.

A hallgatók lelkes aktivitással vettek részt az előadásokon és kérdéseik nyomán élénk eszmecsere alakult ki az előadó és a diákság között.

2019. március 8-13-ig az amerikai Southwestern Baptist Theological Seminary (SWBTS) egyik professzora, *Prof. Dr. Eric Mitchell* és felesége, *Nancy Mitchell* volt Akadémiánk vendége.

Az MA szakos hallgatóknak *Eric Mitchell*, az ószövetségi tudományok doktora, az 1-2 Sámuel könyve kapcsán bevezető előadásokat tartott hermeneutikai és teológiai kérdésekről.

Az előadó a lelkészi szolgálatra készülőknek – háromnapos intenzív kurzus keretében – Sámuel könyveinek kiemelkedő szakaszait exegetálta, amelybe aktívan kapcsolódtak be a jelenlévők.

Nancy Mitchell a „Tanítványság, női szolgálat” címmel tartott előadást.

Az előadássorozat végén egy értékelő megbeszélésre került sor *Prof. Dr. Almási Tibor*, rektor, *Dr. Almási Kornél Zsolt* általános rektorhelyettes és vendégoktatók között.

*Prof. Dr. Eric Mitchell előadás közben,
tolmácsol Papp Jonatán István*

A megbeszélés résztvevői (balról): Dr. Almási Kornél Zsolt, általános rektorhelyettes; Prof. Dr. Almási Tibor, rektor; Prof. Dr. Eric Mitchell, Nancy Mitchell; Újváriné Szabó Anikó tolmács

A végzett munka áttekintése után a távlati lehetőségekről is szó esett a találkozón.

2019. március 21-én érkezett a Baptista Teológiai Akadémiára Dr. Richard Blake, az SWBTS korábbi oktatója, koordinátor, és felesége Stephanie Blake.

Mindketten az XTEND Ministries International missziós szervezet alapítói és munkásai, akik a világ sok pontján végeznek evangélizációs munkát, vezetőképzést, tanácsadási és sok segítő szolgálatot. Prof. Dr. Almási Tibor rektor, és Dr. Almási Kornél Zsolt általános rektorhelyettes megbeszélést folytatott az amerikai vendégekkel, akik a

Az előadó Dr. Richard Blake, tolmácsa: Papp Jonatán István

következő két nap során előadásokat tartottak a BTA hallgatóinak.

Dr. Richard Blake lebilincselő előadássorozatának címe: Értelmező igehirdetés. Stephanie Blake pedig a Sáfárság címmel tartott előadást, amelyet nagy érdeklő-

*Dr. Robert Merez (jobbra)
és tolmácsa: Selmeczi Nimród*

őszövetségi professzora – a Királyok könyveiről tartott előadást. A tolmácsolás feladatát Selmeczi Nimród, harmadéves baptista lelkipásztori szolgálatra készülő hallgató végezte.

déssel kísért figyelemmel a hallgatók népes csoportja.

2019. április 26-án Dr. Robert Merez lengyel előadó színesítette Akadémiánk oktatói programját. Dr. Robert Merez – a Varsói Baptista Teológiai Szeminárium

BTA krónikás

Szociális tereplátogatás az ország közepén

2018. szeptember

Szeptember 27-29 között ismét megszerveztük a Baptista Teológiai Akadémián szociális tárgyakat hallgató vagy ez iránt érdeklődő diákoknak a nagy hagyományokkal bíró szakmai tereplátogatást. A három napos túra célterülete Jász-Nagykun-Szolnok megye volt. A kicsit változó összetételű, 25 fő körüli csoport csütörtök reggel 9 óra után indult a bérelt autóbusszal az akadémia épülete elől.

Ismerkedés a jászladányi családsegítő és gyermekjóléti szolgálattal

Első célpontunk Jászládány volt, ahol a helyi családsegítő és gyermekjóléti szolgálat munkájával ismerkedtünk. Az intézmény vezetője, *Gavaldik Livia* diaképekkel kísért bemutatkozó előadását a helyi rendőr és polgári védelem vezetője egészítette ki. Több szempontból is betekintést nyertünk a település szociális problémáiba és annak kezelésébe, majd ezután a helyi család gondozók segítségével, kisebb csoportokban lehetőségünk volt közvetlen tapasztalatokat szerezni egy szegregált településrészben. Három csoport személyautókkal elment terepre, a negyedik csoport a családsegítőben ismerkedett az ott folyó munkával, a pártfogó felügyelő révén pedig kiemelten a szociális munka e sajátos formájával.

Kis kerülővel Szolnokon, a Tisza Hotelben ebédeltünk, délután pedig Kőtelekre mentünk, ahol a település életével, és szociális ellátórendszerével ismerkedtünk meg. *Lovász Tibor* polgármester úr először az alapszolgáltatási központba vitte a csoportot. A szolgáltatási integrációban ötféle idősgondozási ellátás működik. Az idősek klubjában éppen kisebb ünnepség volt, vidám éneklés színezte ottlétünket. A polgármesteri hivatal felé menet meglátogathattunk egy családot, akik évek óta részt vesznek a helyi szociális földprogram-

ban. A támogatás lehetőséget ad a kiskerti gazdálkodásra, ami nagy segítség a sokféle szociális problémával küzdő család számára. Az önkormányzat dísztermében polgármester úr bemutatta a település történetét, napi életét. A találkozón jelen volt a szociális földprogramot működtető kisebbségi önkormányzat elnöke is.

Az első nap záró szakmai programja szállásunkon, a Tisza Hotel különtermében volt. Az Esély Közalapítvány igazgatója, *dr. Nagyné Varga Ilona* ismertette rendkívül összetett tevékenységüket, és néhány motivált diák lankadatlan lelkesedéssel kérdezett és beszélgetett vele az előadás után is.

A második napon Tiszabőre és Tiszaburára látogattunk. Magyarország két, talán legszegényebb falva az ország egyik jelentős kiterjedésű belső periferiájában található. Tiszabőn a Máltai Szeretetszolgálat egyik helyi vezetője, *Tasi Krisztina* vitte körbe a csoportot.

A csoport a Tiszabői Általános Iskola udvarán

Hosszú beszélgetések alakultak ki a Tanodában és a Gyerekesély Házban. Innen a majdnem négyszáz fős általános iskolába mentünk. Szerencsénkre éppen műsor volt a nagyteremben, ahol egy zenekar és a diákokból álló táncsoport tartott rövid előadást.

A döcögős országúton fél óra alatt jutottunk el a közeli Tiszaburára. *Bátki Márton* a Máltai Szeretetszolgálat helyi koordinátora mutatta meg a helyi intézményrendszert és a foglalkoztatást segítő beruházásaikat: az óvodát, valamint az újonnan létrehozott varrodát és asztalos üzemet, ahol rendkívül korszerű gépekkel fokozatosan épül fel a helyi termelési rendszer. Az üzemek megtekintése után a Szeretetszolgálat négy családgondozójának segítségével kis csoportokban mentünk az erősen hátrányos helyzetű település térében is szegregált telepére. A helyiek nyitottan fogadtak, behívtak a házukba, és beszélgettünk életükről, gondjaikról. Az átlagos polgár számára igen szokatlan lakókörnyezet olyan mértékben lekötötte a hallgatók figyelmét, hogy két diákunk lemaradt a buszról és csak 10 km után vettük észre. Ők még akkor sem hiányolták a buszt.

A szolnoki ebéd után Karcagra mentünk, ahol a Hit Gyülekezete imaterében találkoztunk a Baptista Gyermekvédelmi Szolgáltató Központ helyi vezetőjével, *Szabóné Marikával*, aki részletesen bemutatta a nevelőszülői hálózat munkáját, és türelmesen válaszolt a lelkes hallgatók számtalan kérdésére is. Szállásunkra visszatérve, vacsora és tö-rökfürdő várt minket.

Látogatás a Pszichiátriai Betegek Otthonában, Do-monyon

hányan több évtizede – nagyon rossz infrastrukturális feltételek között. A jó színvonalú szakmai munkát az intézményvezető szakmai helyettese mutatta be a foglalkoztató helyiségben.

Innen rövid utazással értünk Gödöllőre, a Fővárosi Önkormányzat Idősek Otthonába. A nagy, sok szintű ellátást nyújtó intézményt *Kovácsné Blaskó Mariann* mutatta be. Az intézmény valamennyi egységét körbejártuk, láttuk a mozgáskorlátozottak számára kialakított részeket is. Az újonnan épült részek egészen magas színvonalú idős-ellátást tesznek lehetővé. Külön kiemelendő a demens részleg, ahol a korszerű és speciális kialakítású körülmények között minőségi gondozást kapnak a legelesettebb idősök is.

Záró megbeszélésünket is a demens részleg imatermében tartottuk. Feldolgozó

Szombaton két bentlakásos szociális intézményt látogatunk meg. Első utunk Domonyba vezetett. A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság fenntartásában működő Pszichiátriai Betegek Otthona egy régi kúria épületében működik. Körülbelül hatvan fő ellátott él – né-

BTA hallgatók a gödöllői Ozory Ház előtt

beszélgetésünk színfoltja volt az egyik lakó, aki bejött a terembe, beült a körbe és több alkalommal vidáman énekelt nekünk. Megosztottuk egymással az elmúlt három nap élményeit, elmondhattuk véleményünket, meglátásainkat. Az élmények legtöbbször a tereplátogatásokhoz kötődött. A legmélyebb benyomást a roma telepeken lakó szegények élethelyzete tette a hallgatókra. Másik kiemelkedő élmény az elkötelezett, kitartó szociális munkásokkal való találkozás volt, akik képesek kisebb elmozdulásokat, eredményeket elérni a mély társadalmi kirekesztettségben élő emberek életében. Törekedjünk arra, hogy példájuk szélesebb körben is látható legyen. Merjünk tekinteni a sokszorosan hátrányos helyzetű, kirekesztett emberek társadalmába, ezzel is segítve befogadásukat. Több hallgatót annyira megérintettek a leszakadó társadalom problémái, hogy a lehetséges jobbítás reményében már most jelentkezett tavaszi utunkra is.

*Serafin József
a BTA docense*

Teológiai hallgatók tanulmányútja Lengyelországban

– Krakkó, Auschwitz, Birkenau –

A Baptista Teológiai Akadémia (BTA) negyvenöt diákja, két oktató – *Marton Zsolt* és *dr. Mészáros Kálmán* – kíséretében tanulmányúton jártak 2019. augusztus 16-17-én Lengyelországban, Krakkó városában, valamint Auschwitz és Birkenau koncentrációs lágerében.

A tanulmányút szervezője *Kissné Balázs Barbara* BTA hallgató, aki férjével, *Kiss Kálmánnal*, Az Élet Menete Alapítványvezető önkéntesként szereztek tudást és gyakorlatot az auschwitzi utak szervezésében és csoportok vezetésében. A BTA-tanulmányút során is a csoportvezetést ketten végezték.

A BTA hallgatóit dr. Mészáros Kálmán és Marton Zsolt tanárok kísérték el a tanulmányútra

A látogatás Krakkó történelmi zsidónegyedében kezdődött, majd a hajdani gettóban folytatódott. Fölkerestük *Oskar Schindler* gyárát, ahonnan a tulajdonos igyekezett megmenteni a halálraítélt zsidó honfitársait.

Néhány ősi zsinagógába is benéztünk és csendes imában emlékeztünk az innen méltatlanul elhurcolt és megsemmisített embertársainkra. Történetüket „Schindler listája” című nagyszerű világszerte ismert filmalkotás őrizte meg.

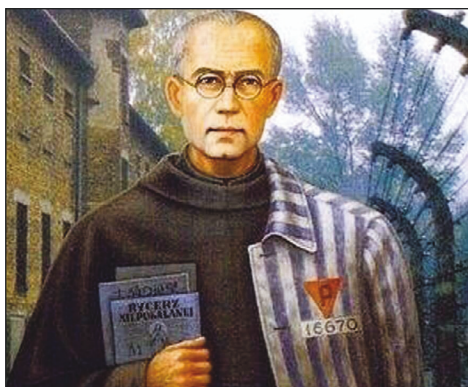
Auschwitz és a szomszédos Birkenau ma Lengyelországhoz tartozik. Ezeket a településeket a második világháború idején a német nemzeti szocialista hadsereg elfoglalta és koncentrációs „munkatáborokat” hoztak létre. Később ezek a megsemmisítő lágerek a „világ legnagyobb temetője” szomorú megnevezést kapták. Mondhatnánk azt is, hogy Auschwitz az „Istent és törvényeit megtagadó tömeggyilkos nemzeti szocialista eszmerendszer tragikus végállomásaként” vonult be az emberiség közemlékezetébe.

A tanulmányút résztvevői az auschwitzi koncentrációtábor bejáratánál

Szinte a pokol kapujában éreztük magunkat, amikor az auschwitzi megsemmisítő tábor bejáratához értünk. A kapu fölötti felirat ezzel az ördögi hazugsággal köszöntött bennünket: „Arbeit macht frei – A munka szabaddá tesz!”

Az auschwitzi és birkenauai tábor valaha az Osztrák-Magyar monarchia katonai kaszárnyája volt. A több tízezer főt befogadó lakatnyát és a hozzá tartozó birkenauai löistállónak használt fabarrakkjait a német nemzeti szocialisták 1940-ben elfoglalták és megsemmisítő táborrá alakították át és alkalmazták 1945-ig.

*Maximilian Kolbe katolikus pap
Auschwitz vértanúja*

Az auschwitzi „munkatáborba” Európa minden országából érkeztek halálraítélt foglyok. Ebben a haláltáborban szenvedett mártírhálált 1.470.000 többségében zsidó sorstársával együtt *Maximilian Kolbe* katolikus pap is, aki önként vállalta a méltatlan halált, egy sokgyermekes halálraítélt helyett. Emlékét márványtábla őrzi cellájának padlózatán.

A legdöbbenetesebb adat szerint 430.000 magyar zsidó, cigány, homoszexuális, kisebbségi üldözött keresztény honfitársunk lett deportálva 1944. május - július között a német nemzeti szocialisták

(nácik) által megszállt Magyarországról, akik kevés kivétellel mind odavesztek az auswitz-birkenau-i haláltáborban.

E láger semmibe érkező vasúti pályáján egy otthagyt marhavagon árválkodik. Oldalán olvastam többek között ezt az angol nyelvű feliratot: „1944 tavaszán és nyarán ehhez a marhavagonhoz hasonló, emberekkel te-

A Budapestről indított eredeti magyar szerelvény egy vagonja Auschwitzban

lelszűfolt vasúti kocsikban, mintegy 100 alkalommal indított szerelvényvel, több mint 400.000 zsidó férfi, nő és gyermek volt deportálva Magyarországról. A vonat utasait a megérkezés után azonnal gázkamrákban semmisítették meg”

Utólag döbbenetes fényképek kerültek elő a nácik sok-sok rémtettéről. Az egyik ilyen dokumentum szerint, a vonatról leszállított áldozatokat az út menti erdőben teljesen levetkőztették, azzal a félrevezető paranccsal, hogy először a fürdőbe kell menniük. Ott azonban elgázosítás várt rájuk. Sok esetben a krematóriumok „túlterheltsége” miatt, már a megsemmisítő tábor egyik távol eső pontján, szabadtéren is égették a gázkamrákban elpusztított áldozatok holttestét.

A holokauszt magyar áldozatai számára átalakított 18-as számú laktanya épületében a hazánkból deportált zsidó honfitársainknak állítottak emléket. Itt olvastam fontos információkat többek között a magyar keresztény egyházak akkori képviselőinek a holokauszt kihívásával kapcsolatos reakciójáról:

„Bár a keresztény egyházak legfelsőbb szinten nyilvánosan nem tiltakoztak az 1944-es események ellen, a klérus egyes magas rangú képviselői, például Márton Áron gyulafehérvári, Apor Vilmos győri, vagy Hamvas Endre csanádi püspök, bátran felemelték szavukat az üldöztetés ellen. A nyilas hatalomátvétel után az egyházi embermentés komoly méreteket öltött. A katolikus kolostorok és rendházak lakói, a protestáns diákszövetség tagjai, illetve más egyházi személyek, például a református Bereczky Albert, vagy az evangélikus Remete László, rendkívüli bátorságról és találékonyságról tettek tanúbizonyságot az üldözöttek bűjtatása és mentése során. A protestáns Jó Pásztor Bizott-

ság vezető munkatársa, az evangélikus *Sztéhló Gábor* a Nemzetközi Vöröskereszttel együttműködve több mint 1500 zsidó gyermeket és árvát mentett meg. Többen, például *Kálló Ferenc* katolikus tábori esperes, vagy *Salkaházi Sára*, a Szociális Testvérek Társaságának tagja az életükkel fizettek bátorságukért, a nyilasok kivégezték őket.”

Az auschwitzi foglyok kivégzésének színhelyén a „Halálfal” előtt dr. Billy Graham is leróttá kegyeletét

Személyes archívumomban kutatva, éppen most került kezembe az a kép, amely szerint *dr. Billy Graham* világszerte ismert baptista elkötelezettségű evangélista 1978-ban, Lengyelországban tett látogatása alkalmával emlékezett meg Auschwitzban a „Halálfal” előtt arról a 20.000 névtelen mártírról, akiket itt lőttek agyon a német nemzeti szocialisták 1940-1945 között.

A múzeumban kiállított tárgyak, képek, térképek között megdöbbentő adatok és információk olvashatók. Ezek között látható(k) például az(ok) a szövetségesek (Anglia-USA) felderítői által 1944. május 31-én készített légi felvétel(ek) a birkenai megsemmisítő táborról, amely teljes pontossággal és hitelt érdemlően bemutatja ennek a fogolytábornak a létezését.

A szövetségesek tehát ekkor már egészen bizonyosan tudták, hogy mi folyik ebben a lágerben, mégsem tettek semmit (!). Máig érthetetlen az a rejtély, hogy miért nem tették a világsajtó számára közhírré ezt a gyalázatot és miért nem robbantották föl, például az Auschwitz-Birkenaubába vezető vasútvonalakat.

A történelmi tényekhez hozzátartozik az a tény is, hogy amikor 1944. március 19-én német megszállás alá került Magyarország, ezzel az ország önálló jogállamisága is megszűnt. Az államigazgatás kulcsfontosságú minisztériumait és hivatalait a fasiszta német hadvezetés és a velük kollaboráló nyilas nemzeti szocialista pártvezetés vette át.

Az ország lakossága az évek óta tartó világháború rettenetében bennult rezignáltságában szemlélte a szinte követhetetlen eseményeket. A Gestapo és a velük együttműködő nemzeti szocialista államrendőrség

A tanulmányút résztvevői az Auschwitz-Birkenau végállomás bejáratánál

rémítetteitől megfélemlített egyszerű magyar lakosság sorai közül kevesen mertek szólni és ellenállni a nyilvánvaló gaztettekkel szemben.

A magyar államvezetés sajnos nagyon későn reagált a fajgyűlölő nácik egyre nyilvánvalóbb gaztetteire. *Horthy Miklós*, Magyarország akkori korlátozott jogkörű kormányzója, miután hivatalosan is tudomást szerzett arról, hogy az országot megszálló német nemzeti szocialisták és a velük kollaboráló magyar nyilasok hova szállítják a vidéki zsidóságot és más kisebbséghez tartozó deportáltakat, 1944. július 9-én azonnali hatállyal – még a háborúból való kiugrás kockázatával és szándékával is – leállította a további deportálásokat.

Az úton lévő szerelvényeket azonban már képtelen volt megállítani és visszafordítani. A több mint 200.000 fős budapesti zsidóság azonban – egyelőre – megmenekült a teljes genocídiumtól. Talán éppen emiatt nem ítélték el Nürnbergben háborús bűnösnek *Horthy Miklóst* a háború végén.

Marton Zsolt tanársegéd fogalmazta meg a tanulmányút záró stációjánál: „Mindig megrázó élmény Birkenauban a magyar rámpa végénél felolvasni a gyászolók kádisát héberül és magyarul.” – Valóban így van. Sokan törölték könnyüket, megismerve az istentelen és em-

Mindig megrázó élmény Birkenauban a magyar rámpa végénél felolvasni a gyászolók kádisát héberül és magyarul

bertelen diktatúra sok-sok ártatlan áldozatának temetőjévé vált „végállomás” tragikus történetét.

Én ezt a zsoltárt idéztem: „*De én mindig veled leszek, mert te fogod jobb kezemet. Tanácsoddal vezetsz engem, és végül dicsőségedbe fogadsz. Nincs senkim rajtad kívül a mennyben, a földön sem gyönyörködöm másban. Ha elenyészik is testem és szívem, szívemnek kösziklája és örökségem te maradsz, Istenem, örökké!*” Zsoltárok 73,23-26

Az úton hazafelé számtalan kérdés merült föl a tanulmányút résztvevőiben: „Miért engedte ezt meg Isten?” Hol volt Isten, amikor

A gyászima után mindenki elhelyezhetett egy fa-táblácskát, rajta egy-egy vigaszt adó gondolattal, igeverssel

mindez történt? Mi lehetett Isten célja mindezzel?” Ilyen és ehhez hasonló gondolatok fogalmazódtak meg a beszélgetések során.

Sajnos nem először került Isten népe történelme során hasonló helyzetbe. Mint ahogy korábbi történelmi korszakokban, így most is egyedül Isten ígéje nyújthat választ és remény-

keltő üzenetet a jövőre vonatkozóan.

Eközben idéztük föl Ezékiel látomását, aki egy hatalmas élettelen csontmezőt látva, különleges próféciát kapott Istentől: „*Emberfia! Ez a sok csont Izráel egész háza, amely most ezt mondja: Elszáradtak a csontjaink, és elveszett a reménységünk, végünk van. Azért próféta*lj, és ezt mondd nekik:

Így szól az én Uram, az Úr: *Én felnyitom sírjaitokat, és kihozlak sírjaitokból, én népem, és beviszlek benneteket Izráel földjére. Akkor megtudjátok, hogy én vagyok az Úr, amikor felnyitom sírjaitokat, és kihozlak sírjaitokból, én népem! Lelkemet adom belétek, életre keltek, és letelepítelek benneteket a saját földetekben. Akkor megtudjátok, hogy én, az Úr, meg is teszem, amit megmondtam - így szól az Úr.*”

Az utolsó szó ebben a kérdésben is Istené! Soli Deo Gloria!

A magyar áldozatok emléktáblája a világ legnagyobb temetőjében

*Dr. Mészáros Kálmán
a BTA tanszékvezető docense*

Hallgatói beszámolók

A lelkeszi szolgálatra készülők kiváltsága, hogy a szemeszterek során megtanult elméleti ismereteket egy-egy gyülekezetben, körzetben gyakorlati módon kamatoztassák. E szolgálati lehetőség sokat jelent az Istentől kapott hivatásra való felkészülés szempontjából. E legációk elsősorban a karácsonyi és a húsvéti ünnepek körhöz kapcsolódnak.

A legációról visszaérkezve az Akadémiára, a hallgatók beszámolót tartanak a BTA Minősítő Bizottsága előtt, amit írásban is le kell adniuk a Főiskolai Lelkészségen. Ezekből a bizonyoságtételekből közlünk néhányat, a teljesség igénye nélkül.

KARÁCSONYI LEGÁCIÓK – 2018

Galgagutai körzetben járt Dóczé Sándor Efraim.

Izgalommal és egy kis félelemmel vártam az idei karácsonyt, mivel ez volt az első, amit nem a családdal töltöttem. Ugyanakkor vártam is az új kihívást, és élményt. Így indultam útnak december 24-én, a családi ebéd után.

Vonattal utaztam Nové Zámky-tól Vácig, ahol Kumich Mihály testvér fogadott. A kb. 45 perces út Bokorig jó alkalom volt egy kis beszélgetésre, kapcsolatteremtésre, egymás megismerésére. Szó esett a galgagutai körzethez tartozó gyülekezetekről, történelemről, tájról. A két nap alatt mindenhova Kumich testvér kísért és vezetett, így velem leginkább ezek alatt az utak alatt tudtam megismerkedni.

Mikor odaértünk Bokorra, a délutáni istentisztelet helyszínére, még volt egy kis időnk benézni a helyi gyülekezet vezető testvér házába, ahol szívélyesen fogadtak. Mindez nagyon jó első benyomás és izgalomból való feloldódás volt. Örültem, hogy nem csak úgy beestem az alkalomra, hanem előtte még volt lehetőségem beszélgetni, ismerkedni. Az istentisztelet nagyon jó hangulatban, oldottan és családiasan telt. Örömmel láttam, hogy ki ahogyan tudott, kivette a részét a szolgálattól. Azt hiszem, jó időre megjegyzem azt a kedves nénit, aki 67 évesen kezdett el trombitálni, és bár izgulva, néha elcsúszó lélegzetvétellel, de annál nagyobb lelkesedéssel kísért néhány karácsonyi éneket. Az istentisztelet után Kumich testvér elfuvarozott a szállásadó családhoz Galgagután. Ott is nagyon értékes időt töltöt-

tünk együtt. Feljöttek kapcsolatok a galgagutai és szentpéteri gyülekezet között.

Másnap délelőtt Galgagután szolgáltam és szolgáltak felém. Nagyon örültem a dicsőítésnek, amiben Kumich testvér gyermekei vezettek minket, őszintén és odaszánt szívvel. Majd az én szolgálatom következett. Nagyon jó volt megtapasztalni azt a gyülekezetben, hogy nem a karácsonyi díszek, és világi ünnep vonzza a testvéreket, hanem az élő üzenet és evangélium, és ezt a maguk családias, meghitt közösségében valóságosan megélték, és ezt is várták. Az istentisztelet után szeretetvendégséggel kedveskedett a gyülekezet, és ez újabb lehetőség volt a beszélgetésre, most a gyülekezet többi tagjával. Majd ebédre egy másik szolgáló testvér családja hívott meg, ahol megint csak gyorsan telt az idő a jó társaságban. Külön örültem annak, hogy ottlétem alatt a gyülekezetből mindhárom szolgáló testvérral megismerkedhettem. Kumich testvérral az utak alatt tudtam beszélgetni, a másik két testvérral pedig vendégszeretetük alkalmával.

Így érkezett el az utolsó alkalom Acsán, 25-én délután. Az apró gyülekezet egy családi házból átalakított gyülekezeti teremben, Isten jelenlétében élte meg az istentiszteletet. Sok ének és bizonyágtétel arra volt jó példa, hogy tényleg nem az számít, hogy mekkora egy gyülekezet, hanem hogy milyen odaszánt szívűek a tagok. A testvérekből folyt a hálaadás és dicsőítés, és természetesen ők is nagy szeretettel fogadtak, és még marasztaltak is. Itt sem maradhatott el egy kis beszélgetés, aminek a végén elbúcsúztam a helyiektől, és a testvérektől, akik elkísértek Galgagutáról, és útnak indultam a váci vasútállomás felé Kumich testvérral.

Útközben még beszélgettünk. Kumich testvér kérdezte, én hogyan éltem meg a szolgálatot, és biztatott és bátorított arra az útra, amit elkezdtem. Nagyon jó volt megtapasztalni, hogy bár teljesen idegen emberek közé érkeztem, mégis otthon voltam, mert összekötött bennünket Isten dicsőítése és a testvéri szeretet. Végül az állomás előtt imával zártuk le ezt a két napot, ami pecsét is volt erre a testvéri kapcsolatra. Nagyon hálás vagyok Istennek ezért a karácsonyért, a lehetőségért, a kapcsolatokért, a gyülekezetekért, az adott és kapott üzenetekért, és minden áldásért, amit az ünnep alatt átélhettem!

*Dóczé Sándor Efraim
BA I. évfolyam*

A Berettyóújfalui körzetben Gáspár Botond végezte a szolgálatot.

A karácsonyi legációt a berettyóújfalui körzetben töltöttem: Berettyóújfaluban, Bakonszegen és Biharkeresztesen, amelyben nagy segítségemre volt Kiss János és családja.

Először fordult elő, hogy nem volt velem legáció során a családom, mert gyermekeink betegsége miatt feleségem otthon maradni kényszerült.

Nagyra értékeltém, hogy Kiss testvér velem tartott az összes szolgálat során, és őszinte, építő kritikával is tudott segíteni, illetve volt módunk kiértékelni a közös szolgálatot. Tanulságos volt szülőként egy lelkészcsalád életébe ilyen közletről bepillantást nyerni.

Különleges volt, hogy szinte mindenhol több ember volt az ünnepi alkalmakon, mint amennyire számítottunk, továbbá szinte mindenhol voltak érdeklődők.

Karácsony első nap délelőtt bizonyágtétel formájában mutatkoztam be a gyülekezetben, és a nap során is kerestem a metszési pontokat a gyülekezetekkel; de nem voltam teljesen felszabadult.

Nagyon hálás vagyok, hogy tudtam többekkel imádkozni alkalom után, illetve minden gyülekezetben folytattam iratterjesztői szolgálatomat, és nagyon örültem, hogy volt egy lakás-otthonbéli fiú, akinek Bibliát is adhattam beszélgetésünk után.

Nagyon hálás voltam, hogy 26-án délelőtt együtt olvastunk Bibliát Kiss testvérrrel, valamint együtt átbeszéltük a délutáni textusaimat, ez szintén emlékezetes volt és hasznos is!

26-án este különleges szolgálat során az időseket, betegség miatt otthon maradtakat felkerestük, és házaik előtt egy gyülekezeti, ifjúsági csoporttal kántáltunk. Nagyon inspiráló volt mindez, és örültem, hogy én is része lehettem.

Nyomatékosá vált, hogy figyelnek minket, emlékeznek ránk, üzeneteinkre, így felelősségteljesen kell készülni, képviselni Jézust, bármerre járunk, bárhol szolgálunk, hiszen az Úr Jézus, az intézményünk és egyházunk küldöttei vagyunk.

*Gáspár Botond
BA III. hallgató*

Az Új Remény Baptista Gyülekezetben járt Selmeczi Nimród.

A karácsonyi legációt Debrecenben, az Új Remény Gyülekezetben töltöttem Tóth Sándor lelkipásztor mellett. Sosem voltam még Debrecenben (átutazást leszámítva), illetve ilyen jellegű gyülekezetet is ritkán látni Magyarországon. December 20-23-áig voltunk ott feleséggel együtt – ez is új tapasztalat volt: kettesben menni legációba. Eleve ez a felállás eltért a hagyományos gyülekezetekétől: karácsony előtt tartottak alkalmakat, hogy aztán a családok hazamehessenek missziózni az ünnepek alatt.

Missziózni: ez egy kulcsszó ebben a gyülekezetben. Sokféle eseményen vettünk részt (városi adventi alkalom, iskolakarácsony, nyugdíjas karácsony, falusi önkormányzati karácsony, istentisztelet) és mindegyik eseményt a gyülekezet szervezte. Minden alkalommal más és más emberek vettek részt a szolgálatban. Feltűnő volt: számukra természetes, hogy szolgálatot végeznek. A gyülekezet tagjai megbízhatóan jelen voltak ott, ahol kellett, és magas színvonalon végezték a feladataikat. Ez egyértelműen a tanítványképzés eredménye. Felfrissítő élmény volt ilyen tettekre kész, Istent szerető emberek között lenni. Régen voltam ennyire lendületes közegben. Szerintem sok tekintetben példát mutatnak a gyülekezeteinknek. Az egyik ilyen érdekesség az volt, hogy bár sok fiatal van, külön ifjúsági alkalom nincs. A fiatalokat beépítik a gyülekezetben működő házi csoportokba és ezzel szerintem sokkal hatékonyabb tanítványképzést végeznek, mint amit bárhol láttam eddig.

A lelkipásztor személye mindenképpen meghatározó abban, hogy ilyen a gyülekezet lelkülete. Munka mellett végzi a szolgálatot, példát mutatva a többieknek. Érdekes volt látni, hogy a gyülekezet olyannyira önálló lett, hogy a lelkipásztornak igazából csak jelen kellett lennie az eseményeken és bátorítani a tagokat, megköszönni nekik a szolgálatot. Persze ezt megelőzte sok évnyi alapvetés, de olyannyira belenevelte a gyülekezetbe az érett szolgálatvégzést, hogy önmaguktól is végeznék azt. Ezt bátorító volt látni, főleg a legációt megelőző beszélgetésünk után. Szerintem az fontos kérdés, hogy a gyülekezeteink mennyire hajlandóak hitből nyitni a megszokottól eltérő módszerek felé, illetve mennyit hajlandóak beletenni a szolgálatba.

Sokat lehetett tanulni például a konfliktuskezelésről is, ahogy elmondták a gyülekezet történetét. Szerintem ezt is elég magas színvonalon csinálták, szintén példát adva. Összességében tehát egy nagyon különleges, tanulságos tapasztalat volt ez a látogatás.

*Selmeczi Nimród
BA III. éves hallgató*

Salgótarjáni Baptista Körzetben szolgált Vig Miklós.

A 2018. évi karácsonyi legációm helyszíne Salgótarján és körzete volt. A legációra elkísért feleségem is, aki nem csupán ezen az alkalmon, hanem a hétköznapiakban is a misszióban segítőtársam, munkatársam. A szolgálati útra való felkészülés idén hordozott számomra a legtöbb kihívást, mivel szeptembertől teljes állásban kezdtem dolgozni Tatárszentgyörgyön a helyi általános iskolában, mint hitoktató és pedagógus asszisztens. A gyülekezetplántálás, tanulás, munka és család időbeni beosztása nagy kihívást jelentett számomra az őszi félévben. Különösen kegyelemre szorultnak éreztem magam, ahhoz, hogy minden kötelességnek meg tudjak felelni. A karácsonyi legációra való felkészülés tekintetében is szükségem volt Isten kegyelmére, hogy tudjak lecsendesedni és elkérni az üzenetet Istentől. Értékes volt számomra a felkészülésre szánt idő, illetve tanított Isten a helyes időbeosztásra ebben az időszakban.

Áldásként éltük meg feleségemmel, hogy erre a legációra könnyebb volt az utazás, mivel autóval mehettünk a helyszínekre. Korábban minden legációra egy nappal hamarabb el kellett indulni, de most elég volt karácsony napján. Két napot töltöttünk el a körzetben a testvérek között. Karácsony napján három, majd karácsony másnapján egy, így összesen négy szolgálatunk volt a körzetben.

Első nap Salgótarjában kezdtük a szolgálatunkat, ahol mindketten bizonyágtétellel és énekkel szolgáltunk, illetve én igehirdetéssel. A testvérek szeretetteljes fogadtatásában most sem csalódtunk, nagy örömmel és szeretettel fogadott a Salgótarjáni gyülekezet. A léghőrt családiasnak éreztük, és az egész istentisztelet így jellemezhető. Első szolgálatunk után a gyülekezetvezető Nagy Silviu családjával ebédeltünk otthonukban. A beszélgetésben megismerhettük a gyülekezet és a család történetét. Még sokáig tudtunk volna beszélgetni, de tovább kellett indulnunk Nógrádmegyerre, hogy a 15:00 órakor kezdődő istentiszteletre megérkezzünk.

Nógrádmegyeren egy kisebb taglétszámú gyülekezet fogadott bennünket. Helyi szolgálattelvők hiányában feleségemmel töltöttünk be minden szolgálatot. Feleségem az éneklés vezetésében segített klarinét játékkal, illetve itt is elmondtuk bizonyágtételünket. Különösen fontosnak találtuk, hogy ez a karácsonyi alkalom „evangelizációs” jellegű legyen, mivel jelezték korábban, hogy sok nem hívő családtag lesz jelen az alkalmon, akik csak az ünnepekkor jönnek el a gyülekezetbe. Reméljük, hogy az ott jelenlévő családtagok a szívükben forgatják a

hallottakat. Az alkalom után nem volt időnk maradni, hogy jobban megismerjük a testvéreket, vagy, hogy beszélgetéseket folytassunk, mert indulnunk kellett tovább Lucfalvára, ahol 17:00 órakor kezdődött az istentisztelet. Ezt nagyon sajnáltuk, mert úgy éreztük, hogy voltak, akik szívesen beszélgettek volna velünk az istentisztelet után.

Lucfalván egy népesebb, ünneplő közösség fogadott bennünket, ahol sokféle szolgálattal készültek a helyiek is. Jó volt látni itt a fiatalságot, akik sok szolgálattal részt vettek. Itt is bizonyágtétellel szolgáltunk, illetve én igehirdetéssel is. Zenei szolgálatra itt már nem volt szükség, mert a gyülekezetben voltak erre sokkal kompetensebb személyek, akik előre készültek. Itt láttuk azt, hogy van egy önálló, működőképes gyülekezet, és az alkalmi nem függnék vendégszolgáltól. Az istentisztelet után Lucfalván maradtunk és kaptunk szállást éjszakára. Egy kedves család fogadott be minket otthonába. Sokáig beszélgettünk még aznap a családdal, ahol megtudtuk, hogy a családfő apa és férj sajnos elhunyt. Rövid idő alatt mély beszélgetés alakult ki, és tudunk imádkozni egymásért. Karácsony napja így fejeződött be számunkra.

Másnap délelőtt szolgáltunk még a gyülekezetben. Feleségem bizonyágtétellel az imaóra keretében, én pedig igehirdetéssel. Ezt követően a gyülekezetvezető Grajzel János családjával ebédeltünk otthonukba. Építő beszélgetés volt a gyülekezet helyzetéről, illetve a település helyzetét is megismerhettük.

Délután családlátogatásra mentünk, mivel megtudtuk, hogy cigánymissziós kezdeményezések is vannak a faluban, amit id. Papp János nyugalmazott lelkipásztor és kedves felesége vezetnek. Az ő irányításukkal egy cigány családot látogattunk meg a faluban, ahonnan a családfő a gyülekezetbe is rendszeresen jár. Egy kis időt töltöttünk feleségemmel ennél a családnál és együtt imádkoztunk velük. Ezt követően volt lehetőség id. Papp János testvérrel és feleségével is beszélgetni, akik nagyon sok jó tanáccsal láttak el bennünket a lelkipásztori szolgálattal és cigánymisszióval kapcsolatban. Örültünk, hogy erre is volt lehetőségünk. Ezen felül megismerkedhettünk ifjabb Papp Jánossal és családjával, akikről kiderült, hogy a közelünkben laknak Kunszentmiklóson. Megbeszéltük, hogy tartani fogjuk a kapcsolatot, és azóta már meglátogattak bennünket és mi is őket. Ez a kapcsolat nagy áldás és imameghallgatás számunkra, mert egy ideje vágytunk arra, hogy a környékről megismerjünk más hívő embereket. Így bővültek a kapcsolataink, és hisszük, hogy Isten használni fogja az életünkben ezt a kapcsolatot.

Összegzésül elmondhatjuk, hogy értékes tapasztalatokat és kapcsolatokat szerezhettünk ebben a karácsonyi legációban. Fizikai szempontból számomra ez volt a legnehezebb legációm. Fáradtan és gyengének éreztem magam, de az Úr adott elég erőt a szolgálatokhoz. Hiányosságaimat is megláttatta velem az a tény, hogy a hagyományos liturgiában nem mozgok otthonosan, mivel a gyülekezetplántálásban és a Rózsakert Baptista Közösségben sem ehhez vagyok hozzá szokva. Nem ismerek nagyon sok Hit Hangjai éneket, ami ezekben a gyülekezetekben hátránynak számít. Viszont jó megtapasztalni évről évre, hogy azok a testvérek, akiket megismerhettünk, hordoznak minket imáinkban, és az eddig megismert helyekkel tovább tudjuk tartani a kapcsolatot. Így ezek nem csak egyszeri látogatások, hanem annál sokkal értékesebbek az életünkben. Isten vezetését látom ebben, aki minden egyes szálát a kezében tart. Remélem áldás tudtunk lenni a gyülekezetek számára, és velük tovább bővült a mi imalistánk is.

Víg Miklós
BA IV. évfolyam

Aszódon, a Biharugrai körzetben és Sarkadkeresztúron Tóth Krisztián szolgált.

A gyülekezeti szolgálatokra örömmel készültem, az egy hónapos adventi felkészülés számomra mély lelki élményt jelentett. Ezt az alapozást – utólag különösen is úgy látom – Isten ajándékozta, hogy üzenetének csatornája lehessenek majd a gyülekezetekben.

Emellett családomat is kellett készítenem egy új környezetben való karácsonyozásra. Feleséggel átbeszéltük a várakozásainkat, közös igeolvasásokban és imádságokban tapasztaltuk meg, ahogyan Isten keze formál bennünket. Emellett sok gyakorlati kérdéssel is találkoztunk.

Felkészülés

Az előzetes egyeztetéseket – a helyi szolgálati rendet megismerve – Szabó László ügyintéző lelkipásztorral és Tóth Elemér megbízott körzeti gyülekezetvezetővel, valamint Veres Imre helyben szolgáló nyugdíjas lelkipásztorral végeztem. A négyes egyeztetés miatt érzékeltem, hogy előfordulhat félreértésre lehetőség, ezért a BTA hivatalos leveléhez tartottam magam a kapcsolatfelvételt illetően, amit a testvérek is elfogadtak.

A körzeti testvérek családostul fogadtak, és önzetlen, testvéri szeretettel láttak vendégül bennünket. A telefon és email váltásokból tájékozódtam a gyülekezetek helyzetéről, összetételéről, aktuális életéről, amit a felkészüléshez szükségesnek láttam.

Tapasztalatok

A karácsonyi ünnepekörhöz tartozó és óévi szolgálatokat Aszód (1), Bercel (1), Biharugra (3), Körösnagyharsány (3), Körösszegapáti (2), Berekböszörmény (1) és Sarkadkeresztúr (1) gyülekezetekben végeztem, ahol ígét hirdettem. Az alkalmak egy részén jelen volt a helyi lelkipásztor, aki vezette a liturgiát, a többi istentiszteleten az alkalom teljes levezetésével is megbíztak a testvérek. Feleségem bizonyágtételekkel, én zenével is szolgáltam.

Új kérdések

A szolgálat során, találkozások és beszélgetések alkalmával előjöttek témák, főleg a Biharugrai körzet helyzetéből kiindulva:

- Egy-egy család a motorja csupán az egész gyülekezetnek, sőt körzetnek – hogyan képes a gyülekezet tartósan működni, hogyan lehetséges fejlődésnek indulni?

- Nehézkes a településeken a misszió: jó emberi kapcsolatokat ápolnak a testvérek a falubeliekkel, mégis dermesztő közönyt tapasztalnak a hit dolgai iránt – mivel lehetne áttörést elérni? Egyáltalán érdemes-e folyamatosan elutasító környezetet ostromolni az evangéliummal, vagy inkább tovább kéne állni?

Szolgálati elhívásban megerősítő tényezők

Végig azt tapasztaltam, hogy Isten az, aki végzi a munkáját, bennem is, meg akikkel együtt ünnepelehettem. Tanultam is tőlük, bár én szolgáltam feléjük, Istené ezért a dicsőség. Úgy vélem, jól megtaláltuk a közös hangot a helyi szolgálattelvőkkel, vezethetők voltak a testvérek, épültünk egymás hite által. Mély személyes és családi beszélgetések is voltak hitre jutásokról, élethelyzetekről, családi katasztrófákról és gyógyulásokról. Ezeken keresztül Isten láttatta velem, hogy még ezeken a félre eső helyeken is munkálkodik, hol látványosabban, hol titkon, de egyetlen benne bízót sem hagy magára. Nem lehet sablonokban gondolkodni, hanem mindig hallgatnom kell és hallgatni akarok a Szentlélek vezetésére.

*Tóth Krisztián
MA I. évfolyam*

A Miskolc-Szirmai Baptista Gyülekezetben járt Hartyányi Arnold.

A karácsonyt a Miskolc-Szirmai gyülekezetben töltöttem. Számomra ez egy új helyzet volt abban a tekintetben, hogy eddig legációon még nem voltam olyan gyülekezetben, ahol nem szolgált lelkipásztor, pontosabban, ahonnan nem rég távozott a lelkipásztor.

A gyülekezetben másfél napot töltöttem, december 25-26-át. Rövid idő volt tehát, viszont egy képem mégis kialakult a gyülekezetéről. Ehhez hozzájárult az is, hogy a gyülekezet vezetőivel, tagjaival könnyen és gyorsan megtaláltam a közös hangot. Hosszú beszélgetéseket folytattunk arról: hogyan látja magát most ez a gyülekezet, mik a terveik, elvárásaik egy esetleges jövőbeli lelkipásztortól. Örömmel vettem, hogy ezekről a témákról nyíltan és készségesen beszéltek nekem a szirmai testvérek.

Most talán jobban éreztem azt, hogy tétje volt a látogatásomnak, hiszen egy lelkipásztort-kereső gyülekezetben jártam a teológiai tanulmányaim utolsó évében. Ennek megfelelően volt olyan beszélgetésem is, amelyben rendkívül tudatosan nyilatkoztam meg, védve a lehetséges közös jövő sikerességét. Ez számomra egy új lépés volt a szolgálatomban, korábban ilyet vagy nem tudtam kezelni vagy nem kerültem ilyen helyzetbe.

A gyülekezetet rugalmasnak ismertem meg, a megérkezésem után a fiatalság nyitott volt egy ad hoc módon létrehozott délutáni összejövetelre is. Őszintén tudom mondani ezeket a kellemes tulajdonságait a szirmai gyülekezetnek, és hozzá kell még tennem, hogy családias szeretettel is fogadtak.

A három igehirdetést, amellyel készülnöm kellett, egy összefüggő logikai láncba rendeztem össze. A textus választásánál és feldolgozásánál ügyeltem arra, hogy az ünnepnek megfelelő legyen, de ne is egy sztenderd karácsonyi baptista igehirdetés legyen. Azokat a textusokat választottam kivételesen, amelyek az Áhítatban is kijelöltek voltak, ha nem is ezekre a napokra, de körülbelül ekkorra. Ezeket a változtatásokat jó lelkiismerettel hajtottam végre az igehirdetésekkel kapcsolatban a korábbi gyakorlataimhoz képest.

Kérdések, amik bennem itt is felmerültek, és egy ideje foglalkoztatnak:

Honnan tudhatom igazán, hogy Isten ebbe a gyülekezetbe szeretne-e helyezni?

Az a tény, hogy emberileg nézve nagyon jól éreztem magam Szirmán, mit mond vajon erről?

Az a felismerés, hogy a gyülekezetet általában hozzám hasonló gondolkodásúnak láttam, mit árul el?

*Hartyányi Arnold
MA II. évfolyam*

HÚSVÉTI LEGÁCIÓK – 2019

A Bajai Baptista Körzetben szolgált Csernus Máté.

Az első húsvéti legációmon a bajai körzetben voltam. Jó tapasztalatokkal gazdagodtam. Szombat délután érkeztem a Bócsa családhoz, ők szeretettel fogadtak. Ezen a napon nem kellett szolgálnom, így beszélgetős, pihenős estét tartottunk együtt.

Vasárnap 10:00 órakor kezdtem Bátmonostoron. Ismét szívélyes fogadtatásban volt részem. A testvérek kávéval is megkínáltak és miután beszéltem az orgonistával, elkezdődött az alkalom. Két, egymással összekapcsolódó prédikációval készültem és úgy terveztem, hogy mivel csak Baján szolgálok kétszer, a többi helyen sem hallgatom el a második témát. Első: Jézus Krisztus meghalt a mi bűneinkért és harmadnapon feltámadt. Ez a lényege és értelme a keresztségnek. Második: ha mi ebben hiszünk, akkor ebből következik a szívünk, gondolataink és cselekedeteink megváltozása, formálódása. Vasárnap délelőtt fele-fele arányban beszéltem a két témáról. A Kántor családnál elköltött ebéd után 15:00 órakor kezdődött Dávodon az istentisztelet. Én vezettem a gyülekezetet az éneklésben egy szintetizátoron. Az istentisztelet kezdetén többségében nyugdíjasok voltak jelen és ennek megfelelően kezdtem a szolgálatot, de közben váltanom kellett, ugyanis tíz perccel az alkalom kezdete után egy 10 fős vasárnapi iskola csoport sétált be és éreztem, hogy az evangéliumra kell fókuszálnom. 17:00 órakor kezdődött az első bajai szolgálatom, ahol kifejezetten az első témáról beszéltem. Az istentisztelet után egy városi sétára mentünk a Bócsa családdal, amin megismerhettem a települést.

Másnap reggel a tervezett igei üzenet második felével szolgáltam. Ezen az alkalmon jelen volt teológus társam, Bócsa Roland is. Ennek köszönhetően kaptam visszajelzést, ami jól esett. Megerősödve és jó tapasztalatokkal gazdagodva térhettem haza.

*Csernus Máté
BA I. hallgató*

A Mátraszőlősi Baptista Gyülekezet legátusa Bócsa Roland.

A 2019-es húsvéti legáció nagyon tanulságos volt számomra. Az eddigi legációim során nem voltam még olyan gyülekezetben, ahol csak egy gyülekezet, és lelkipásztor is volt.

Nagypénteken volt egy szolgálatom illetve Húsvétvasárnap volt kettő. Izgalommal töltött el, hogy mind a három igei szolgálat egy

gyülekezetnek szólt, az pedig még jobb volt, hogy Lados István lelkipásztor mindegyiket végighallgatta.

Jó volt tapasztalni, hogy habár a gyülekezet kicsi, mégis tele van élettél: dicsőítés, éneklés, kirándulás stb. A vendégszeretet is kiváló volt és jó volt találkozni a teológián tanuló csoporttársaimmal is. Szívemből kívánom: Isten áldja meg a gyülekezetet növekedéssel; mind fizikailag, mind lelkileg.

Amit másképpen tennék: három különböző textust és témát vittem a gyülekezet elé. Kihasználhattam volna az alkalmat arra, hogy a prédikációim egymásra épüljenek.

*Bócsa Roland
BA. III. hallgató*

A Hajdúböszörményi Körzetben szolgált Győri Kolos.

Ez volt már a nyolcadik legáció, és másodjára fordult elő, hogy ugyanarra a helyre mentem, mint ahol előtte karácsonykor is voltam. Most feleségemmel együtt mentünk el Hajdúböszörménybe.

Horváth Zsolt lelkipásztor már karácsonykor jelezte, hogy szeretnék, ha húsvétkor feleségemmel együtt is el tudnánk menni közéjük szolgálni. Szerette volna, hogy jobban megismerjem a körzetet. Már nagypénteken leutaztunk és péntek délután a hajdúböszörményi testvérek között szolgáltam. Az istentisztelet után a fiatalokkal ott maradtunk és egész hosszasan beszélgettünk.

Szombaton szabadidőt kaptunk, így a város felfedezésével töltöttük az időt. Örömmre szolgált, hogy a Mátészalkára beosztott teológus-házaspárral (Tóth Krisztián és családja) találkozhattunk és együtt töltöttünk pár órát. Szombaton a Horváth családnál ebédeltünk és vacsoráztunk, hogy jobban megismerhessük őket. Délután pedig egy dicsőítő alkalomra mentünk el, ahol több felekezetből voltak jelen a baptista imaházban.

Vasárnap délelőtt Hajdúnánáson hirdetem a feltámadás igéit, délután pedig az Emmaus Otthonba mentünk, ahol idős testvérek között szolgálhattam.

Húsvéthétfő délelőtt újra Böszörményben szolgáltam igehirdetéssel. Az istentisztelet különlegessége volt a fúvószenekar szolgálata. A zenekar nem csak gyülekezeti tagokból áll, hanem sokan járnak a városból is és szeretnek ehhez a csapathoz tartozni. Lehetőség nyílt így evangelizációra is.

A hétvége során sok gyülekezeti tagot meglátogattunk, mert a főétkezéseinket több családnál töltöttük. A személyes beszélgetések során sokakat megismertünk a közösségből, akik beszéltek Isten munkájáról az életükben.

Nagyon jól esett nekünk, hogy Horváth Zsolt testvérnek fontos volt az ott töltött szolgálatunk, emiatt nagyon precízen felkészültek a fogadásunkra, mindenki informálva volt és a testvérek is nagy szeretettel fogadtak minket.

Gyóri Kolos
BA IV. hallgató

A Biharugrai Körzetben járt Egri Gábor.

A 2019-es húsvéti legáció ismételten különleges volt, mivel ez volt az utolsó legációm. Feleségem erre a legációra nem kísért el, így egyedül mentem, ami egyrésztől nem volt olyan jó egyikünknek sem, másrésztől, viszont ő tudott egy kicsit pihenni és az ünnepre igazán figyelni.

A Biharugra és a körzet testvérisége nagy szeretettel fogadott. Amit megtanultam itt, az tulajdonképpen egy szó, mégpedig: „testvérem”. Nem azért, mert eddig nem ismertem volna, hiszen rengetegszer találkozom vele, akár napi szinten, hanem annak jelentését állították bennem vissza, úgy ahogyan bemutatták azt. Talán ennyiszor még nem hallottam kimondva, hogy „testvérem”, tehát még akár el is kophatott volna a sokszori használat miatt, de a szeretetük miatt, az élő hitük miatt mégsem kopott meg. Először kicsit zavart is, hogy ennyiszor mondják ki, mert bevallom, ahol eddig voltam, ott inkább megszokásból használták e megszólítást. Viszont ahogy egy kis idő eltelt, megértettem, hogy ez nem forma, nem egy keret, hanem maga a helyes használat. Úgy gondolom erre szükségem is volt, hogy meglásam, lehet jól használni és akár én is használhatnám így, ahelyett, hogy nem használom. Ez forr bennem azóta is.

A legáció során négy baptista gyülekezetben szolgálhattam, ami mindegyik teljesen más volt, ezért egy próba is, hogy az üzenetet mindig aktualizáljam. Úgy gondolom, Isten velem volt, Ő segített, és láttam olyat, akit tényleg megérintett az Ige. Továbbá volt egy ökumenikus alkalom is, amit a biharugrai református templomban tartottunk és ott is szolgáltam. Kifejezetten jó tapasztalat volt ez is, hogy hogyan lehet együtt dolgozni a másik felekezet lelkipásztorával. Örültem és hálás vagyok az Úrnak, hogy ezt is lehetővé tette a számomra.

Fő gondolataim a halál és az élet, illetve a Teremtő Istenen keresztül bemutatva az Ő nagyságát és az ember kicsinységét, és így érzékeltettem azt, hogy ki is halt meg értünk.

Gitáromat elvittem magammal, azzal a gondolattal, hogy előveszem, hogyha kell, ezzel szemben, majdnem mindenhol előkerült, így azzal is tudtam szolgálni, hogy kísértem egy-egy éneket.

Úgy jöttem el onnan, hogy méltó befejező állomása volt ez a legációmnak. Láttam Isten munkáját, mindazokban, akik ott voltak és önmagamban is. Csak imádkozni tudok azért, hogy az üzenet, amit elmondtam, az formálódjon bennük és ne legyen haszontalan az ő számukra sem, hogy ott voltam.

Egri Gábor
MA I. hallgató

Ahogy a BTA megváltoztatta az életemet...

Egy szokványos baráti beszélgetéssel kezdődött, egészen pontosan 2017. augusztus 9-én 20 óra 27 perckor, amikor is elküldtem a következő üzenetet Kati barátnőmnek „Felhívhatlak?”

A telefonom azonnal megszörrent. Kati – a BTA egykori hallgatója – hívott. „Szia! Mi újság? Mesélj!” – üdvözölt. „Szia! Hát, kicsit úgy érzem magam, mint, aki átment egy lelki húsdarálón.” – válaszoltam, majd elmeséltem neki, milyen akadályok, nehézségek bukkantak fel az életem adott szakaszában. Eleinte nehezen találtam a szavakat, de aztán a kocka lassan fordult, és egy kis idő elteltével legnagyobb meglepetésemre örömteli izgalommal tettem le a telefont. Kati ugyanis biztatott arra, hogy jelentkezsek a BTA-ra, azzal indokolva, hogy „mivel érzem, hogy eleve keresed Istent, most jót tenne neked egy teljesen más, egy szeretetteljes környezet.”

Bár voltak kétségeim a távolság és a munka melletti időbeosztás tekintetében, bátorítása minden kétséget eloszlatott, sőt egy erős bizalomérzettel lendültem neki a szükséges iratok összeállításának. A dolgok hirtelen felgyorsultak. Amikor értesítést kaptam a felvételi időpontjáról, akkor döbbsentem rá, hogy azt sem tudom, mi fán teremnek a baptisták. Az interneten keresgélve, két baptista gyülekezetet találtam Freiburgban, a 230.000 lakosú városban, ahol élek. Így egy héttel a felvételi vizsga előtt bepottyantam egy baptista istentiszteletre.

Az imaházban minden más volt, mint az általam megszokott magyar református templomokban. Padok helyett székek, ünneplő ruha helyett rövidnadrág és strandpapucs, dísztelen terem, kuszaság az énekek és a prédikáció tekintetében, olyan nagy jövés-menés a mikrofonnál, hogy csak sokára tudtam rájönni, ki is a lelkipásztor. Az alkalom után szédülten jöttem ki az épületből és óriási fenntartások mardostak, hogy jó ötlet volt-e a Baptista Teológiai Akadémiára jelentkezni.

De néhány nappal később már a felvételi bizottság előtt álltam Budapesten. „Hogy akar 1200 km-ről bejárni órákra?” – kérdezte a bizottság hölgy tagja (ma már tudom a nevét is: Nemeshegyi-Horvát Anna). Az asztal másik végén ülő bizottsági tag, egy fiatalember (Balla Péter) kérdései után megjegyezte: „Én is a közgazdaságból jövök. Higgye el, itt jó helyen lesz!” A bizottság elnöke, egy kedves mosolyú, meleg hangú oktató (Dr. Veres Sándor Péter), azzal zárta a beszélgetést, hogy „Hálát adunk az Úrnak, hogy vannak ilyen emberek, mint maga.” Amúgy csupán arra emlékszem, hogy könnyeimmel küszködve jöttem ki a teremből.

Az épület előtt hangosan robbant ki belőlem a kiáltás: „Ez az! Jó úton vagyok! Köszönöm!” Felnőtt nő létem ellenére ugrándozni kezdtem. Aki látott, bizonyára felhúzta a szemöldökét.

A beiratkozás napján megvettem a jegyzettárban életem első Bibliáját. Ettől fogva, minden szabad percemben a kezemben volt, és néhány hét alatt az utolsó betűig kiolvastam. A tanítás időközben elkezdődött. Az autózást hamarosan vonatozásra váltottam fel, bár költségesebb volt, de utanként – forgalomtól függően – 12-17 órát nyertem, amit a Szentírás olvasására fordíthattam. Szabadfoglalkozású hatósági tolmácsként és fordítóként viszonylag jól be tudtam osztani a munkámat. Egyszer azonban egy péntekre esett egy bírósági tárgyalás, ami miatt kihagytam egy hétvégi oktatást az Akadémián. Az egész hétvégem nyugtalanul telt, olyannyira bántam a kihagyott órákat, hogy elhatároztam, inkább elutasítok megbízásokat, de ezentúl mindig az oktatás fog előnyt élvezni nálam. Azonnal a rá következő hétvégén újra döntés előtt álltam: bírósági tárgyalás, vagy BTA. Vonakodás nélkül ültem fel a budapesti vonatra. Ez után – mintha Isten is mellém állt volna – soha többet nem kellett ezt a döntést meghoznom. Sőt, onnantól kezdve a hét többi napjain meglepően sok megbízást kaptam.

Isten más utakat is megnyitott számomra. Az első év tavaszától a Wizz Air járatot indított a közeli Baseltől. A hallgatótársaim egyike – a Wizz Air dolgozója – felajánlotta, hogy egy partnerprogram keretében jóval olcsóbban utazhatok a járatokon, amelyek röpké 1,5 óra alatt értek Budapestre, illetve vissza.

Amikor a BTA hallgatója lettem, mellékállásban még biztosítási tanácsadóként is dolgoztam. Ezt a mellékállást hamar letettem, mivel már nem tudtam az Istenbe vetett, egyre erősödő hitemmel összhangba hozni. Különös érzés volt megtapasztalni, ahogyan a Szentlélek ebben is biztosan vezetett. A könyvelőm az első tanévem végén azzal a döbbenetes hírrel fogadott, hogy az utazások, kiadások, munkakiesések ellenére bővült az ügyfélköröm és eddigi legjövedelmezőbb évemet zártam.

Mindemellett minden egyes alkalommal lelkiileg feltöltődve tértem vissza Freiburgba. Az a lelki és szellemi kincs, az a hit, az a szeretetközösség, amivel ezek a csoda-hétvégék megajándékoztak, semmivel sem mérhetőek. Oktatóim hétvégéről hétvégére tágitották látókörömet, kitartóan irányítottak egy olyan látásmód és örömforrás felé, melynek úgy érzem nincsenek korlátai. Isten csodálata addig soha sem érintett mélységeket ért el bennem, dicsősége napról-napra fé-

nyesebben ragyogott és teszi ezt a mai napig is. Merthogy a felfedezés számos eszközét ismertem meg és tanultam meg használni az Akadémián. Minden tanóra lehetőséget adott arra, hogy én lehessenek az az alázattal teli ember, aki térdel a földből kifordult kincsesláda előtt és szinte fel sem tudja fogni, milyen felbecsülhetetlen értéket talált. Örömeimet, felfedzéseimet hallgatótársaimmal megosztva tapasztalhattam meg, hogy nem vagyok ezzel egyedül. Szeretetközösségünket összefonta az Isten iránti hála, imádat és tisztelet.

Így vált a tanulás, a BTA-s hétvégék hitem, erőm és örömöm forrásává. Isten vezetésére hagyatkozva életem meggyógyult, megváltozott, új fordulatot vett és új célt, értelmet kapott. Kiválasztás, felkészítés, kiküldetés. Igen, az Úr számára semmi sem lehetetlen! Ezt most már én is biztosan tudom, hiszen átéltem. Eközben szüntelenül hálát adok Istennek és köszönettel tartozom mindazoknak, akik ebben a folyamatban Isten eszközeiként áldozatos és fáradhatatlan szolgálatban átadták tudásukat, Istennek kedves gondolkodásra ösztönöztek, mérföldköveket tettek le életemben és mindvégig mellettem voltak!

Heine Kornélia
MA végzős hallgató

3. Egyes területek beszámolója

Dr. Urbán Gedeon:

A Tanulmányi Hivatal működése 2018-19-ben

A hivatalosan szeptember 1-ével elkezdődő tanévet, a 2018. esztendőben is hosszas előkészítő munkák előzték meg. A nyár folyamán megtörtént az őszi félév órarendjének összeállítása, az iskola vezetésével és az oktatókkal történő egyeztetése. Ilyenkor sürgető feladat az előző tanév végén megszerzett diplomák kiállítása, hogy a diplomaosztó és tanévnyitó ünnepségre minden idejében elkészüljön. Az új tanév indulásához pedig szükséges a félév kurzusainak meghirdetése az ETN tanulmányi rendszerben.

A tanév időbeosztása a következőképpen alakult:

2018. szeptember 1-től volt lehetősége az első tanévüket megkezdő hallgatóknak a beiratkozásra. Erre a hivatali gyakorlat szerint, beiratkozási napot szerveztünk. A tanulmányaikat megkezdő hallgatók nagy része ekkor tett eleget adminisztrációs kötelezettségeinek, néhányan pedig a következő napokban egyenként keresték fel ez ügyben a Tanulmányi Hivatalt. Ugyanezzel a dátummal vette kezdetét a felsőbb évfolyamos hallgatók részére, az ETN tanulmányi rendszeren keresztül a regisztrációs időszak és az ezzel összekapcsolt tárgyfelvétel lehetősége.

Az őszi félév szorgalmi időszaka 2018. szeptember 7-től december 9-ig tartott. Ezen időszak alatt tartották meg oktatóink a konzultációkat, előadásokat, szemináriumokat és szakszemináriumokat.

A számonkérés időszaka 2018. december 10-től 2019. január 20-ig tartott, majd az elért eredményeken, a pót- és javító vizsgák során a hónap végéig volt lehetőség javítani.

A tavaszi félév 2019. február 1-én vette kezdetét, a szokott rendben, regisztrációs és tárgyfelvételi időszakkal, majd következett a szorgalmi időszak 14 hete, a húsvéti szünettel megszakítva, május 18-ig.

A második szemesztert lezáró vizsgaidőszakban került sor a kollókviumi vizsgák letétele mellett a szakmai gyakorlatot bemutató portfóliók és a szakdolgozatok megvédésére is, június 24-27 között, a szakvizsgák pedig augusztus 27-29. között kerültek sorra.

A Tanulmányi Hivatal ebben a tanévben is ellátta a hallgatók tanulmányaihoz kapcsolódó adminisztratív feladatait, mint:

- kezdő hallgatók jelentkezésével és felvételi eljárásával kapcsolatos feladatokat;
- a beiratkoztatás, bejelentkezés és halasztások ügyintézését;
- a hallgatói kérelmekhez kapcsolódó ügyintézéseket;
- a hallgatói diákigazolvány igénylések gyártó felé történő továbbítását, és az elkészült, illetve használatban lévő igazolványok matricával történő érvényesítését;
- az igényelt igazolások kiadását;
- az ösztöndíjakhoz kapcsolódó feladatokat;
- a megszerzett diplomák kiállítását.

Az Oktatásszervező és Kredittanácsadó Irodán keresztül támogatást nyújtottunk a hallgatók egyéni tanrend ütemezéséhez, vagy az elmaradt tanegységek pótlásához. Gondoskodott az órarendek összeállításáról, a vizsgák megszervezéséről és a vizsgaidőpontok meghirdetéséről.

Mindemellett a Hivatal számtalan esetben nyújtott adatszolgáltatást a BTA különböző testületei és hivatalai felé, ami kiemelt fontosságúvá vált ebben a tanévben az elkezdődött akkreditációs eljárás kapcsán.

A Tanulmányi Hivatal munkatársi körében ebben a tanévben személyi változások is történtek. *Zsolt Tamás* kollégánk, aki elsősorban a Hivatal informatikai munkáit végezte 2019. január 31-én köszönt el tőlünk, munkái nagyrészt belső átszervezéssel lettek szétosztva. A tanulmányi feladatokat *Kelédi Márton* vette át, akit ez év februárjában a Tanulmányi Hivatal helyettes vezetőjévé neveztek ki.

Fodorné Bálint Andrea, aki a hallgatói adminisztráció területén dolgozott a tanév végén hagyta abba nálunk a szolgálatát. Feladatait új munkatársként, *Molnárné Novák Mátra* vette át június elsejétől.

Dr. Urbán Gedeon
a BTA tanulmányi igazgatója

Újváriné Szabó Anikó: A Nyelvi Lektorátus működése a 2018-19-es tanévben

A Baptista Teológiai Akadémia sokrétű tevékenységének bővülése folytán a Szenátus elindította a Nyelvi Lektorátus működését. A Nyelvi Lektorátus szerepe sokoldalú, anyanyelvi és idegen nyelvi (angol) területen egyaránt.

Teológiánk intenzív nemzetközi kapcsolatokat tart fenn, kiemelten a lengyel, közép-kelet európai, valamint az Egyesült Államokbeli teológiai intézményekkel. A szélesedő nemzetközi kapcsolatok következtében vendég előadók érkeztek külföldről, akiknek utazásszervezése, vendéglátása, valamint az oktatási folyamatban való segítése, tolmácsolása mind a Nyelvi Lektorátus feladatköréhez tartozott.

A tanév során Lengyelországból két előadó érkezett. *Dr. Mateusz Wichary*, a Lengyel Baptista Szövetség elnöke, a Varsói Baptista Teológia tanára, rendszeres teológiai előadássorozatot tartott az alábbi témakörökben:

- A Szentháromságtan funkciója
- Lehetséges-e Isten létezését bizonyítani?
- Az inspiráció bizonyítása B. Warfield és A. Kuyper megközelítéséből
- Kell-e várnunk újabb kinyilatkoztatást?
- Saját hitrendszerünk fényében beszélhetünk-e baptista identitásról, tradícióról?
- A baptista dogmatika jellegzetességei

Őt követte az Egyesült Államok egyik vezető teológiai intézményének, a Dél-nyugati Baptista Teológiai Szeminárium (Southwestern Baptist Theological Seminary – akikkel akadémiánknak a közelmúltban széleskörű együttműködése indult el) tanárának, *Dr. Eric Mitchell* professzor előadássorozata Sámuel könyvéből. Eric Mitchell testvér csatlakozott teológiánk lelkészi szolgálatra készülő hallgatóinak Berkenyén tartott lelkigyakorlatához is. Felesége, *Nancy Mitchell* is elkíserte a tanár urat, aki pedig teológiai akadémiánkon a női szolgálatokkal kapcsolatban tartott előadást az érdeklődő hallgatóknak.

Majd *Dr. Richard Blake* professzor gazdagította a vendég előadók által nyújtott előadásorozatot. Értelmező igehirdetés című előadásai az exegézis területére kalauzolták a hallgatókat. Vele érkezett, felesége, *Stephanie Blake*, aki szintén tartott előadást, Tanítványság – Sáfárság témakörben.

A tavaszi szemeszterben a vendég előadók sorát *Dr. Robert Merez*, a Varsói Baptista Teológiai Szeminárium tanára, ószövetségi professzor előadása zárta, aki a Királyok könyvét dolgozta fel a következő kérdések alapján:

- A Királyok 1-2. könyvét történelem tanításra írták-e?
- A Királyok könyvében mi teszi az 1Kir 16, 29 – 2Kir 10. rész szakaszát kulcsfontosságúvá?
- Aháb és Jézabel bemutatása
- Illés szolgálata Jézabellel szemben
- Illés próféta szolgálata, mint Jézabel halálának előkészítője
- Jézabel és a Baál kultusz bukása
- Különböző motívumok megjelenése a szóban forgó szövegben

A magyar felsőoktatásban részt vevő hallgatók diplomaszerezésének feltétele, hogy államilag elismert nyelvvizsga bizonyítvánnyal rendelkezzenek az általuk szabadon választott idegen nyelvből. Teológiai Akadémiánk vezetése diplomamentési céllal segítséget kívánt nyújtani az egyébként tanulmányaikban eredményes aktív és alumni hallgatók

Az angolul tanulók egy csoportja tanáraikkal

számára, hogy vehessék ezt az akadályt, és megkaphassák diplomájukat, amelyért küzdöttek az évek során. Felmérve az igényeket és lehetőségeket 2019 februárjában öt csoportban indult el a nyelvi képzés az intézményen belül. Két kezdő, két haladó, illetve egy társalgó csoportban folytak a nyelvi órák, melyeket a Magyarországon szolgáló Déli Baptista Szövetség misszionáriusai tettek még tartalmasabbá és eredményesebbé, hiszen – mindannyian tudjuk – egy nyelv aktív használatához az anyanyelvi tanárok jelenléte nagy segítséget jelent. Nekik ezúton is szeretnénk köszönetünket kifejezni áldozatkész szolgálatukért ezen a nagyon fontos szakterületen. El-

számára, hogy vehessék ezt az akadályt, és megkaphassák diplomájukat, amelyért küzdöttek az évek során. Felmérve az igényeket és lehetőségeket 2019 februárjában öt csoportban indult el a nyelvi képzés az intézményen belül. Két kezdő, két haladó, illetve

mondhatjuk, a résztvevő diákok többsége komoly motivációt kapott, hogy eredményesen foglalkozzon az angol nyelv tanulmányozásával. Az intézmény mindezek mellett felvette a kapcsolatot a DExam nyelvvizsga központtal is. Egyik hallgatónk, jól élve a nyelvtanfolyam nyújtotta lehetőséggel, eredményes vizsgát is tett a félév során.

Teológiánkon az angol nyelvű képzés – a tervek szerint – hamarosan elindul. Az ehhez kapcsolódó előkészítő, illetve a jelentkezőkkel és tanárokkal való kapcsolattartás is a Nyelvi Lektorátus munkatársának feladatköréhez tartozik.

Tehát, dinamikus tevékenységgel speciális feladatokat betöltő szolgálatot végez a BTA Nyelvi Lektorátus.

Újváriné Szabó Anikó
a BTA Nyelvi Lektorátus vezetője

Győri Kolos: A Hallgatói Önkormányzat működése a BTA-n, 2018-19-ben

Az idei tanév sok programot és több új lehetőséget hozott. A korábban elkezdett hallgatói közösségépítésben több új alkalom is megrendezésre került, és az identitás-erősítésére szolgáló, logóval ellátott termékek kínálatát is bővítettük.

Az őszi piknik 2018

A tanév kezdetekor az előző tanévhez hasonlóan HÖK Piknik került megrendezésre az intézmény hátsó füves területén 2018. szeptember 21-én, pénteken. Sok hallgató vett részt a rendezvényen, mert többeknek a beiratkozás is aznap volt. Emiatt az új évfolyamoknak lehetőségük volt egymás megismerésére, és a felsőbb éves hallgatókkal való találkozásra. Ez alkalommal már a pólók hat különböző színben és kétféle szabással voltak elérhetők, ezenkívül jegyzetömböket, mappákat és tornazsákokat is

vehettek mindazok, akik ezen termékek iránt érdeklődtek. A tanév során ez a paletta hosszú ujjú pólókkal, többféle színű pulóverekkel is bővült.

A küldöttgyűlés választására november 30-án került sor. A Választási Bizottság elnöke az előző évhez hasonlóan *Bernhardt Pál* (BA/III.) hallgató volt. A választásra kevesen jelentkeztek, a korábbi küldöttek közül ketten indultak újra, akiket támogatott is az évfolyamuk. A választás után a Választási Bizottság elnöke megtartotta az új küldöttgyűlés alakuló ülését, amelyen az alábbi tisztviselőket választották meg:

Győri Kolos (BA/IV.) elnök

Selmeczi Nimród (BA/III.) alelnök

Az idei tanévben több lehetőség volt a BTA-s hallgatói élet bemutatására, emiatt több rendezvényen is megjelentek a HÖK képviselői.

2019. február 16-án, szombaton a 20 éve Magyarországon is működő Wycliffe Bibliafordítók Egyesülete konferenciáján Selmeczi Nimród képviselte intézményünket.

HÖK a Debreceni Ifjúsági Konferencián

Ugyanaznap a Debreceni Baptista Ifjúsági Konferencián pedig Györi Kolos vett részt és nyílt lehetősége népszerűsíteni a választható képzéseket, és tanácsolta az érdeklődő fiatalokat.

2019. február 25-én, hétfőn a Magyar Baptista Rádió Mozaik műsorában volt lehetősége a HÖK elnökének interjút adni az intézményünkben lévő hallgatói élet-

Interjú a Baptista Rádióban

ről. Kicsit bemutatva a tanítási rend sajátosságait és előnyeit, illetve a közösségépítés eddigi eredményeiről beszélt.

A hallgatói érdekképviselőt idén is fontos volt minden fórumon. Így azt a lehetőséget, hogy a Szenátus munkájában részt vehetek – mint a

HÖK elnöke –, mindig igyekszem úgy kihasználni, hogy az tükrözze a hallgatói igényeket. Emiatt is nagy öröm, hogy ebben az évben több kérdőívet is nagyszámban töltöttek ki a megkérdezettek, így azokban a kérdésekben pontosabban lehetett a hallgatói igényeket képviselni.

A hallgatói kezdeményezések támogatása és felkarolása is előnyt élvezett a küldöttgyűlésen. Így került megrendezésre ebben a tanévben a „Tea-lógia” klub április 6-án és május 4-én, amely 15 perces tudományos hallgatói előadást és ezt követő 15 perces interakciót tartalmazó közösségépítő alkalom volt az ebédszünetekben. Mindkét alkalmat népes és aktív hallgatói érdeklődés kísérte, emiatt a következő tanévben is tervezünk hasonló rendezvényt szervezni.

A szorgalmi időszak utolsó hétvégéjén, közös zárásként került megszervezésre a Tanévváró HÖK Piknik május 17-én, pénteken, amely közös ebéddel, beszélgetéssel, élmények megosztásával telt.

A tavaszi piknik - 2019

A tanév azonban – néhány hallgató számára – csak azon hét vasárnapján zárult, ugyanis május 19-én Selmeczi Nimród vezetésével több lelkipásztori szolgálatra készülő hallgató szolgált az Ócsai Baptista Gyülekezetben egy Teológus nap keretében.

*Győri Kolos
a BTA HÖK elnöke*

Műszaki fejlesztések

Megújult a BTA web-lapja

Az elmúlt években több irányból is érkezett jelzés arra nézve, hogy a Baptista Teológiai Akadémia honlapja elavult. Különösen a technikai megoldás volt régi, ezért a mai modern mobil eszközökön nem lehetett élvezhető színvonalon követni az Akadémia híreit, információit.

Éppen ezért a BTA vezetősége kereste a megfelelő megoldást a helyzet kezelésére. Felkérték *Zsolt Tamást*, az Intézmény akkori informatikusát, hogy nézzen utána a lehetőségeknek. Mindennek eredményeként őt bízták meg az új honlap technikai előkészítésével, és *Boltos Péter* tipográfus bevonásával elkészült egy a mai igényeket is kielégítő web-lap.

A BTA honlap nyitó oldala
(www.bta.hu)

A Word Press sablon felhasználásával készült a honlap, amely rugalmas és széleskörű lehetőséget biztosít az üzemeltetésre és a gyorsan változó igényekhez igazodásra is.

Ez év június elején egy látogatásokat számláló bővítményt helyeztünk el a honlapon, ennek tanúsága szerint két hónap alatt több, mint nyolcezer látogatója volt a BTA honlapjának. A nyári időszakban talán nem rossz ez a látogatottsági adat, bár nincs összehasonlítási alapunk a korábbi honlapot illetően.

Ezen kívül elérhetők vagyunk a Facebook-on is, ahol a napi hírek gyors és széleskörű közlésére van lehetőségünk.

Kérjük, keressék fel web-lapunkat a www.bta.hu címen, valamint a <https://www.facebook.com/Baptista-Teologiai-Akademia-1495724117326208/> Facebook oldalon.

Irodatechnikai eszközök beszerzése

A számítástechnika rohamos fejlődése megköveteli, hogy az elavult készülékeket újakra cseréljük. E tanévben is szükségessé vált né-

hány új Notebook és asztali PC beszerzése, egyrészt korszerűtlenné válásuk miatt, másrészt új kollégák munkába állása okán. Ezen kívül a Rektori Hivatalba beszerezésre került egy nagy teljesítményű színes fénymásoló, amely egyben nyomtatóként is üzemel. Így közvetlenül a rektor számára szükséges sokszorosítási munkák gyorsan és szép kivitelben elkészíthetővé váltak.

Alagsori lejáró felújítása

Az alagsor bejárati ajtaja az Akadémia udvarán, egy teátrumszerűen kialakított mélyedés sarkában van. E mélyedés csapadékvíz-elvezetése nem megfelelő módon került kialakításra a két évtizeddel ezelőtti átépítés során, és ebből az utóbbi években előforduló felhőszakadások alkalmával sok probléma adódott. Ezen kívül a burkolata is – különösen

A felújított lejáró

ehhez csatlakoztatva építették ki az egész lejáró csapadékvíz-elvezető rendszert. A burkolatcserével megoldódott a csúszásmentesítés is. Az egész építmény praktikussá és esztétikussá vált, mind a hallgatók, mind az oktatók biztonsága érdekében.

Ebben a tanévben a műszaki fejlesztések terén is haladhatott előre intézményünk, amiért Istené a dicsőség.

télen – balesetveszélyes volt a csúszóssága miatt.

A vezetőségi döntést követően 2019 tavaszán került sor a felújításra. A munkálatok során a mélyedés aljától kb. fél méterrel lejjebb egy csatornavezetékét tártak fel a szakemberek, és

II. TEOLÓGIAI TANULMÁNYOK, SZAKCIKKEK

Dr. Almási Kornél Zsolt: **Az afro-amerikai zene kialakulása**

A történelem második nagy népvándorlásának nevezik azt a korszakot, amikor a XVI. század elején az európaiak a felfedezett Újvilágba megteremtik a tömeges kivándorlások lehetőségét. Mivel a rendkívül fejlett kultúrával rendelkező, de még az európaiaknál is jóval kisebb munkabírású őslakosság az állandó harcokban és az egyre nagyobb számban létesített ültetvényeken gyorsan fogyott, a fekete rabszolgák áttelepítése megindult. Bár a spanyol és portugál kivándorlók törvény által szabályozottan tizenkét fekete rabszolgát vihettek magukkal az Újvilágba, ez hamarosan kevésnek bizonyult. A holland hajósok 1517-ben engedélyt kaptak V. Károly spanyol királytól, hogy a holland-afrikai gyarmatokról évente négyezer rabszolgát szállítsanak a spanyol-amerikai gyarmatokra. A rabszolga-kereskedelem hamarosan hatalmas üzletéggé fejlődött. Míg 1619-ig a rabszolgákat szinte kizárólag Virginiába vitték, később a kereskedelem a déli államokra is kiterjedt. Ez a különböző nemzetiségű telepések igényeihez igazodott. A franciák dahomeyeket, a spanyolok jorubákat, az angolok ashantikát, a brazil ültetvényesek szenegáli rabszolgákat vásároltak.¹ Az amerikai hajósok hosszú konkurenciaharc után 1644–1807-ig megszerezték a rabszolga-kereskedelem monopóliumát.

1807-ben az Amerikai Egyesült Államok kormánya betiltotta a rabszolga-kereskedelmet. Ez azonban még hosszú ideig azt jelentette, hogy a korábban legális tevékenység illegálisan folytatódott. Közben az európai kivándorlási láz is folyamatosan emelkedett. Ezt a folyamatot egyrészt a gyors meggazdagodás vágya fokozta, másrészt az, hogy számos ország társadalmára káros, vagy annak tartott egyéneit amerikai száműzetésre ítélte. 1690-ben Észak-Amerika fehér lakos-

¹ Melville J. Herskovits: *The Myth of the Negro Past*. New York: Harper & Brother, 1941.

sága 250.000 főre tehető, 1775-ben ennek tízszerese, a XIX. század elejére számuk 5.000.000-ra nőtt.

Az európai bevándorlások nemzetek szerinti eloszlása:

<i>Nemzetiség</i>	<i>Bevándorlás célja</i>
francia, olasz, spanyol, portugál	Közép- és Dél-Amerika
germánok, szlávok	Észak-Amerika

A mintegy 16 millió fekete rabszolga amerikai kontinensre való telepítése komoly következményekkel járt. Az Amerikába hurcolt fekete rabszolgáknak nemcsak azzal kellett szembenézniük, hogy eladták őket, hanem azzal is, hogy egy új országban, idegen társadalomba és kultúrába kellett beilleszkedniük. Elég, ha csak arra gondolunk, hogy nemcsak külsejüket tekintve tértek el rabtartóiktól, hanem a különböző afrikai nyelvjárássok és a gyarmati angol nyelv között sem volt hasonlóság. Amíg például Rómában a műveltebb külföldi rabszolgák tanítottak; színházban, gladiátori viadalokon léptek fel, addig Amerikában ez elképzelhetetlen volt, hiszen szinte kizárólag a legolcsóbb mezőgazdasági munkaerőként tekintettek rájuk.

Mindezek világosan magyarázzák az afrikaiak kezdettől fogva tapasztalható elkülönülését az Újvilágban. Gonda János zenetörténész a következőket írja: „Lassanként azonban kiderült, hogy számban mindinkább növekvő, társadalmilag önállósuló és elkülönülő (pontosabban: elkülönített) fekete lakosság zárt világot alkot, nemcsak fajilag, hanem sok más tekintetben is. A négerrek áttelepítése politikai, gazdasági és kulturális téren jelentősen megváltoztatta az amerikai kontinens teljes arculatát.”² Az euro-amerikai kultúra tehát már indulása pillanatában találkozott az afro kultúrával, és – a szegregáció ellenére – egyik a másiknak szerves része lett. Ez a keletkezése idején nem a modern, civilizált ember tudatában kialakult luxusként jelent

² Gonda János: Jazz. Bp.: Zeneműkiadó, 1965., 27.o.

meg, nem a szabadidő kitöltésére szolgált, hanem a társadalmi fejlődés alsó lépcsőfokain álló ember életében foglalt el nagyon fontos helyet. „Az ember a művészetben saját magát valósítja meg, a maga összes társadalmi determináltságával, és ezzel mintegy sajátos tükröt tart embertársai – azaz: társadalma – elé, amelyben az saját magát szemlélheti.”³

A munkadalok, amiket a feketék közösségi munka közben énekeltek – például aratásnál, kötöresnél stb. –, gyökerüket tekintve Nyugat-Afrikába nyúlnak vissza. A dallamokat alapvetően a recitáló, rövid frázisok jellemzik. A szinte kizárólag a *capella* munkadalok előadói stílusa különleges. „Gyakoriak a számunkra szokatlan gutturális és garatból képzett, hirtelen „kilökött” hangok (ezek az ún. „dirty” és „hot” hangok), a falzett, a tremoló, a hangok fel- és lehúzósa, elnyújtása, a csúszkálós intonálás, nemcsak a *blue-notes*-ban, hanem a pentatóniát és diatóniát áthidaló meghatározhatatlan magasságú hangokban is, amelyeket összefoglaló néven „off pitch”-nek neveznek.”⁴ Az afro-amerikai munkadalok a feketék tisztán amerikai zenéjének, a blues-nak, valamint a spirituálénak közvetlen elődei.

A rabszolgáknak ősi vallásuk gyakorlását betiltották, és kényszerítették a keresztyén hit felvételére, azonban idővel egyre többen voltak olyanok is, akik belső meggyőződésből tették ezt. Sidney Walter Finkelstein (1909-1974) zenekritikus megállapítása szerint a XVIII. század elejét követő időszak három nagy ébredési hullámának az egész társadalomra kifejtett hatása jelentős volt, hiszen ezeknek a vallási mozgalmaknak az összejövetelein közösen vettek részt fehérek és feketék.⁵ Ezeknek a mozgalmaknak tehát nem csupán az egyes emberek megtérésében volt jelentős szerepük, de az egész társadalomra nagy hatást gyakoroltak.

Az Újvilágban a keresztyénység a XVIII. században már általánosan elterjedt volt. Ez a hit nem csupán néhány dogma, vagy dogmarendszer elfogadását jelentette, de híveinek világnézetét, kulturális fejlődési irányát is meghatározta. A amerikai társadalomban az egyes felekezetek istentiszteletei a legfontosabb kollektív események voltak. Ezekben a szertartásokon annak az európai országnak egyházi énekeit énekeltek – feltételezhetően harmónium kísérettel –, ahonnan az adott gyülekezet tagjai származtak.

³ Pernye András: A jazz. Bp.: Gondolat, 1964., 17.o.

⁴ Gonda János: Jazz. Bp.: Zeneműkiadó, 1965., 34.o.

⁵ S. Finkelstein: A jazz. Valóság, 1961/I.

Az afro-amerikaiak először a templomokban találkoztak a telepesek által Amerikába importált európai zenével. Ez nem meglepő, hiszen a XVI-XVII. századi európai zenekultúra középpontja az egyházi zene volt. Nagy jelentősége van a későbbiekre nézve, hogy ebben az időben Európában az úgynevezett zenei barokk uralkodott.

Afro-amerikai kereszténység (Billy Graham Center Museum)

Az amerikai zenetörténet két fő forrásból táplálkozik.

Az egyik az európai zenei kultúra:

- protestáns korál
- katolikus himnusz-dallamosság, gregorián ének
- különböző nemzetiségű paraszti népdalok
- utcai dalok

(Ezek a dallamok a pentatóniára, középkori modális hangsorokra, valamint a dúr-moll hangrendszerekre épültek.)

A másik az afro-amerikai zenei gyökerek:

Mivel a XVI-XVII. századi feketék folklórja tekintetében semmilyen anyaggal nem rendelkezünk, csak következtetni tudunk arra, hogy milyen lehetett az a zene, amit őshazájukból Amerikába vittek. Az ősi népzene, amit a feketék magukkal hoztak Afrikából, fejlett, ritmikailag rendkívül bonyolult és gazdag zene volt, amelynek két fő sajátossága a polimetrika és a poliritmika.

Polimetrika

Poliritmika

Ezek a technikák az európai modern műzenében ma gyakran használt eszközök, de korábban csak a barokk kortól találunk erre utaló jeleket.

Fontos része az afro-amerikai népzeneének a „felhívás – válasz” énekforma. Ez az európai egyházi zenéből ismert rezponzorikus ének megfelelője, amely az előénekes és a kórus korábban említett erőteljes, poliritmikus, polimetrikus felelgetése.

A zene alkotóelemeinek eredetéről Szabolcsi Bence (1899-1973) zenetörténész így vélekedik: „Minden zene kezdetén ott áll a természet, mint teremtő, dajkáló és ösztökélő hatalom. A ritmus, melyet szívverésünk, az eső vagy a lódobogás egyformán sugalmazhatnak, a dallam, melyet madárfütty és sakálüvöltés egyaránt életre kelthet, a forma, melyet véletlenül is összerakhat az ismétlés és az emlékezet.”⁶

Az afro-amerikaiak muzsikája kollektív művészet volt:

- összejövetelek kísérője, terméke
- rabszolgáéletük tükre, eredménye, vigasza

⁶ Szabolcsi Bence: A melódia története. Budapest: Zeneműkiadó Vállalat, 1957., 9.o.

Az éneklés olyan alapfunkció számukra, mint a táplálkozás. „A feketéknél a zene lényegében mindig mozgásformát jelent... A néger szinte képtelen nyugton maradni, ha zenét hall: tapsol, dobbant, testét mozgatja, táncra perdül.”⁷ Tehát életük szinte minden mozzanatához kötődött a zene. A múlt, az őshaza emléke hatja át ezt a népzene, de meghatározó módon jelennek meg a bibliai történetek, imák, vallásos szövegek is. Jellemző a lázadás hangjával átítatott spirituálék csoportja, amelyre jó példa a *Joshua Fought the Battle of Jericho* kezdetű közismert, gyakran feldolgozott dallam.

Joshua Fought the Battle of Jericho
African American Spiritual

The musical score is written in G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of eight staves of music with corresponding lyrics. Chord markings (Dm, A7) are placed above the notes. The lyrics are as follows:

1. *Josh-ua fought the bat-tle of Jer-i - cho, Jer-i - cho, Jer-i - cho.*

5. *Josh-ua fought the bat-tle of Jer-i - cho and the walls came tum-bl-in' down. You may*

9. *Then the talk a-bout the men of Gi-de-on. You may talk a-bout the men of Saul. But there's Up to the walls of Jer-i - cho. He marched with spear in hand, 'Cause ram horns they be-gan to blow, And the trum - pets be-gan to sound. Then...*

13. *none like good ol' Jo - shu - s at the bat-tle of Jer - i - cho... blow those ram horns" Josh - ua said, 'Cause the bat-tle is in our hands.' Josh-uacom-mand-edthe children to shout, and the walls came tum-bl-in' down...*

17. *Ending*
Josh-ua fought the bat-tle of Jer-i - cho, Jer-i - cho, Jer-i - cho.

21. *Josh-ua fought the bat-tle of Jer-i - cho and the walls came tum-bl-in' down. And the*

25. *walls came a-tum-bl-in', a-tum-bl-in' down, And the walls came a-tum-bl-in' down. And the*

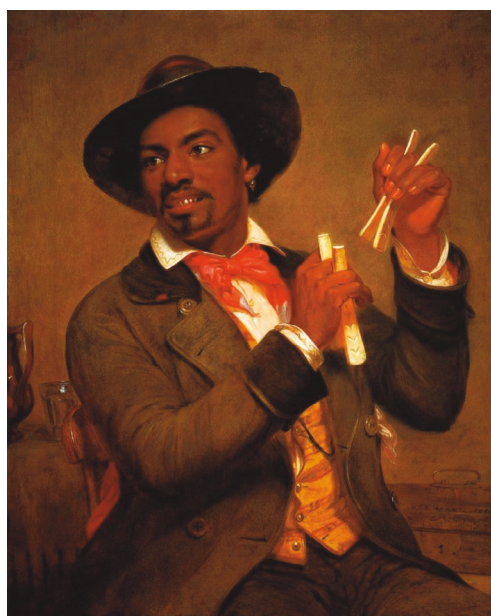
29. *walls came a-tum-bl-in', a-tum-bl-in' down. And the walls came a-tum-bl-in' down!*

⁷ Gonda János: *Jazzvilág*. Budapest: Rózsavölgyi és Társa, 2004., 35.o.

Az afro-amerikaiak által használt hangszerekkel kapcsolatban első helyen kell említenünk a különböző ütőhangszereket. Ezek kisebb-nagyobb dobok, amelyeket kezdetben kizárólag tenyérrel ütöttek. Később megjelentek a tambourin mellett a csontból készült „bones” ütőhangszerek is.

A medium (Repique), small (Chico), és big (Piano) drums (Tambores)

„The Bone Player” William Sidney Mount, 1856

Ezekon kívül jellemző volt a gong és a bendzsó elődje, a *banjar*.

Banjar

„The Banjar Player“ William Sidney Mount, 1856

Természetesen a ritmikus taps jelenléte is nélkülözhetetlen velejárója volt minden kollektív zenélésnek.

Benjamin Henry Boneval Latrobe (1764-1820), az Egyesült Államokba emigrált brit építész 1819-ben a New Orleans-i Congo téren járt, ahol az afrikai feketék gyakran találkoztak és zenéltek. A közös muzsiká-

lásról a következőket jegyezte fel: „A zenét két dob és egy húros hangszer szolgáltatta. Egy öregember ült egy körülbelül egy lábnyi átmérőjű hengeres dobon, és tenyere élével, valamint ujjával hihetetlenül gyorsan verte. A másik dob valami üreges tárgy volt, amit a térd közé szorítva vertek ugyanúgy... A legkülönösebb zeneszerszám azonban egy húros hangszer volt, amelyet kétségtelenül Afrikából hoztak. A fogólap egy durván faragott emberfigurában végződött, és mögötte két pecek volt a húrok kifeszítésére. A hangszer főrésze lopótökből készült... Az egyiket, amely a fa színéről ítélve új lehetett, egy darab fából faragták ki krikett-ütőhöz hasonló alakra, a közepén hosszú, mély bevágás futott végig... a dobos buzgón verte az oldalát egy rövid pálcával. Ugyanabban a zenekarban volt egy lapos dob is, úgy nézett ki, mint egy zsámoly... meg egy lopótök, aminek a közepén egy sárgaréz szögekkel kivert kerek lyuk volt, ezt egy nő ütötte, szintén két rövid pálcával.”⁸

Zenei érzéküknek köszönhetően a rabszolgák hamar és jól elsajátították az európai hangszerek játéktechnikáit, így a rabszolgatartók által betiltott, messzire elhallatszódó, egyfajta jeladóként és „távközlésként” is funkcionáló dobokat felváltották a hegedűk, klarinétok, fuvolák, trombiták.

Az európai hangszerekkel együtt kénytelenek voltak átvenni az európai hangrendszert is. (Leginkább a fúvós hangszerek dúr-moll hangrendszere volt kényszerítő hatású.) Már a XVIII. század végéről is létezik olyan feljegyzés, miszerint néhány fekete hangszerjátékos nagy népszerűséget szerzett, és ennek köszönhetően jó anyagi körülmények között élt.⁹

Az európai és az afrikai zenei kultúra kölcsönhatásából fakadóan természetesen az afrikai zene sem maradhatott érintetlen. Az afro-amerikaiak a rabszolgatartókkal szemben megerősödött öntudata, az egy közösséghez való tartozás azt eredményezte, hogy az eredeti nyugat-afrikai népzene egyes elemei sértetlenül megmaradtak, más elemei viszont „aklimatizálódtak”, hozzájárulva a későbbi afro-amerikai zenei irányzatok fejlődéséhez. Bár az afro zene dominánsabb volt a telepesek európai zenéjénél, a feketék egyre gyakrabban muzsikáltak fehéreknek, megtanulva zenéjüket, amelyet feltételezhetően saját zenei ízlésük szerint adtak elő. Művészetüket gazdagította mindaz, amit a

⁸ Marshall W. Stearns: *The Story of Jazz*. New York: Oxford University Press, 1956., 43. o.

⁹ Pernye András: *A jazz*. Bp.: Gondolat, 1964., 23.o.

számukra idegen európai zenéből megtanultak. Ez azonban soha nem jelentette azt, hogy az afro-amerikaiak – akárcsak részben is – feladták volna saját zenei identitásukat.

A spirituálé dallamok a két kultúra találkozásának első remekművei. A korai afro-keresztény zene egyrészt vallásos tartalmát tekintve különbözött a korábbi munkadaloktól, másrészt dallamosabb volt, mint a nem-vallásos énekek. A keresztény feketék gazdag vallásos képvilága elsősorban a bibliai kor elnyomott zsidóságának szenvedéseire, illetve reménységére utal. Ezt az azonosulást mutatja például a *Walk Into Jerusalem* a *Go Down Moses* vagy a *Just Like John* kezdetű spirituálé is.

♩ = 120

When Is-ra-el was in E-gypt land, Let my people go, Oppressed so hard
 they could not stand, Let my people go. Go down, Mo-ses, Way down in
 E-gypt land, Tell old Pha-raoh To let my people go.

Go Down Moses

Az afro-amerikai zene dallamát tekintve gyakran pentaton-jellegű (dó – ré – mi – szó – lá), átmenő, díszítő hangokkal.

Pentaton skála

Ernst Borneman (1915-1995) etnomuzikológus megállapítása szerint: „Most már valószínűnek látszik, hogy az európai és nyugat-afrikai zene közös forrása egy egyszerű, félhangokat nem tartalmazó pentaton skála.”¹⁰ Átmenő, súlytalan hangként gyakran megjelennek a *fú* és a *ti pien* hangok is, ezek azonban esetlegesek, magasságuk is tisztázatlan. Ennek a jelenségnek nagy jelentősége van a „blues-jelleg” kialakulásában. Borneman ehhez kapcsolódó megállapítása is tanul-

¹⁰ The Roots of Jazz, szerk. Nat Hentoff és Albert J. McCarthy. New York: Rinehart, 1959., 13.o.

ságos: „Bár Afrikában kifejlődtek és máig fennmaradtak a diatonikus skála bennszülött formái, azok a modern nyugat-afrikaiak, akik nem járatosak az európai zenében, elbizonytalanodnak, ha arra kéri őket, hogy énekeljenek temperált hangsorban. Különösen megfigyelhető ez, amikor egy diatonikus skála harmadik és hetedik hangjához érnek. Az éneklő majdnem mindig hangcsúsztatással, legato-val vagy vibrato hatásokkal igyekszik kikerülni ezeket a hangokat, s e hatások terjedelme már-már megközelíti a skálaértéket.”¹¹

Az első spirituálékról szóló feljegyzések a XIX. század harmincas éveiből valók. Az egyik legkorábbi dokumentum írója, *Frances Anne „Fanny” Kemble* (1809-1893) brit író és színésznő hosszasan részletezi azt az élményét, amikor evező négereket hallott énekelni. A Mrs. Kemble által készített, illetve később született feljegyzések tanúsága szerint a spirituálékat hallgatva, feltűnő volt a magával ragadó ritmus, a szilárd hangnemi tartás és a strófikus beosztás. Mrs. Kemble írásaiból tudjuk, hogy a feketék által énekelt dallamok hallható rokonságot mutattak a fehérek énekeivel. (Tudósítása szerint ír, skót vagy francia dallamokat is felismert.) Az afro népzene dallamát és ritmusát tekintve, egy korlátok nélküli rögtönzés, amelyet nem szabályoz ütem. A korabeli fehér ember számára nehezen értelmezhető ritmikai bonyolultsága és formai rendszere.¹²

W. Henry Russel (1812-1900) angol zeneszerző, zongorista a következőket írja egy afro istentiszteletről: „Amikor a pap előénekelte a zsolnárt, a kórus olyan tempóban vágott be, hogy az eredeti dallamot már-már alig lehetett felismerni. A szép, régi zsolnár teljes egészében néger melódiává változott. Ez a gyors tempó révén létrejött változás olyan meglepő volt, hogy egy pillanatig úgy éreztem, mintha nemcsak a kórus, hanem az egész gyülekezet egyszer csak táncba kezdett volna...”¹³

William Cullen Bryant (1794-1878) költő, újságíró 1843-ban ezt írja: „Figyelemre méltó, hogy minden daluk a zsolnároskönyvből való, a dalszövegek pedig szintúgy az énekeskönyvekből származnak...”¹⁴

William Windham Malet (1804-1885) tiszteletes így tudósít: „... alvással előttnünnepélyes ének hangzik fel. Erőteljesen és zeneileg tisztán csen-

¹¹ *The Roots of Jazz*, szerk. Nat Hentoff és Albert J. McCarthy. New York: Rinehart, 1959., 13. o.

¹² *Frances Anne Kemble: Journal of a Residence on a Georgia Plantation in 1838-1839*. New York: Alfred A. Knopf, 1961.

¹³ *W. H. Russell: My Diary North and South*. New York, 1863.

¹⁴ *William Cullen Bryant: Poems (1843)*, General Books, 2009.

dülnek esténként ezek a himnuszok, mivel a néger mindig kifejezésteljesen gyakorolja vallását. Figyelemre méltó ezeknek az énekeknek a pontossága: férfi és női hangok tiszta, jól csengő harmóniakban olvadnak egybe.”¹⁵

Fontos információkat tartalmaz *William Francis Allen* (1830-1889), klasszikus tudós 1860-ban kiadott *Slave Songs of the United States* című kiadványának előszavában leírt megtapasztalása, amit a georgiai Port Royal Inselben hallott énekekről írt le: „Ezek az énekek a mi értelmezésünk szerint nem többszólamúak, ennek ellenére két szólam sohasem éneklí ugyanazt a dallamot. A kórusvezető egyetlen, gyakran improvizált strófát énekel elő. A többiek refrénnel, vagy – ha a szöveg ismerős – még a vége előtt egyszerűen belevágnak a szólóba. A felelet kezdetekor az előénekes gyakran kitarítja szólamát, de igen gyakori, hogy a strófát a vége előtt abbahagyja, és az utolsó szavakat egy másik énekes adja elő. Úgy látszik, mintha a felelőket kizárólag hangulataik vezérelnék. Tetszés szerint kezdik, vagy fejezik be az éneket, néha egy oktávval magasabban, vagy mélyebben folytatják, esetleg egy másik, gazdagon és telten csendülő hanggal vágnak be... és mindemellett kiválóan tartják az ütemet... A madarakhoz hasonlóan, számos olyan hangot énekelnek, amelyek nem tartoznak pontosan bele a hangsorba... Lehetetlen kottába rögzíteni a tőlük hallott, megszámlálhatatlan csúszó- és díszítő-hangot, trillát és kadenciát...”¹⁶

Ez utóbbi idézetből is kitűnik, milyen magas fokú dallamalkotási képesség és ritmusérzék jellemezte már a spirituálék előadásmódját is. Már a korai istentiszteleteket is teljes mértékben átítatta a zene. Ma is közismertek a fekete gyülekezet lekipásztoraik által énekelt, hosszan elnyújtott, ritmikus prédikációk, amelyek eredete az ősi afrikai hagyományokhoz vezethető vissza (*shout*-stílus, felhívás-válasz jelleg).

A spirituálé, mint műfaj nem ragadható ki a feketék társadalmi integrációs folyamatának kontextusából. Az imádság, a munka, a különböző ünnepek és közösségi alkalmak voltak a spirituálé kialakulásának és fejlődésének alapjai. E rögtönzések stílus fejlődése során fokozatosan vette át az európai zene strófikus szerkezetét, ugyanakkor megőrizte a *felhívás-válasz* jelleget. Ugyanez elmondható a ritmikáról is: az európai ütemnemeket átvette, de megtartotta az ősi afrikai zenére jellemző gazdag ritmikát. A spirituálék melódiavonala

¹⁵ Pernye András: *A jazz*. Bp.: Gondolat, 1964., 31.o.

¹⁶ W. F. Allen, Ch. P. Ware, L. Mc. Garrison: *Slave Songs of the United States*. New York: Peter Smith, 1951.

is egyre inkább igazodott az európai dúr-moll rendszerhez, de a ritmikához hasonlóan folyamatosan feszegette annak határait.

A fehér gospel himnuszok, valamint a spirituálék találkozásából született az alábbi néhány olyan zenei elem, amit később számos más zenei stílusban is megtalálhatunk.

Riff – rövid, ostinato jellegű, sokszor ismételt dallam, valamint ritmustöredék.

Az alábbi kottapélda utolsó sorában a szinkópa, a negyedértékű hang valamint szünet által alkotott *riffet* láthatunk, amely – a szinkópa utolsó tagjának átkötésével létrejövő – *off beat* lüktetéssel színevezve jelenik meg Dave Limina Hammond orgona etüdjében:

Break – az együttes valamelyik tagjának kadencia-szerű szólófrázisa, ami alatt a többi hangszer elhallgat.

The image shows a musical score for a Hammond organ riff in G major, 4/4 time. The score is divided into four systems, each with a treble and bass staff. The first system starts with a dynamic marking of *mf*. The second system includes a *V* (vibrato) marking. The third system includes a *V* marking. The fourth system includes a *V* marking. The score is annotated with various chords: G, G-7/B, C, C#° (chord symbol with a circle), G/D, B7/D#, E-, A7, C/D, B7/D#, E-7, C7, E-7, C7, A7, C/D, G13, E7(#9), A7, D7, G7, E7(#9), A7, D7, G7.

Hammond Orgona Riff (Dave Limina)

A következő példa 88. és 89. ütemében láthatjuk, hogy a vibrafon téma lezárása után a zongora játssza a *breaket*:

The image displays two systems of musical notation. The first system, labeled '86', shows the Vibraphone (Vib.) and Piano (Piano) parts. The Vibraphone part consists of a series of eighth notes in a specific melodic line. The Piano part provides a harmonic accompaniment with chords and moving lines in both hands. The second system, labeled '88', shows the Vibraphone and Piano parts. The Vibraphone part is mostly silent, with a few notes at the end of the system. The Piano part features a complex rhythmic pattern with many sixteenth and thirty-second notes, characteristic of a 'break' in jazz music.

Afro Blue (vibrafon: Gary Burton, zongora: Makoto Ozone)

Rag – erősen szaggatott ritmus.

Igor Sztravinszkij *Piano-Rag-Music* című kompozíciójában jól megfigyelhető a zene erősen tagolt, szaggatott ritmikája. Ezt a hatást erősíti a változó ütem is. (4/4, 6/8, 5/8, 5/4, 4/4, 2/4)

M. M. $\text{♩} = 125$
8va alla
très fort *moins fort*
m. g.
ppc
p stacc *m. d.* *8va*
5 nouveau très fact
m. g.
brilliant e seco
senza ped
 $\frac{2}{4}$

The image shows a musical score for piano, consisting of five systems of staves. The first system includes a tempo marking 'M. M. ♩ = 125' and a dynamic marking 'très fort' which changes to 'moins fort'. The second system has 'ppc' and 'p stacc' markings. The third system features 'm. d.' and '8va' markings. The fourth system includes '5 nouveau très fact' and 'brilliant e seco'. The fifth system has 'senza ped' and a time signature change to 2/4. The score is written in a key with one sharp (F#) and a 4/4 time signature.

Blue note (blues-hang) – Az afro-amerikai folklór egyik legjellegzetesebb stílusjegye. Ezek az európai temperált hangsor egyes fokai közé intonált hangok (*dirty tones*), úgy, mint a kis és nagy terc, a kis és nagy szeptim, illetve a tiszta és bővített kvárt. A blues-skálának ezek a jellegzetes hangjai a mai napig meghatározó jelentőségűek minden afro-amerikai gyökerű zenei stílusban.

A C blues-skála hangjai

Jól megfigyelhetők Charlie Parker *Billie's Bounce* szólójának alábbi részletében a különböző blues-skála szemelvények:

Stop time – A ritmikai folyamat váratlan megszakítása, amely Scot Joplin: *Stoptime Rag* című darab következő részletének több pontján is megjelenik:

The image displays a musical score for piano, consisting of five systems of two staves each (treble and bass clef). The score is characterized by a rhythmic pattern of eighth notes, with the word "stamp" written below the notes in the treble clef staff of each system. The music is in a key with one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The first system contains 12 measures. The second system contains 12 measures. The third system contains 12 measures, with a repeat sign at the end. The fourth system contains 12 measures. The fifth system contains 12 measures, with a first ending bracket over the last two measures and a second ending bracket over the last two measures. The word "Fine." is written at the end of the score.

A spirituálé két irányban fejlődött tovább. Az egyik út a jazz zene felé vezetett. Ez később a koncerttermek kedvelt zenei stílusa lett, sajátos „csúszkáló” hangjait minimálisra csökkentve, az európai zenéhez igazodva fejlődött, és ma is fejlődik tovább. A spirituálék másik rétege megmaradt az eredeti rögtönző jellegében.

*Dr. Almási Kornél Zsolt
a BTA általános rektorhelyettese
a BTA Zenetudományi Intézet igazgatója*

Dr. Mészáros Kálmán:
A Tordai Vallásbéke 450. évfordulóján¹
Az 1568-as Tordai Vallásbéke és az anabaptisták

A Theologiai Szemle 2018/03. számában megjelent cikk bővített változata

Torda jelentős szerepet töltött be a múltban is a Kárpát-medence történetében. Már a római korban is lakott település volt. A város előbb a gótok, majd a hunok kezére került.² A honfoglaló magyarok első erdélyi várukat a római romok fölé építették az itt föltárt sóbányáik védelmére. Később a hajdani Torda vármegye királyi székhelye lett és több mint száz országgyűlés tekintélyes színhelyévé vált.

Különösen a magyar protestantizmus reformációt követő meghonosodásában volt fontos szerepe. A város közepén álló – XII. században elkezdett és többször átépített torony nélküli – ősi templomban megtartott országgyűlések közül azok lettek a legnevezetesebbek, amelyek a vallásszabadság kérdésével foglalkoztak.

Az 1568-as Tordai Vallásbékét kihirdető országgyűlés

¹ Az előadás 2018. május 8-án hangzott el a *Tordai Vallásbéke* 450. emlékévében a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa székházában „Tolerancia és Ökumené” címmel megrendezett tudományos konferencián.

² Románia, Panoráma 1973, 388. oldal

Az 1568. január 6-13 között Tordán összeülő országgyűlésnek is a vallás szabad gyakorlása volt a legfőbb témája. A hét napon át itt tanácskozó gyűlés határozatban mondta ki először, hogy:

«Minden helyökön a prédikátorok az evangéliumot prédikálják, hirdessék, kiki az ő értelme szerint és a község, ha venni akarja, jó, ha nem pedig senki kényszerítéssel ne kényszeritse az ü lelke azon meg nem nyugodván, de olyan prédikátort tarthasson, a kinek tanítása ő nekie tetszik. Ezért pedig senki a superintendensek közül, se egyebek az prédikátorokat meg ne bánthassa, ne szidalmaztassák senki az religióért senkitől, az elébbi constitutiók szerént, és nem engedtetik ez senkinek, hogy senkit fogsággal, avagy helyéből való priválással fenyőgessön az tanításért, mert az hit Istennek ajándéka, ez hallásból leszön, mely hallás Istennek igéje által vagon».³

Ennek a törvénynek az ad nagy jelentőséget, hogy a történelemben először biztosított szabad vallásválasztást az egyén számára. A Német-Római Birodalomban dúló vallásháborút 1555-ben lezáró, ún. augsburgi vallásbéke, az „Akié a föld, azé a vallás” elve alapján, csak részleges szabadságot volt hivatva biztosítani. A birodalmi békeszerződés kimondta ugyan az evangélikus vallásnak a katolikussal való egyenjogúságát, de nem engedte meg a helyi közösségeknek és egyéneknek a szabad vallásválasztást és annak félelemmentes gyakorlását. Akié a föld, azé a vallás elve alapján a birodalom tagállamainak vezetői dönthettek csak arról, hogy a két felekezeti (római katolikus – lutheri reformált) egyházi irányzat közül melyiket választja az uralkodó. Az uralmuk alá tartozó alattvalóknak nem volt döntési joguk, ők továbbra is engedelmességgel tartoztak feletteseiknek.

A reformációt követően Erdélyben 1557-ben bevett vallássá nyilvánították a *lutheránus-evangélikus* felekezetet. Miután a lutheri tanítások mellett egyre jobban tért hódítottak Kálvin János tanai, úgy az egyszerű lakosság, mind a fejedelmek körében, a tordai országgyűlés 1564-ben a *kálvini-református* hitágazatot ugyancsak bevett vallássá nyilvánította. A települések ettől kezdve maguk dönthettek arról, hogy a három vallás – *katolikus, evangélikus, református* – közül melyik vallást gyakorolják a továbbiakban.

Meg kell jegyeznünk, hogy a székelyföldi magyarság többsége a reformáció után is a *római katolikus* vallás követője maradt. Dél-Erdély német anyanyelvű szász lakossága pedig inkább a *lutheránus-evangélikus* reformáció irányzatához ragaszkodott. A különböző régiókban meghozott döntések ettől kezdve mindenki számára *kötelező érvényességűvé váltak*. A vallási hovatartozás kérdésében meghozott határozat ettől kezdve az egész településre érvényes maradt.

³ Pokoly József: Az Erdélyi Református Egyház története, I. kötet. 1556-1604, Budapest, (Erdélyi Országgyűlési Emlékek II. 343. 1.) – 208. oldal

Az 1568-as Tordai Vallásbéke előzménye

Ebben a kérdésben szükséges Dávid Ferenc, Erdély reformátorának élettörténetét és teológiai fejlődését közelebbről megvizsgálni. Dávid Ferenc 1510-ben született Kolozsváron egy szerény csizmadiamester fiaként. Tanulmányait szülővárosában kezdte, majd Gyulafehérváron folytatta.

1545-ben 35 éves korában sikerült eljutnia Wittenbergbe, a reformáció bölcsőjébe. Hat évet töltött Erdélytől távol, nyelveket tanult, Luther újításait tanulmányozta és a Bibliát szinte kívülről megtanulta. Hazatérve először még *katolikus* plébánosként szolgált, majd csakhamar csatlakozott a reformáció *lutheránus* ágához, ahol lelkész, majd püspök lett.

Kolozsvári Szent Mihály templom

1555-től Kolozsvár fő lelkészének választották, ahol a város főterén álló Szt. Mihály templomban végezte szolgálatát. Ezzel együtt a Lengyelországon át Kolozsvárra költöző *Izabella* magyar királynő, később fia *János Zsigmond* Erdély első fejedelmének udvari prédikátora lett. Dávid Ferenc ezekben az években Erdély tekintélyes reformátoraként újabb felismerésre jutott. Kálvin János tanításait elfogadva a reformáció helvét ágában, a *református* vallásban találta meg a keresett igazságot. Ezek után református püspök lett.

Már ebben az időben komolyan foglalkoztatta a keresztség megújításának kérdése is. Ezzel kapcsolatban a következő feljegyzés ad támpontot: „*Heltai Gáspár és Dávid Ferenc az 1561. évi medgyesi zsinat után...*

Kolozsváron a diplomák felesleges és szükségtelen ékítményeit, felszereléseit, még a keresztelő medenczét és az orgonát is eltávolítják, az értékeket leltározzák és megőrzés végett a bírósághoz számadása alá adják.”⁴

Ebben a hitújító tevékenységében a nagy reformátorokra is hivatkozott: „A keresztiséget Luther, az úrvacsoráját Kálvin már reformálta”⁵ Valószínű, hogy itt Luther kezdeti radikális keresztiséget megújító tantételeire gondolhatott, aki a középkori egyház Bibliától eltérő keresztiség értelmezésével szemben az újszövetség eredeti tanítását, valamint az ősegyház gyakorlatát igyekezett volna az egyházban ismét helyreállítani.⁶

A reformáció hatására elindult hitviták sok helyen politikai ellentétet, és további társadalmi feszültségeket generáltak Európa különböző régióiban. Emellett súlyos veszély forrásává vált a Balkán irányából érkező radikális iszlám terjeszkedő fenyegetése. Magyarország ebben az időben a török és habsburg csatározásoknak helyszínévé vált. A Mohácsnál 1526-ban bekövetkező csatavesztés után Magyarország három részre szakadt. A háborúk dúlta Magyarország keleti tartományának élére János Zsigmond (1540-1571) magyar trónörökös került. Erdély első fejedelme nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy országában a kereszténység protestáns irányzata honosodjék meg.

A fiatal uralkodó bár Budán született, a török terjeszkedése miatt családjának menekülnie kellett. Így került Lengyelországba, ahol

⁴ Pokoly József: i. m. 149-150 oldal

⁵ Pokoly József: i. m. 205 oldal

⁶ Luther a „Keresztiség szentségéről” írt elmékedése 1519 és 1523 között tizenhat kiadást ért meg. Ebben a következőt írja: „A keresztiség – görögül 'baptismos', latinul 'mersio' – azt jelenti, valamit egészen belemeríteni a vízbe, úgy, hogy az fölötte összecsapjon. Most azonban sok helyen nem szokás a (megkeresztelendőt) a keresztvízbe süllyeszteni és belemeríteni, hanem csak kézzel leönteni a keresztvízzel. Azonban mégis úgy kellene lennie és az lenne helyes, hogy amint a Taufe szó mondja, mindenkit, akit megkeresztelnek egészen a vízbe süllyesztenék és merítenék, és onnan kiemelnék. Most kétségtelen, hogy: a németben a Taufe szócska a Tiefe szóból származik, mert amit az ember megkeresztel, mélyen a vízbe süllyeszti. Ezt követeli a keresztiség jelentése is, mert az azt jelenti, hogy az óembernek és a testtől és vértől való bűnös születésnek egészen meg kell fojtatnia az Isten kegyelme által. Azért jelentésének megfelelően kell végrehajtani és igazi tökéletes jelt adni hozzá... Ezért nekünk ennél a szentségnél három dologra kell figyelniünk: a 'jelre', a 'jelentésre' és a 'hitre'. A 'jelben' tehát meg kell lennie mindkét dolognak, a bemeletésnek és a kiemelésnek is... A 'jelentése' a bűnnek való boldog meghalás és Isten kegyelmében való feltámadás... A 'hitről' kell még beszélniünk: Azaz erősen kell hinnünk, hogy a szentség nem csupán jelzi a halált, és az utolsó napon való feltámadást, amely által az ember újjá lesz, ... hanem ezt már biztosan elkezdte és eszközli is... Ez a hit a legszükségesebb, akinek ez nincs meg, annak kétségbe kell esnie...” – Luther Márton: Bűnbánat, keresztiség, úrvacsora. Három sermo a szentségekről 1519. Magyarországi Luther Szövetség, Luther Kiadó, Budapest, 2011. (26-31. oldal)

1551-1556 között tartózkodott. 1556 szeptemberében hívta haza az erdélyi országgyűlés, hogy mint királyi trónörökös vegye át országa fölött az uralmat. A tényleges kormányzást csak anyja halála után, 1559. szeptember 15-én kezdhetette meg hivatalosan 19 éves korában.

János Zsigmond fejedelem igen művelt ember volt, nyolc nyelven olvasott és beszélt. A magyaron kívül lengyelül, olaszul, németül, románul, latinul, és valamelyest görögül és törökül is beszélt. Szenvedélyes könyvbarát és zenekedvelő is volt, ő maga lanton, orgonán és fuvolán is jól játszott. Műveltségén kívül híres volt türelméről és igazságosságáról. Órákon keresztül képes volt hallgatni a különböző felekezetű papok hitvitáit.

Dávid Ferenc Erdély reformátora miután a fejedelmi udvar befolyásos lelkésze lett, nagy hatással volt az eredetileg katolikus vallású János Zsigmond fiatal uralkodóra. Mint a fejedelem személyes jóbarátja és tanácsadója, elkötelezetten támogatta a reformátort. Teológiai és irodalmi munkásságának előmozdítása és hatékonyabbá tétele érdekében 1567-ben János Zsigmond a reformátor rendelkezésére bocsátotta gyulafehérvári nyomdáját.

Mivel „*abban az időben Erdély lakosságának megközelítően 70%-a magyar vagy magyarul beszélő székely volt,*”⁷ így a nyomdában előállított iratok nagy része is magyar nyelven készült. Dávid Ferenc több magyar, latin és német nyelvű művet adott ki, melyek többségében a humanizmus és a reformáció nézeteit terjesztették. Jelentős részben az ő tevékenységének köszönhető, hogy Erdély a vallási türelem jelképe lett Európában.

János Zsigmond fejedelem 1562-ben hagyta el hivatalosan a katolikus vallását és a reformátor tanácsát követve előbb ő is lutheránus (evangélikus), majd kálvinista (református) hitre tért. 1569-ben jutott el oda, hogy az 1568-as tordai országgyűlésen általa is szorgalmazott és törvényesen megerősített unitárius irányzat követője lett.

Az erdélyi keresztségmegújítást hirdető anabaptisták helyzete

Dávid Ferenc életének utolsó évtizedében jeles anabaptista⁸ teológusokkal került kapcsolatba. *Pokoly József* református egyháztörténész

⁷ Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/II._J%C3%A1nos_magyar_kir%C3%A1ly (2018-07-24)

⁸ Az „*anabaptista*” kifejezés a latin-görög nyelvben használt „*ana*”=újra és a „*baptido*”=bemeríteni, alámerítve keresztelni szóból ered. A magyar nyelvben időnként „*visszakeresztelkedőknek*”, „*újrakeresztelkedőknek*”, „*újkeresztényeknek*”, „*keresztségmegújítóknak*” nevezik őket. Mivel az újkori baptisták kizárólag hitvallásra képes felnőtteket keresztelnek teljes vízalámerítéssel, így esetükben nem használjuk az „*ana*” előtagot, csak a „*baptista*”, bemerítést jelentő és gyakorló felekezeti megnevezést

szerint már 1568-ban nyíltan elítélte a gyermekkeresztség középkorban kialakult gyakorlatát. Ehelyett az újszövetségi „baptidzo”, azaz felnőtt hitvallók keresztelését/bemerítését kívánta ismét bevezetni az egyházban. Ennek írásos bizonyítéka, az 1568. januári tordai zsinati meghívóhoz csatolt 36 tétel, amelyek között ott szerepelt a gyermekkeresztség elvetése és a felnőtt keresztség helyreállításának ügye is.⁹

Ez a tantétel akkor már egyre komolyabb kérdéssé vált az egyházban. Nyugat-Európában a reformáció lutheri és kálvini irányzatai mellett az anabaptista, másnéven „népi reformáció” térhódítása egyre jelentősebb tényezővé vált. Egyes radikális anabaptista csoportok társadalmi változásokat is sürgető tanítása miatt, az uralkodó osztály szerte Európában elutasította őket és kegyetlen törvényekkel lépett föl ellenük.¹⁰

A Magyar Királyság és Erdély területén letelepedett anabaptista hában családok öltözete

Annak ellenére, hogy a népi reformáció „keresztségmegújítást” hirdető hitújító mozgalom képviselőinek és tagjainak többsége a svájci eredetű biblikus, pacifista irányzathoz tartozott, az Európa szerte megindított kegyetlen üldözés őket is sújtotta.

⁹ Pokoly József: i. m. 227. oldal

¹⁰ Pokoly József: i. m.: 228. oldal

A Svájcból és Dél-Németországból hittük miatt menekülni kényszerült anabaptista tömegek jelentős része Németalföldön – a mai Hollandia, Belgium területén –, nagyobb számban pedig a husziták ősi földjén Cseh-Morvaországban, Lengyelországban keresett kezdetben menedéket.

1546-tól kezdődően több hullámban érkeztek anabaptisták a Magyar Királyság területére, akiket vezetőjük *Hutter Jakab* (? -1536) neve után hutteritáknak, vagy Hutteri Testvéreknek¹¹ is hívták. A hutteriták a jeruzsálemi gyülekezet mintáját követve vagyonszövetségben éltek. Különböző szakmák szerint csoportosuló családi gazdasági tevékenységüket u.n. „*habán udvarházakban*” végezték. Innen kapták az északmagyarországi Felvidéken használatos „*habán*”¹² elnevezésüket is.

Egyes becslések szerint, a 16. század második felében mintegy 70 ezer hite miatt üldözött anabaptista menekült keresett letelepedésre alkalmas területet a Kárpát-Medence nyugati határának közelében.¹³ Ennek ismeretében érthető, hogy a Magyar Királyság és Erdély területén is egyre nagyobb számban jelentek meg a „*keresztységmegújító*” reformmozgalom szószólói és követői.

Dávid Ferenc a hitvalló keresztység bibliai alapjairól és a középkori katolikus egyház ezzel kapcsolatos torz tanításáról 1570-ben jelentette meg egy 140 oldalas magyar nyelvű könyvet Kolozsváron, melynek címe: „*Könyvecske Az igaz Kerestyéni Keresztsegről, es a Pápa Antichristusnac Maymozássaról*”.

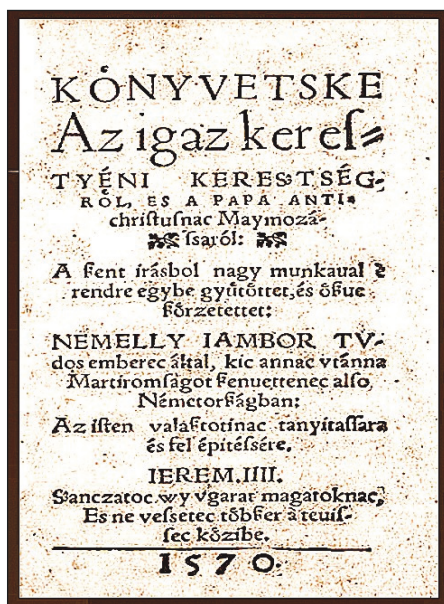
A könyv előszavában olvasható ajánlásból kiderül, hogy „*Az igazi keresztsegről...*” írt könyvecske eredetileg flamand (holland-belga) nyelven íródott, de annak eredetijét sajnos nem ismerjük. Nem tudjuk, kik voltak azok az „*anabaptista tudósok*” akik a könyvet eredetileg összeszerkesztették, és akikre az ajánló úgy hivatkozik, mint »*némely jámbor tudós emberek... akik annakutánna mártíromságot szenvedtenek Alsó-Németországban*«¹⁴

¹¹ Hutteriták, Hutteri Testvérek – Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Hutterit%C3%A1k> (2018.07.31)

¹² A „habán” kifejezés a német „haus-haben” házközösség, udvarház szóból ered, amely a Felvidéken letelepedett keresztységmegújító anabaptisták megnevezéseként terjedt el

¹³ Mattheus Merian: *Topographia Germaniae*. 2. kötet. 1650. oldal – Átvéve: Szebeni Olivér – Anabaptisták – A reformáció harmadik ága, Magyarországi Baptista Egyház, 1998, - 130. oldal

¹⁴ Pirnát Antal: Dávid Ferenc – „Könyvecske az igaz keresztényi keresztsegről” és annak német eredetije – Forrás: *Irodalomtörténeti Közlemények*, 1954, 58. évfolyam. 3. füzet, - 301. oldal – Forrás: http://epa.oszk.hu/00000/00001/00193/pdf/ITK_EPA00001_1954_03_299-308.pdf (2018. 07. 25.)

Kolozsváron 1570-ben magyarul kiadott anabaptista könyv a felnőtt hitvalló keresztység bibliai alapjairól

„Mert az igaz anabaptisták jámbor és szent emberek voltak, kik megértve az Úr Istennek ígését... megvetették a többi között a kisgyermekeknek keresztességét... közülük sokezreket megöltek a szentek közül, különféle rettenetes halál-nemekkel... azzal a váddal, hogy az anabaptisták – paráznák, háborúságtámasztók stb. – maguk szegények nem azok voltak, hanem istenfélő, szent jámborok és igaz keresztények, kiknek jámbor társaik ugyan most is azok.”¹⁵

Az egyes radikális, társadalmi változást is sürgető anabaptista csoportokat szerte Európában elutasította az uralkodó osztály és kegyetlen törvényekkel lépett föl ellenük. E tekintetben az erdélyi uralkodórétég sem képezett kivételt. Talán ezért is volt fontos az anabaptista „Könyvetske” fordítását felvállaló Dávid Ferencnek, Erdély reformátorának, hogy ezzel a tanulmánnyal is védje a bibliai alapokon álló, „hitvallókeresztység” hitújító mozgalom tanait és növekvő számú híveit.

A „Könyvetske” ajánlása még azt is kiemeli, hogy ezek a pacifista, békeségre törekvő, jámbor atyafiak kizárólag gyermekeik idő előtti megkeresztelése ellen tiltakoztak, amiért sokuknak az életével kellett fizetnie:

„És úgy lett, hogy sok jámborok, kegyetlen üldözésben voltak, és megöltettek, nemcsak férfiak, hanem sokezer ártatlan asszony és leányzó is. Mert

Az anabaptista könyvecske eredeti kiadásának időpontja sem ismert. Az „*annak utána*” viszont arra utal, hogy az anabaptisták ellen Dél-Németországban megindított államegyházi kegyetlen megtorlás és szisztematikus leszámolás időszakában keletkezhetett az írás, amit miután a szerzők „*mártíromságot szenvedtenek*” különböző nyelven kezdték el terjeszteni Európában.

A „Könyvetske” tisztán teológiai szempontból vizsgálja a gyermekkeresztelés kérdését és igyekszik elhatárolni magát a radikális, forradalmi eszméket is hangoztató anabaptistáktól, akiket a könyv ajánlója is erősen elítél:

¹⁵ Pirnát Antal: i. m. – 228. oldal

valaki a gyermeküknek keresztségét megvetették, azokat mindjárt eretnekként szidalmazták, átkozták, kergették és megölték.”

Sajnos ezekben a kegyetlenkedésében – panaszolja a könyv ajánlója – az önmagukat hitújítóknak, azaz az „*evangélium újságával dicsekedő*” protestánsok is részt vállaltak: *„Ezt pedig nem csak a pápisták cselekedték, hanem azok is, akik a szent evangélium újságával dicsekednek. Anabaptista – úgy mondták –, azokat meg kell ölni. Ez ellen nem tehetett senki: Magad is meghalod, ennek utána, hogy minémű szentséges igaz keresztény tudomány legyen az igaz anabaptistaság.”*¹⁶

Mikor és hogyan került a „Könyvetske az igaz keresztyéni keresztségről” című, anabaptista tanítást népszerűsítő könyv Erdély reformátorának a kezébe?

A könyv bevezető ajánlásából továbbá az is kiderül, hogy az eredetileg flamand nyelven írt anabaptista „*Könyvetskét*” egy bizonyos *Wilini Sándor*, a lengyelországi Varsoviában (Varsó?) élő orvosdoktor fordította le először német nyelvre. Ez a német nyelvű változat került aztán később Erdélybe, Dávid Ferenc kezébe. Meg kell jegyeznünk, hogy Lengyelországban, ebben az időszakban már jelentős számba voltak németül beszélő anabaptista közösségek, akiket ettől függetlenül Lengyel Testvéreknek¹⁷ is neveztek.

¹⁶ I. m. - 228

¹⁷ Lengyel Testvérek tagjai elutasították a gyermekkori keresztelest, és a szabad gondolkodáshoz való abszolút jogot vallották. Ez volt az egyetlen vallási irányzat, amelyet név szerint is kizártak az 1573-as varsói konföderáció hatálya alól... 1550 körül számos hitújító gondolkodó gyűlt össze Krakkóban, akik igyekeztek egyeztetni nézeteiket. Találkozóikon részt vett a (holland) Adam Pastor, a királyné piemonti (olasz) orvosa, Giorgio Biandrata és egy Velencén keresztül (svájci) Zürichből érkezett menekült, Lelio Sozzini. Kapcsolatban álltak a morva anabaptisták Kárpátokban letelepedett ágával. Az 1550-es években számos elméleti írást jelentettek meg. Ezekben egyebek mellett kifejtették szentségimádás-ellenes nézeteiket, a társadalmi egyenlőséget és a tulajdon gonoszságát hirdették, akik eddigre már eltávolodtak a kálvinizmus fő irányától. Nagyobb részük a kis-lengyelországi Raków városában gyűlt össze, ahol létrehozták saját közösségüket, amely az ecclesia minor (kisebbségi egyház) nevet kapta – szemben a többségi reformátusokat tömörítő nagyobbik egyházzal (ecclesia maior). Eltöröltek maguk között minden rangot és megszakítottak minden kapcsolatot az állammal. A kétkezi munka, a közös tulajdon, a tökéletes egyenlőség és a pacifizmus tanát hirdették. Saját nyomdát és akadémiát tartottak fenn, ahova a 17. század elején több mint ezer hazai és külföldi diák járt. Széles körben ismert volt katekizmusuk, amelyet több tucatszor is kiadtak és csaknem minden európai nyelvre lefordítottak. Forrás:

https://hu.wikipedia.org/wiki/Lengyel_testv%C3%A9rek (2018. 07. 25.)

A katolikus reakció és a protestáns ortodoxia üldözése elől menekülő német „szabadgondóknak” valóságos gyülekezőhelyévé vált az akkor viszonylagos vallásszabadságot élvező Lengyelország. 1556 óta ugyanis törvény biztosította, – legalábbis papíron –, hogy »minden nemesember oly vallást fogadhat el, s házában olyan isteni tisztéletet tarthat, amilyen lelkiismeretével megegyezik, csakhogy az a Szentírásan alapuljon.«¹⁸ Ez a lengyel vallási törvény adhatott példát bizonyos módosítások alkalmazásával Erdély reformátorának is később a Tordai Egyezmény megfogalmazásában.

A korábban is említett Wilini Sándor – a Lengyelországban élő orvosdoktor, aki flamand nyelvről fordította németre az anabaptista „Könyvetskét” – 1569. augusztus 19-én küldte tovább ezt a kiadványt Erdély reformátorának és püspökének, Dávid Ferencnek. Arra kérve a reformátort, hogy teológiai és nyelvi szempontból javítsa ki, ha szükséges, valamint fordítsa le magyar, illetve deák (latin) nyelvre és nyomdai úton terjessze. Wilini Sándor ezt írta Dávid Ferencnek:

„Egy írást vettem előmbe, melyet egybegyűjtöttek alsó Németországban valami keresztyén atyafiak és mártírok a mi Urunk Jézus Krisztusnak keresztségéről és az antikrisztus majmozásáról. Ezt az írást flandriai nyelvről tiszta (német) nyelvre fordítottam. Küldöttem pedig ezt teneked szerelmes atyámfia, avégre, hogy kinyomtassad nálatok, mert a könyvnyomtatók minálunk mindnyájan babonásak és gyűlölők az Úr igazságát.

Abban a reménységben vagyok, hogy szerelmed kinyomtatja, először azt meglátva és megjobbítva, hogy itt ezekben a tartományokban és egyéb országokban is, az Isten választottainál igen hasznos és gyümölcsöző lesz, akik a német és magyar nyelvet tudják.

*A jámbor és tudós emberek, akik ezt az írást egybegyűjtötték alsó Németországban, igen jó hasznát vették az ő munkájuknak. Mert az igazság vállalásában állhatatosan megmaradva, a mártíromságnak szent koronájával sokan közülük megkoronáztattak. És az áldott Istennek feszült szent fiának igaz ismeretében kimúltak ebből a világból.”*¹⁹

Miért vállalkozott Erdély reformátora arra, hogy ezt a kimondottan anabaptista tanítást népszerűsítő írást, magyar nyelvre lefordítsa Hel-

¹⁸ A lengyel anabaptisták között sok volt a német. A katolikus reakció és a protestáns ortodoxia üldözése elől menekülő német szabadgondóknak valóságos gyülekezőhelye lehetett a viszonylag szabadabb Lengyelország, ahol 1556 óta törvény biztosította, legalábbis papíron, hogy »minden nemesember oly vallást fogadhat el, s házában olyan isteni tisztéletet tarthat, amilyen lelkiismeretével megegyezik, csakhogy az a Szentírásan alapuljon.« – Jakab Elek: Magyar-lengyel unitárius érintkezések, Századok, 1892, 300. oldal

¹⁹ Pirnát Antal: i. m. – 302. oldal

tai Gáspárral, a wittenbergi tanulmányútjáról Kolozsvárra hazatért katolikus papból protestáns hitre tért lelkész barátjával, és (eddig ismeretlen példányszámban) ékes magyar nyelven kinyomtassa?

Nyilván azért volt fontos az akkor még kálvini teológiát követő püspöknek, mert maga is egyetértett annak mondanivalójával. Hogy deák (latin) nyelven kiadta-e, azt nem tudjuk, de a németnyelvű nyomtatott változat is fennmaradt ebből az anabaptista könyvből.²⁰

Hogy Dávid egyetértett a „Könyvetske” üzenetével, bizonyítéka lehet az a tény, amiről a lengyel Wilini orvosdoktor, a könyv előszavában is megemlíti. Mégpedig, hogy egy bizonyos *Gyulai Farkas* nevű erdélyi származású atyafiról ír, aki „*vigasztaló dolgokról*” számolt be neki az erdélyi reformátor ez irányú tanításaival kapcsolatban.

Dávid Ferenc ugyanis ez időben írt egy erről a témáról szóló önálló vitairatot, amit nyomtatásban is megjelentetett „*De Regno Christi Liber primus, De Regno Antichristi Liber secundus*” címmel. Ebben a latin nyelvű munkában már a címlapon is hirdeti a mű fő témáját, »*Accessit tractatus de paedobaptismo et circumcissione*«²¹, azaz „*Traktátus a csecsemőkeresztelésről és körülmetélésről*” címmel.

Ez a Dávid Ferenc által írt „*Tractatus*” valószínűleg már 1569. augusztus 19-e, azaz a Wilini Sándor által ajánlott és Lengyelországból elküldött „*Könyvetske*” kézbevétele előtt jelenhetett meg. A „*Tractatus*” vitairat kifejezetten anabaptista tartalmú. Elveti a gyermekek keresztséget, amelyet a pápa, mint antikrisztus találmányának minősít. A „*Tractatus*” felépítése és üzenete a Wilini által megküldött „*Könyvetske*” érveléséhez hasonló, de a szerkesztése és gondolatmenete teljesen független attól.

Anabaptista jellegű tanítások már korábban is fellelhetők Erdély reformátorának írásában. Feltűnő, hogy a szintén 1569-ben megjelent „*Predikatiok*”-ban például a gyermekek keresztelésének kérdéséről ugyan még így konkrétan nem beszél, de *a tudatos hitet már itt is a keresztség előfeltételének tekinti*, ezzel pedig a gyermekek nyilván nem rendelkezettek.

A „*Tractatusnak*” és a „*Könyvetskének*” viszont pont ez a legfőbb érve a gyermekek keresztelés ellen, hogy azt nem egy tudatos hitvallás előzi meg. Hogy ezek az anabaptista tanok hamarosan széles körben

²⁰ „A Wilini küldötte műnek eddig csak magyar kiadását ismertük. Most sikerült megtalálnom a szintén Heltai nyomdájában, valószínűleg a magyarral egy időben készült német kiadásnak is egy jelentékeny töredékét” – írja Prinát Antal: i. m. – 301. oldal

²¹ Prinát Antal: i.m. – 300. oldal

elterjedtek, azt számos adat bizonyítja, amelyeket a szakirodalom eddig teljesen figyelmen kívül hagyott.²²

Dávid Ferenc ebből a szempontból a legalkalmasabb időben kapta kézhez a német nyelvű „*Könyvetske az igazi keresztyén keresztségről*” című művet. Ez a mű ugyanis még határozottabb teológiai érvekkel támasztotta alá az általa már korábban is hirdetett „*hitvallókeresztség*” fontosságát hangsúlyozó tantételeit.²³

Miért került a keresztség/bemerítés kérdése a hitújító reformmozgalmak teológiai vitáinak középpontjába?

Föltehetjük a kérdést, hogy vajon miért került a reformáció kezdetétől fogva a „*csecsemőkeresztség*”, illetve a „*hitvalló keresztség/bemerítés*” témája ilyen élesen a teológiai viták keresztttüzébe?

A „*csecsemőkeresztségre*” a katolikus értelmezés szerint azért van szükség, mert Ádám bűne minden emberre kihatott, így a csecsemőkorában „megkereszteletlenül” hal meg, az elkárhozik. Mivel keresztvíz nem érintette, így az elhunyt lelke Ádám vétke miatt nem üdvözülhet. Az »*eredendő bünt*« csak a keresztség szertartása moshatja le az emberről.

Ezt a katolikus – különösen Szent Ágoston óta hangoztatott – keresztségdogmát Luther és részben Kálvin követői is, némi polémia után változatlanul átvették. Dávid a »*Tractatusban*« ezzel a teológiai kérdéssel még ilyen mélységben nem foglalkozik, nyilván ezt addig önmaga előtt sem tisztázta teljesen. Az általa magyar nyelvre fordított anabaptista „*Könyvetske*” jelentős része viszont kizárólag ezt a témát vizsgálja meg a Szentírás alapján.

A középkori egyház eltorzult keresztség értelmezésével szemben bebizonyítja, hogy a gyermekek sem jót sem rosszat nem tudva, teljesen ártatlanok. Az ember csak saját tudatos tetteiért, nem pedig ősei bűneiért felelős. Mivel az „*Atyáinktól örökölt hiábavaló természetet*”, mint „*Ádám átörökített ősbűnét*” Krisztus megváltása szüntette és oldotta fel, így az ember csak saját bűnéért felel. Ez pedig őszinte bűnbánattal, nyilvános hitvallással és a Krisztus halálát, eltemetését és feltámadását kiábrázoló keresztség/bemerítés önkéntes, minden kényszertől mentes felvétele által válik foganatosossá.

²² Pokoly József: i. m. 149-150. oldal

²³ Prinát Antal: i. m. – 301. oldal

A reformátor püspök szóban és írásban is terjesztett tanításai nyomán egyre jelentősebb létszámban tértek át anabaptista hitre a reformáció hívei Erdélyben. Ezt bizonyítja, a már korábban is idézett 1561-ből származó feljegyzés: „*Heltai Gáspár és Dávid Ferenc... Kolozsváron a templomok felesleges és szükségtelen építményeit, felszereléseit, még a keresztelő medenczét és az orgonát is eltávolítják*”²⁴

Ilyen előzmények után nem lehet csodálkozni, ha egyesek az elmélet útjáról letérve, életbe is kívánták léptetni a *hitvalló felnőttek megkeresztelésének* gyakorlatát, amit a higgadtabbak halogatni akartak, amíg a közvéleményt kellőképpen előkészíthetik arra.

Erről értesülhetünk a krónikás feljegyzéséből is, aki Erdély fővárosában, Kolozsváron történő eseményekről számol be a következőképpen: „*Különösen Dávid Ferencz egyik tisztvárosa, Miklós kolozsvári prédikátor, volt a gyermekkeresztés leghevesebb ellensége, a ki a templomi szószékről mennydörgött a pápa ezen szerzése ellen.*”²⁵

Bemerítés ábrázolása a reformációt követőleg kiadott nyomtatványokban

A jezsuiták jelentéseikben arról számolnak be, hogy Erdélyben sok helyen „*adolescenseket*”, azaz fiatakorúakat, illetve ifjúkorban lévőket keresztelnek meg. Ha a szón csak 10-12 éves gyermekeket, vagy annál idősebbeket értünk, akkor az 1560-as évek közepére kell tennünk az anabaptista tanok erdélyi elterjedését. A szó eredetileg ugyanis serdülő ifjút jelent, így feltételezhető, hogy a mozgalom még korábban kezdődhetett és egyes helyeken már templomi gyakorlatban is alkalmazták.

Prinát Antal egyháztörténész nem tartja lehetetlennek, hogy Dávid ilyen jellegű tanait már 1566-ban is terjesztette, hisz Szervét és más radikálisabb itáliai antitrinitariusok is mind ilyen nézeteket vallottak ebben az időben. Az sincs kizárva, hogy Dávid 1566-67 körül egy Erdélyben már meglévő lappangó anabaptista népmozgalommal találta meg a kapcsolatot.

²⁴ Pokoly József: i. m. – 149-150. oldal

²⁵ Pokoly József: I. m. – 228. oldal

Dávid Ferenc – aki élete során 26 teológiai könyvet írt – egész életében szorgalmasan tanulmányozta a Bibliát. Mint az eredeti görög nyelvet jól értő teológus, teljesen tisztában volt a „*baptidzein*” szó értelmével is, amely bemerítést, bemártást, teljes vizalámerítést jelent. Kutatása nyomán teljesen meggyőződött az anabaptisták által hirdetett legfőbb tan tételek igazságáról és azonosulva azokkal, csatlakozott is hozzájuk. Ő is ezeket a tanokat hirdette több mint egy évtizeden át úgy a kolozsvári *Szent Mihály (Mátyás) templom* szöszékéről prédikálva, mind nyomtatásban megjelent írásai terjesztésével.

Ebben a témában kiadott művei közül a már korábban is említett „*Traktátus a csecsemőkeresztelés és körülmetélés*” című, illetve a németalföldi anabaptista „tudósok” által összeállított és általa magyar nyelvre fordított „*Könyvetske az igaz Keresztényi Keresztésgről*” című 140 oldalas kiadvány lett a legjelentősebb. Ez utóbbit 1570-ben adta ki nyomtatásban Kolozsváron, melyben világossá válik, hogy a Biblia nem igazolja a gyermekkeresztés középkorban kialakult elméletét és gyakorlatát.²⁶

Méliusz Juhász Péter (1532–1572) aki 1558-ban vált katolikus papból protestáns lelkésszé és 1561 végétől egészen haláláig Debrecen püspökeként a kálvinista tanok legkövetkezetesebb hirdetője lett, elszántan küzdött a reformáció radikálisabb irányzatai ellen. 1567 februárjában határozottan foglalt állást az *anabaptizmus* egyre terjedő tanítása ellen.²⁷

Révész Imre egyháztörténész arról is ír, hogy az *anabaptizmus* ez időben Erdélyben való gyors terjedésével párhuzamosan a Felvidéken és az Alföldön is egyre nagyobb számban csatlakoztak a „*hitvallókeresztés*” hirdető mozgalomhoz. A református egyháztörténész megjegyzi: „*Kétségtelen, hogy az erdélyi anabaptizmus, illetve Dávid Ferenc anabaptista jellegű tanainak kérdése további alapos kutatásokat kíván, és lehet, hogy érdekes meglepetésekkel fog még szolgálni...*”²⁸

Tordai Vallásbéke és a hitvallókeresztés bevezetésének kérdése

Ezek után nem meglepő, hogy az 1568. elején megtartott Tordai Zsinati meghívóhoz csatolt 36 *tételből álló melléklet egyik tétele tartalmazta a*

²⁶ Kirner A. Bertalan: *Baptista Krónika*, Budapest, 1936, - 87. oldal. – Közli Kiss László: A dévai várbörtön celláinak kövei beszélnek, *Üdv* üzenete, III. sorozat, 8. évfolyam, 1997. 3. szám, 2. oldal

²⁷ Kiss Áron: A XVI. században tartott református zsinatok végzései. 55JL597. 1. – Közli Prinát Antal: i. m. – 301. oldal

²⁸ Révész Imre: Debrecen lelki válsága, 7, 11. 1. – Közli Prinát Antal: i. m. – 301. oldal

*csecsemőkeresztség megszüntetését és a felnőtt keresztség bevezetését a reformált egyházban.*²⁹ Ennek a tételnek a megvitatására azonban ezen a gyűlésen nem kerülhetett sor Tordán. Valószínű annak gyakorlati előkészítésének hiánya és a jelenlévők ebben a kérdésben való megosztottsága miatt.³⁰ Ezen a gyűlésen egy sokkal megosztóbb kérdés a Szentháromság egysége, illetve ennek elutasítása került sajnós a középpontba. Ennek következtében újabb szakadás jött létre, melynek eredményeként a római katolikus, lutheránus, kálvinista irányzat mellett, az unitárius felekezet is szabad vallásgyakorlatot kap.

Mindezek mellett az eddig felsorolt bizonyítékok alapján állíthatjuk, hogy Erdély reformátora életének hátralévő több mint egy évtizedében anabaptista tanokat vallott és hirdetett. A reformátor püspök, az 1570. január 1-re, Medgyesre összehívandó országgyűlésen szerette volna a hitvalló keresztség bevezetésének a témáját újra napirendre tűzni. Az országgyűlés azonban a *további hitújítások leállítását* indítványozó tervekkel ült össze.

Miután Dávid Ferencz idejekorán tájékozódott erről a szándékról, ezért eredeti elképzeléséről ismét le kellett mondania. Ezért kérte sürgősen a kolozsvári tanácsot – a fennmaradt jegyzőkönyvi bejegyzés szerint –, hogy a szintén anabaptista elveket hirdető és követelő kolozsvári Miklós papot is csillapítsák le, és mindaddig ne gyakorolja a hitvalló keresztséget, amíg a színódus nem hoz egységes döntést ebben a kérdésben: *«Plebanus Uram kívánsága szerint intse, hogy csendességben legyen a keresztelés felől való tanításban a synodusiglan és a mire ott végeztetik, maradjon ő is abban.»*³¹

Az országgyűlés pedig, hogy minden további újításnak elejét vegye, sietve írta törvénykönyvébe a fejedelemnek címezve: *«az mostan támadott eretnokség és azok indítói megbüntetése felől felséged kegyelmes válaszáat meg szolgáljuk... az efféle káromlásokat és eretnokségeket nem szenvedheti országában, hanem végére menvén, mind authorit (szerzőit), mind hirdetőit meg akarja büntetni, hogy az Úr Istennek ennél nagyobb haragja is reánk ne szálljon.»*³²

Hogy ebből a törvényből mennyi rész illeti a „hitvallókeresztség” bevezetését indítványozó anabaptista tudós prédikátorokat, tanítóikat

²⁹ Pokoly József: i. m.: -227. oldal

³⁰ Megjegyzés: Az 1568-ban Tordán meghirdetett „*csecsemőkeresztség megszüntetését és a felnőtt keresztség bevezetését a reformált egyházba*”- tétel elfogadására és hivatalos bevezetésére 10 évvel később került csak sor.

³¹ A kolozsvári városi tanácsnak 1570 jan. 3-iki tanácsüléséből. Az 1570–82. évi protoc. 3. l. – Közli Pokoly József: i. m. – 230. oldal.

³² Erdélyi Országgyűlési emlékek II. 368. l. – Közli Pokoly József: i. m. – 231. oldal

és egyre nagyobb számban jelentkező követőiket, azt nehéz volna ennek alapján megmondani. Annyi azonban bizonyos, hogy az erdélyi reformáció kezdte óta, ez az első további hitújítást-tiltó törvény.

Dávid Ferenc egyik barátjának írt levelében arról panaszkodik, hogy eddig az a törvény volt érvényben, hogy «minden helyökön az prédikátorok az evangéliumot prédikálják, kiki az ő értelme szerint» Most pedig ennek a szabadságnak véget vet e rendelkezés és a további újításoknak állja útját. «Nem lehet többé az igazság fölött bátorsággal vizsgálgódní, hogy pedig nyilvánosan is valljuk, a mit hiszünk: arról jobb ha hallgatok».³³

Időközben válságos hangulat alakult ki a Szentháromságot valló és azt ellenző protestánsok táborában. János Zsigmond fejedelmi rangját látva vetve kemény eszközökkel akarta megvédelmezni újonnan bevezetett vallását a gúnyolódók ellen. Az 1571. évi maros-

A Tordai Vallásbéke országgyűlési határozata

vásárhelyi országgyűlésen azt kívánta a rendektől, hogy azok ellen, kik az unitarizmusról rosszat szólni merészelnék, büntető végzéseket hozzon. Az országrendek, főleg a nemesség nagyobb része azonban elmentmondott a fejedelem kívánságának.

A korábbi Tordai vallásbéke szövege is drasztikus változtatáson ment keresztül. A korábbi megengedőbb megállapodás helyett, a másként gondolkodók „kiűzését” írja elő az új rendelkezés: «Az Isten igéjének prédikálása és hallgatása felől végeztetett, hogy a mint ennek előtte is felséged országaival elvégezte, hogy az Isten igéje mindenütt szabadon prédikáltassék, az confessióért senki meg ne bántassék, se prédikátor, se hallgatók; de ha valamely minister criminális excessusba találtatik, az superintendentens megítélhesse, minden funkciójától priválhassa, azután az országból kiűzöttessék.»³⁴

³³ Ezt a levelet 1570. nov. 27-én írta Dávid Ferenc, barátjának Paläologhoz. Jakab Elek i. h. – Közli Pokoly József: i. m. – 231. oldal

³⁴ Forgách Commentari, 451 – 8. l. i. m. 457. l. Teutsch i. m. II, 246. l. Erd. orsz. gyűl. emlékek. II. 374. l.) Forrás: Pokoly József i. m. 229-235 oldal

János Zsigmond e törvény szentesítése után két hónap múlva, 1571. március. 14-én ifjúságának legszebb idejében, 31 éves korában rejtélyes körülmények között Gyulafehérváron hirtelen meghalt. Mivel nőtlen maradt, így utód híján a Szapolyai-ház is kihalt. Anyja mellé temették a gyulafehérvári székesegyházban.

János Zsigmond halála után hosszabb ideig a katolikus *Báthory*-ak foglalták el a fejedelmi trónt Erdélyben. Uralkodásuk alatt a protestáns egyházak további hitújítását (novációját) igyekeztek megakadályozni. Ezért olyan vallási törvényt fogadtattak el az országgyűléssel, amelynek értelmében a legsúlyosabb büntetést szabták ki mindenfajta további hitújítási tevékenységet végzőre.

A katolikus *Báthory István*, Erdély új fejedelme mint ismeretes, nem kedvelte a protestánsokat. Különösen igaz volt ez a „*hitvallókeresztység*” elvét hirdető anabaptistákra nézve. Erdély új katolikus fejedelme *Liszthi János* királyi kancellárhoz 1571-ben írott levelében kritikával illeti az „*újkeresztényeket*” egyre terjedő tanaik miatt.

Kifogásolta állításait, miszerint Isten „*a gyermekeket kereszttség nélkül is idvezíti és az embert minden bűntől megszabadítják, úgy hogy Isten az kit praedestinált üdvözül, az kit nem, kárhozik, mert szabad az fazakas az sárral*” – *Bátory* keményen szembe szegült az új vallás „*ezen ábránd és rajongás által vezetett elfajulásának*”.³⁵

Báthory ugyan erőszakkal nem lépett fel a protestánsokkal szemben, de fejedelemmé választása után azonnal egy sor intézkedéssel gyengítette meg a protestánsok pozícióit. A gyulafehérvári nyomdát azon nyomban elvette tőlük és szigorú cenzúrának vetette alá a vallásos kiadványokat. A fejedelem *Dávid Ferencet* is elmozdította az udvari papságából, ezzel együtt püspöki rangjától is megfosztotta.

Dávid Ferenc tudományos érdeklődése ettől kezdve egyre inkább az Ószövetség világa felé fordult. Ezen kívül végleg elvetette a csecsemőkeresztység elméletét és gyakorlatát. Ez a hittétel vezetett *Dávid Ferenc* személyes tragédiájának végkifejletéhez is.

Utolsó kísérlet a „keresztység helyreállítása” ügyében

1578. márciusában újabb zsinatot hívtak össze *Tordára*, ahol 322 protestáns lelkész jelent meg. A zsinat először megerősítette a korábban megfogalmazott közös hitvallást, majd *Dávid Ferenc* javaslatára

³⁵ Pokoly József: i. m. – 151. oldal

Tordai országgyűlések színhelye

„elvetetett a gyermekkeresztség”.³⁶ és a „felnőtt hitvallókeresztség”³⁷ mielőbbi helyreállításáról határoztak a zsinati atyák.

Alig fejeződött be a Tordai Zsinat és hirdették ki hivatalosan is az új rendelkezéseket, *Báthory Kristóf* Erdély új katolikus fejedelme egy rendeletet adott ki 1578. szeptember 19-én, amelyben „vizsgálatot és tanúvallatást” rendelt el az „innovatio”, azaz a legújabb „hitújítás” fennállásának „törvénybeütköző” kérdésében.

Mivel *Dávid Ferenc* Tordán legfrissebb „hitújító” javaslata és a zsinati atyák intézkedése óriási ellenállást és közfelháborodást váltott ki a fejedelmi udvar uralkodói köreiből, *Báthory Kristóf* megragadva a legalkalmasabb pillanatot, szigorú határozottsággal lépett fel *Dávid Ferenc* ellen. Először megtiltotta, hogy tovább prédikáljon, majd szobafogságra ítélte.

Dávid Ferenc azonban mindezekkel nem törődött és a Tordai Zsinat újonnan hozott határozata értelmében rendíthetetlen nyugalommal és kitartással folytatta hitújító tevékenységét. *Blandrata György* és vele tartó unitárius teológusok azonban megtagadták korábbi reformátorukkal a közösséget, ezzel együtt elutasították az 1578-as *Tordai Zsinat felnőtt hitvalló keresztség helyreállítására* vonatkozó határozatot is. Egyúttal szakított az „innovátorral” és feljelentették

³⁶ Pokoly József: i. m. – 264. oldal

³⁷ Kirner A. Bertalan: I. m. – 67. oldal

az uralkodónál. A fejedelem Dávidot azonnal elfogatta, és mint „újítót” törvényszék elé állította. Az ügy a gyulafehérvári országgyűlés elé került.

Az 1579. június 1-2-án összeülő Gyulafehérvári Országgyűlés képviselőit a fejedelem Dávid Ferenc ellen lázította, majd a „hitújítás” tialma alapján perbe is fogta. Fő nyilvános vádlója és ügyének elárulója, korábbi harcostársa az unitárius orvos-lelkész Blandrada György volt. Mind a katolikus egyház, mind pedig a protestáns egyházak képviselői az ország társadalmi képviselőivel együtt Dávid Ferenc ellen foglaltak állást és az uralkodótól kemény megtorlást követeltek.

Mivel Dávid Ferenc nem vont vissza semmit tantételei közül, ezért a Gyulafehérvári Országgyűlés „örökös” életfogytiglani várfogságra ítélte. Több mint öt hónapig szenvedett a dévai vár börtöncellájában. Az embertelen körülmények nagyon megviselték az akkor 69 éves prédikátort, aki mindezek után sem volt hajlandó visszavonni az általa vallott és hirdetett anabaptista hitelveket.³⁸

*Déva várbörtöne ahol Erdély reformátora
Dávid Ferenc raboskodott*

³⁸ Megjegyzés: Lásd Kiss László: „A dévai várbörtön celláinak kövei beszélnek...” – című írását! Így szenvedett Dávid Ferenc mártírhálalt anabaptista tanaiért...

Végül 1579. november 15-én a várbírtón cellájában lévő mély kút fenekén ellenségei vasrudakkal kínozták halálra.³⁹ Így szenvedett mártírhálált elsősorban a „*hitvalló kereszttség*” helyreállítása érdekében felvállalt tanaiért.⁴⁰ Testét ismeretlen helyen földelték el. A dévai várbírtón cellájában jelenleg egy márványtömb jelzi a „mártírpüspök” szenvedésének a helyszínét.⁴¹

Ebben a történelmi időszakban Nyugat-Európa számos országában naponta égettek meg elevenen „*keresztységüket hitvallással megújító anabaptistákat*” és tízezreket űztek el szülőföldjükről hitbeli meggyőződésük miatt. Sokan menekültek ezekben az években, védelmet keresve Közép-Európa, köztük Erdély reformáció által érintett régiói felé. A hitújító anabaptisták vallásszabadsága azonban még közel ötven évet váratott magára Erdélyben.

Bethlen Gábor erdélyi fejedelem intézkedése a keresztégmegújító anabaptisták vallásszabadsága ügyében

A keresztégmegújító elveket hirdető, Európa-szerte üldözött anabaptisták egy újabb hulláma a XVII. század elején érkezett jelentős számban Erdélybe. A Németországból, Ausztriából és Cseh-Morvaországból Magyarországra menekülő anabaptistákat Bethlen Gábor protestáns fejedelem fogadta nagy megértéssel és telepítette le őket nagyobb létszámban Dél-Erdélybe. Az első jelentősebb betelepülő csoportot 1621. augusztus 21-én fogadta a fejedelem és telepítette le őket Gyulafehérvári birtokaira Alvinc központtal. A fejedelemnek köszönhető, hogy a korábban halálra keresett anabaptista vallásüldözöttek is törvényes védelmet nyertek Erdélyben.

1622. májusában Kolozsváron, a Szt. Mihály templomban megtartott országgyűlésen, kiterjesztették a Tordai Vallásbékét az anabaptistákra is. Ennek megfelelően Bethlen Gábor erdélyi fejede-

³⁹ Revista „Marturii” Bisericii Baptiste „Sfinta Treime”, Deva, oktombrie 1996. – 1. o. Közli Kiss László: i. m. – 2. oldal

⁴⁰ Megjegyzés: Erdély trianoni elcsatolása előtt a dévai vár bírtócellájának ajtaja felett márványtábla hirdette, hogy „*Dávid Ferenc, az Unitárius Egyház első püspöke itt szenvedett mártírhálált anabaptista hitéért*”. Az első világháború után ezt a márványtáblát eltávolították és helyébe egy másik került, melyről már az „*anabaptista hitéért*” szöveg lekerült...

⁴¹ Jelenleg a cella közepén egy háromnyelvű – magyar, román, angol – márványtömbre aranybetűkkel vésett szöveg hirdeti, hogy: „*Dávid Ferenc (1520-1579) az Unitárius Egyház alapítója és első püspöke itt szenvedett mártírhálált*”

Bethlen Gábor tudósai között (1580-1929)

lem „Teljes vallásszabadságot és adómentességet adott nekik.”⁴² Nem csak teljes vallásszabadságot biztosított nekik, hanem kiváltságos levéllel is ellátta őket. „1623-ban érkezett az utolsó nagyobb telepes csoport Alvincra, ahol gazdasági udvarházaikban csaknem mindenféle iparággal foglalkoztak, mi több, a fejedelmi udvar leghíresebb orvosai is közülük kerültek ki.”⁴³

A korábbi rendelkezéseket 1625. augusztus 25-én újabb oklevéllel erősíti meg a fejedelem.⁴⁴ A lelkiismereti és

vallásszabadság törvénye kihatott Erdély politikai, gazdasági és kulturális életére is. Ez a virágzó időszak egészen addig tartott, amíg a török kiűzése után Erdélyt a Habsburg Birodalom be nem kebelezte.

A keresztségmegújító anabaptisták távozása Erdélyből

Az anabaptisták mintegy 150 esztendeig éltek Erdélyben viszonylagos békében. Kereskedelmi útjaikkal behálózták Erdélyt, legtöbbször a Maros-menti tájakat érintve. Az Erdélyi Fejedelemség korának lezártaival befejeződött az eddig biztosított vallásszabadságuk. A katolikus (Habsburg) Ferdinánd császár trónra lépésétől egészen Mária Terézia császárnő uralkodásáig tüzzel-vassal irtották a habsburg területeken az anabaptistákat. „Az Erdélybe érkező jezsuita szerzetes papok, mindenfajta kegyetlen hittérítő módszerrel, ha kellett, erőszakkal is akarták rávenni őket a katolikus vallás gyakorlására.”⁴⁵

Ez az egész Európában példátlan erdélyi vallásszabadság Mária Terézia osztrák császárnő 1763-ban kiadott törvényrendeletéig tartott,

⁴² Szebeni Olivér: Anabaptisták, a reformáció harmadik ága, Magyarországi Baptista Egyház, Budapest, 1998. - 130. oldal

⁴³ Szebeni Olivér: i. m. - 107-110. oldal

⁴⁴ Szebeni Olivér: i. m. - 130. oldal

⁴⁵ Alexa Popovici: i. m. - 24-50. oldal

amely a következő ítéletet hirdette meg: „Az Erdélyben eddig megtúrt anabaptisták többé ott meg ne tűrettessenek, szónokaik hivatalaikból elmozdítottassanak és egyenként a katolikus papoknak oktatás végett átadassanak. A néphez katolikus papok küldessenek. Aki 6 hét alatt meg nem tér, száműzöttessék.”⁴⁶

A korabeli feljegyzések szerint a határidőnek kiszabott 6 hét nem volt elég az anabaptista „újkeresztyének” megtöréséhez. Még további két éven át küldött feljelentésekből arról értesült a császár, hogy az anabaptisták „makacsul ellenállnak” az uralkodó akaratának. Ekkor keményebb erőszakhoz folyamodik a császár.

A prédikátorokat bebörtönözteti, a katolikus egyházba áttérőknek pedig olyan kiváltságokat ígér, amelyeket annak idején Bethlen Gábor biztosított a hutteritáknak. Egy 1766-ból származó dokumentum szerint „katonasággal és ütlegeléssel kellett kényszeríteni”⁴⁷ az anabaptistákat a mise meghallgatására.

A Maros mentén, Alvinc és Déva között üldözőbe vették a menekülni próbáló anabaptistákat. A korabeli utak kövei és pora tanúi lesznek majd az ítéletnapján az ellenük elkövetett kegyetlen erőszaknak, az embertelen kínzásoknak. „A jezsuiták egyik kínzó módszere az volt, hogy a menekülni próbáló anabaptistákat elfogták és a tiszta életű lányokat a lovak farkához kötve hosszú úton futtatták, míg össze nem estek és el nem véreztek. A lovakat még azután is űzték, miután a szerencsétlen áldozatok már életüket vesztették. Akik valamiképpen megmenekültek, Moldovában és Oroszországban, később pedig Kanadában telepedtek meg, ahol ma 'mennonita' néven gyakorolják ősi hitüket.”⁴⁸

Befejezésül érdemes felidéznünk Révész Imre református egyháztörténész megállapítását, aki az anabaptistákról 1932-ben a következőket írta:

„Az anabaptista igehirdetők sorsközösséget vállaltak az elnyomott szegény néppel, s ezért tanaik a reformáció legforrongóbb éveiben a reformátorokéval vetekedő, hallatlan népszerűsége tettek szert, kivált a rengeteg lelki válság és gazdasági nyomorúság közt hányódó kispolgári s kisebb részben paraszti körökben; voltak évek, mikor kérdésnek lehetett tekinteni, vajon nem anabaptista értelemben reformálódik-e egész Közép-Európa, főképpen a német birodalom, Svájc és Ausztria.

Már csak ezért is természetes, hogy az anabaptisták nemcsak a régi egyház, de a reformatori főirányok híveinél sem számíthattak kíméletre. Ez utóbbiak, az

⁴⁶ Szebeni Olivér: i. m. – 141. oldal

⁴⁷ Szebeni Olivér: i. m. – 141. oldal

⁴⁸ Alexa Popovici: Istoria Anabaptistilor din Romania, 24-50. oldal – Közli Kiss László: i. m. – 3. oldal

Anabaptista habánok vándorlása Kelet-Európában

őket támogató állami hatóságok segítségével, itt-ott még túl is tettek amazokon az anabaptisták kegyetlen üldözésében, s a középkori felfogás szerint fegyverrel való irtásában. Az anabaptisták legszebb evangéliumi vonása viszont az a csöndes, alázatos békétűrés volt, amellyel irtózatossá üldözöttségük keresztjét hordozták, szemüket az eljövendő Messiás-ország dicsőségére függesztve.”⁴⁹

A további erőszakos üldözés miatt 1767-1770 között nagy számban hagyják el hazánk területét az anabaptisták és Ukrajna, valamint Oroszország területén telepednek le ideiglenesen. Onnan pedig a 19. század végén vándorolnak ki Amerikába. Ezzel véglegesen lezárul az anabaptista mozgalom európai korszaka. A lelkiismereti és vallásszabadság kérdése azonban még sokáig megoldatlan marad. Ebben a szellemi küzdelemben még sok feladat hárul az újkori baptisták későbbi képviselőire, de ez már egy újabb korszak története...

Dr. Mészáros Kálmán
a BTA főiskolai docense

⁴⁹ Révész Imre: A reformáció. Budapest, 1932. – 64-65. oldal

Dr. Várady Endre:
**A zsidókereszténység identitásformálódási
körülményeinek vizsgálata
a Kr. u.-i első század vonatkozásában¹**

Figyelemre méltó analógiák fogalmazhatók meg a Kr. u. első századi zsidókeresztény-pogánykeresztény, valamint a Magyarországi Baptista Egyházban a beleszületettek és a betérők közötti viszonyrendszert tekintve. A Krisztus-mozgalomhoz hasonlóan a baptizmus is „térítő vallásként” jegyzett, azaz identitásának alapvető oszlopaként számon tartott a missziós tevékenység. Az újkori baptizmus egyik vezéralakjának, Johann Gerhard Onckennek gyakran idézett, az idők során szállóigévé vált mondása: „Minden baptista egy misszionárius.”

A megfigyelt analógia szerint a *zsidókeresztények* kategóriájának feleltethetők meg azok, akik *beleszülettek* egy vallásgyakorló baptista családba, ilyenformán teljes mértékben abban szocializálódtak, természetes módon integrálódva annak kultúrájába, hagyományába. A *pogánykeresztények* kategóriájának feleltethetők meg azok, akik más vallási háttérből vagy éppen vallás nélküli közegből *tértek be* a baptista közösségbe, s mint ilyenek, a baptista hagyományok és kultúra előismeretével nem rendelkeznek. Utóbbiak halmaza a judaizmusnak feleltethető meg ebben az analógiában.

A kulcskérdés a szubjektíve megfigyelt analógiát tekintve, hogy kulturálisan is baptistává kell-e válnia annak, aki baptista közegben jutott Krisztus-hitre. Véleményem szerint ez a központi kérdés rezonál az első században a zsidókeresztények és pogánykeresztények között hasonló témában felvetődöttel, nevezetesen: a nem zsidó háttérből érkező kereszténnyé letteknek kötelező jelleggel magukéva kell-e tenniük a judaizmus kultúráját?

Az imént vázolt – analóg – helyzetek azonban nem maguktól értetődő módon adódnak, ugyanis nem eleve természetszerű, hogy nézeteltérések, viszályok alakuljanak ki különböző csoportok interakciója nyomán. Szükséges tehát önálló, oki tényezőként megfogalmazni azt a tapasztalati alaptételnek számító valóságot, hogy a különböző hát-

¹ Doktori értekezés szerkesztett rövidített változata. Benyújtva az Evangélikus Hittudományi Egyetem Hittudományi Doktori Iskolájában az Újszövetségi Tanszékre 2019-ben, konzulens: Dr. Cserháti Márta egyetemi docens.

terű és előéletű emberi csoportokat nem lehetséges homogén módon elegyíteni. Jellemző, hogy egyiknek felsőbbrendűségi öntudata támad a másikkal szemben. Az analógiánk elemeinél maradvá: jellemző a „bennszülött” baptisták dominanciátörekvése a betérőkkel szemben, azaz a betérők gondolkodásának és viselkedéskultúrájának a megszo- kott irányhoz való igazítása; de ugyanígy az sem ritka, hogy a betérők igyekeznek szervezeti és liturgiai reformokat szorgalmazni a „bennszülöttek” gyakorlatait tekintve, ezáltal de facto vezetési igénnyel fel- lépve. Ugyanígy ismeretes, hogy a Kr. u.-i első századi keresztény mozgalmon belül jegyzendő a zsidókeresztény irányzat, valamint a pogánykeresztény, amelyek mindegyike a maga – gyakorlatban is megvalósítandó – teológiai nézőpontját tekintette mérvadónak. S mivel ezen teológiai nézetek az adott csoportok identitásának szerves alkotóelemei voltak, így azok előtérbe helyezése vagy abszolutizálása az egyebek identitásváltozásának igényét vonta maga után.

Az identitás fogalma egyszerre absztrakt és pragmatikus: egyfelől igen összetett és soktényezős mechanizmusok alkotják és alakítják, másfelől pedig a mindenkori gyakorlati életvitelben és társas kapcsolatokban jól lekövethető módon testet ölt. Az is egyértelmű, hogy az identitás kérdéskörének individuális vetülete, valamint kollektív ve- tülete szorosan egymásban gyökerezik, egymásból táplálkozik, és mint ilyenek, egymásban értelmezhetők csupán. A körülmények so- rába a származástól kezdve a születési és felnövekedési paramétere- ken át az adott történelmi, politikai, gazdasági, társadalmi, vallási tényezőig minden beletartozik. Ezek akár egymástól függetlenül, külön-külön is, akár egymással szinergiát alkotva formáló erővel és alakító hatással bírnak az identitást tekintve. Sem az egyén, sem a kol- lektíva nem rejtheti el identitását ezen tényezők elől, hiszen csak ezek függvényében lehet bárki is önmaga. Következésképp az identitás fo- lyamatos hatásoknak, ezáltal potenciális változásoknak kitett valóság.

Amikor tehát a zsidókeresztények identitásának alakulását kutat- juk, elengedhetetlen, hogy alapozó lépésként általában véve az iden- titás felépítésével, mechanizmusával foglalkozzunk. Ennek alapján tudjuk a későbbiekben rendszerben szemlélni és meghatározni a spe- ciálisan rájuk vonatkozó tényezőket.

Vallási-etnikai megközelítés

Az identitás-kérdés mellett egy másik, nem kevésbé hangsúlyos komponense tárgyalásunknak a zsidókereszténység meghatározása és perspektívába helyezése. Az általánosan bevett „zsidókeresztény”

megnevezés már pusztán nyelvileg is jól mutatja, hogy kéttagú összetett szó, amelynek első tagja („zsidó”) elsőrenden etnikai kategóriát jelöl, míg második tagja („keresztény”) tisztán vallási besorolásra utal. Ezért tehát a „zsidókeresztény” kifejezés által megnevezett csoportot mind etnikai, mind pedig vallási szempontból szükséges definiálnunk.

A Kr. u.-i első századra kialakult vallási-etnikai kategóriák

A vallási és az etnikai kategória egyrészt a kezdeti szoros átfedések,² másrészt a viszonyoknak a Jézus-mozgalom térhódítása nyomán kialakuló összekuszálódása miatt elválaszthatatlan egymástól, mivel a két komponens folyamatosan hatást gyakorolt egymásra.

Az „eredeti” zsidóság mint origo

North lényegesnek tartja hangsúlyozni, hogy a judaizmus mint látható és látványos vallási intézmény már jóval Jézus és Pál ideje előtt létrejött. Ugyanígy leszögezhető, hogy voltak már pogányok is, akik valamilyen módon kapcsolatba kerültek a zsinagógai élettel.³ Ezek az alapvető megállapítások azért lényegesek, mert előrevetítik a későbbiekben mondandónkat a zsidó és pogány relációról, amelybe harmadik pólusként csatlakozott a kereszténység. Egyrészt a zsidó kultusz fogság utáni intézményesülésének terminusát, a judaizmust vezetik be, másrészt a judaizmuson belül értelmezett exkluzivitásból az univerzalizmusba való elmozdulásra utalnak.

Megerősíti az imént mondottakat Sim kijelentése, miszerint az ókori judaizmus nem egy statikus vallási hagyomány volt. A pogányok, istenfélők és prozeliták témaköre demonstrálja, hogy mennyire rugalmas és innovatív volt ez a vallási hagyomány a második templom idején és az azt követő évszázadokban.⁴ Az újító szellem nyilvánvalóan abban állt, hogy a korábban az etnikai szempontból meghatározott kapuk némileg megnyíltak, lehetővé téve a pogányoknak a teljes vagy részleges betérést a judaizmusba. Ez pedig logikus magyarázata a homogenitás elszíneződésének. Úgy tűnik, hogy ez a megállapítás némileg ellentmond egy korábbinak, miszerint kínosan ügyeltek a tanbeli és vallásgyakorlási hagyományok érintetlenségére. Végeredményben azonban elkerülhetetlennek bizonyult a hatások kölcsönössége. Ezt a megállapí-

² Az Ószövetség idején – ami önmagában is egy retrospektív terminus – a két kategória legnagyobbbrészt fedte egymást a választott nép esetében.

³ NORTH 1992, 180. o.

⁴ SIM 2015A, 10. o.

tást a következőképpen fogalmazza meg Pecsuk: „A zsidóság hitében a kiválasztottság és az ezzel szorosan összefüggő elzárkózás hagyománya (...) mindig kiegészült az univerzalitás igényével és ígéréssel, amely irodalmi szinten olyan művekben jutott kifejezésre, mint Ruth vagy Jónás könyve, de teológiai kiteljesedését Deutero-Ézsaiásnál érte el.”⁵

Diaszpóra mint a zsidóság alternatív mellékága

A választott népnek az előző alpont bevezetésében vázolt ószövet-ségi történelmet tekintve igen sok szempontból jelentős elágazási pontnak tekinthető a fogságok sorozata, amely a diaszpóra jelenségét eredményezte.

A legszembetűnőbb, pontosabban leghallhatóbb sajátossága a diaszpórához köthető zsidóságnak a hellenizmus által sikeresen meghonosított görög nyelv használata.

Prozelitizmus: kapu a judaizmusba

A zsidóság és pogányság közötti másik elmozdulási irányként a prozelitizmus intézményét kell megemlíteni. Hatalmas jelentősége abban áll, hogy voltaképpen függetlenítette a vallási identitást az etnikaitól, azaz a zsidó származástól függetlenül csatlakozási lehetőséget kínált a judaizmusba. Ezzel ilyenformán egy harmadik nagy kategória is létrejött, mintegy köztes halmazt képezve a két alapvetőt, tehát a zsidókét és a pogányokét tekintve. Következésképpen a zsidó származástól függetlenül, annak híján is lehetőség nyílt a judaizmus vallási rendszerének felvételére és gyakorlására.

Következésképp megállapíthatjuk, hogy széles skálán mozogtak a prozeliták mind a feljük irányuló elfogadottság, mind pedig az ő vállalási, illetve azonosulási mértéküket tekintve.

Félúton a judaizmusba: istenfélők

Amint az már egy korábbi megállapításban elhangzott, a zsidó közösségek sok követőt vonzottak. Közülük azonban nem mindenki vállalta föl a prozelitizmus kritériumait, ilyenképpen egy köztes kategóriát – az „istenfélőkét” – alkotva meg. Ezen állapotukban nem számítottak ugyanis betérőknek, következésképp hivatalosan, jogilag Izrael népén kívül maradtak. Esetükben mindössze az valósult meg, hogy néhány zsidó rítust megtartottak és látogatták a helyi zsinagógát.⁶

⁵ PECSUK 2009, 84. o.

⁶ SIM 2015A, 27. o.

Zsidókeresztények mint a judaizmus egy új dimenziója

Miután áttekintettük a vallási-etnikai rendszer alapkategóriáit adó zsidók és pogányok, illetve ezek közös halmazát, a diaszpórazsidóságot és a prozelitákét, feltárásunkban továbblépve a keresztény mozgalomnak e halmazrendszerbe való belépését, pontosabban az ezáltal kialakult új metszeteket, halmazokat szükséges leírunk. Jelen (rendszerbe foglalt) alpontunkban voltaképpen elérkeztünk a dolgozatunk origóját adó csoporthoz, a zsidókeresztényekhez, akik köré szerveződik vizsgálódásunk a vállalt szempontok szerint.

Lényegre tapintó Tidball megjegyzése, miszerint a kereszténység megjelenése a zsidó közegben inkább reakciónak, semmint úgymond vákuumban való akciónak tekinthető. „Ha a kora kereszténység pusztán emberek által konstruált vallási értelmezés volna, az tudatos tett lett volna, hiszen valami ellenállhatatlannal szembesültek volna. Bármit is hoztak létre, az nem creatio ex nihilónak tekintendő, hanem már egy fennálló valóságra adott válaszuk volt.”⁷

Jól érzékelhető tehát, hogy a judaizmusnak zsidókeresztényként aposztrofált új dimenziója több fronton is konfliktust generált és ellenérzéseket váltott ki.

Prozelitakeresztények: a duplán betértek

A következő kategória a prozelitakeresztényeké, amely a prozeliták eleve is vegyes halmazának és a Krisztus-mozgaloménak metszetéből adódik. A címünkben alkalmazott elnevezésük („duplán”) a judaizmusba való betérésük, majd a keresztényekhez való csatlakozásuk mozzanatát egyszerre hivatott megragadni.

Pogánykeresztények mint a mozgalom perspektívája

Az utolsó halmazunk a pogánykeresztényeké, azaz a nem zsidó származású vagy nem judaizmusba integrálódott személyeké, akik a Krisztus-mozgalomhoz csatlakoztak. A „pogány” terminusról már szó esett, itt csak visszautalunk arra, hogy nem vallásnélküliséget jelöl, hanem csupán vallási-etnikai szempontból *nem zsidókról* van szó. Ők sem tudtak minden hidat fölégetni maguk mögött, hiszen társadalmilag nem változott a létközegük. Ebből fakadhattak olyan helyzetek, mint amilyenre Fredriksen utal a következőkben. A pogányok közül kereszténnyé lettek sajátos helyzetben találták magukat, ugyanis – függetlenül attól, hogy miféle új vallásos tevékenységbe fogtak – környezetük szemében to-

⁷ TIDBALL 1983, 142. o.

vábra is pogányok voltak, és mint ilyenek, eredeti vallási gyakorlataik folytatására és isteneik tiszteletére voltak kötelezve. Mivel azonban a Krisztus-hit mellett döntöttek, deviánsoknak tekintették őket a társaik, mivel megtagadták isteneik további tiszteletét, akiktől pedig saját városuk jólétét gondolták függeni. Következésképp, amikor nem jól mentek a helyi dolgok, a pogánykeresztényeket kézenfekvő volt hibáztatni emiatt.⁸ Ehhez kapcsolható megállapítás, hogy „ha a zsidókeresztények előlelete tekintetében nagy fokú diverzitásról beszélhetünk, akkor a pogánykeresztények esetében ez még inkább igaz”.⁹

A judaizmus és a kereszténység szétválásának szempontjai

Amikor a zsidókeresztények identitásával kapcsolatos körülményeket kutatjuk, akkor elengedhetetlen kitérni arra, hogy a megnevezésük két tagját adó „zsidó” és „keresztény” komponens miként vált szét két külön entitássá. Annál is inkább, mert terminusunk még a kettőt összekapcsolva hordozza, tehát beszédes számunkra az elválás mikéntje, mint ami az identitásformálódás koordinátáit is nagy valószínűséggel magában foglalja.

Közös tő és gyökérszék mint kiindulási pont

A Krisztus-mozgalom nem valamiféle vallási vákuumban vagy eszmeileg légtüres térben született meg. Meggyökerezésének és térnyerésének folyamatát vizsgálva nem lehet figyelmen kívül hagyni azokat az irányzatokat, amelyekkel óhatatlanul kapcsolatba került, illetve amelyek törvényszerűen hatással voltak rá. Ilyenek a görög-római pantheon, a római császárkultusz, a misztériumvallások, a filozófiák és maga a judaizmus.¹⁰ Utóbbi azért szükséges kiemelten kezelni, mert az említettek közül a legtöbb eredetpontot ez tartalmazza a keresztény mozgalmat tekintve, ugyanis mind földrajzilag, mind etnikailag, mind kulturálisan, mind pedig vallásilag tehát teljes mértékben a kereszténység bölcsőjének vagy – árnyaltabban fogalmazva – fészkeének tekintendő.

Szilárdan megállapítható, hogy a Jézus által útnak indított, így személye köré szerveződött tanítványi, majd apostoli mozgalom kezdetben sok szálon kötődött a judaizmushoz, mivel annak közegében jött létre. A kibontakozás évtizedei során azonban egyre nyilvánvalóbbá

⁸ FREDRIKSEN 2008, 89. o.

⁹ HULTGREN 2004, 83. o.

¹⁰ TENNEY, 83. o.

lettek olyan elméleti és gyakorlati disszonanciák, amelyek látens repedésekből egyre nagyobb szakadékokká fejlődtek. Ennek a folyamatnak a következtében a keresztény mozgalom elszakadni kényszerült az eleinte otthonát és táptalaját nyújtó judaizmustól.

Az imént számba vett szempontok és tényezők egytől egyig azt támasztják alá, hogy egyáltalán nem túlzás konfliktushelyzetként aposztrofálni a keresztények és zsidók vonatkozásában kialakult szituációsorozatot. Természeteszerű, hogy egy ilyen harmóniavesztett állapot tetten érhető következményekkel jár. Tidball azt figyelte meg, hogy az efféle körülményekben új mozgalmak általában nem virágoznak könnyen. „Ilyenkor jellemző a külső ellenséggel szembeni szövetségbe tömörülés, akár még a radikálisabbakat is arra indítva, hogy a tradicionálisabb intézményekben keressenek menedéket. Hasonlóképpen történt, hogy Jézus követői megrekedtek a növekedésben Palesztinán belül. Ehelyett fejlődésnek indultak a Római Birodalom más részeinek eltérő társadalmi kultúráiban. A hellenista társadalom üdvözölte őket, mert a hellenista társadalmi alaphanggal kompatibilis volt az üzenetük.”¹¹ Ennek a megállapításnak most csak egyik komponense illeszkedik közvetlenebbül a gondolatmenetünkbe, nevezetesen a földrajzi elmozdulás ténye a keresztények esetében, mint ami kétségtelenül összefüggésbe hozható a tárgyalt konfliktushelyzettel, egyidejűleg pedig a misszió világméretűvé válásának záloga lett. Ebbe az irányba vezet tovább a következő fejezet okfejtése.

Zsidókereszténység és pogánykereszténység mint alternatívák

Miután a judaizmus és a kereszténység szétválásával foglalkoztunk az előző fejezetben, a jelenlegiben már csak a keresztények alkotta halmozra koncentrálnunk. Amint azt a korábban bemutatott ábra szemléltette, ennek is körvonalazható két tipikus alkategóriája (alhalmoz), a zsidó háttérű, illetve a pogány háttérű keresztényeké. Ilyenképpen tehát a tagozódásuk két szintjét különböztethetjük meg: a keresztények judaizmusból való kiválásának szintjét, valamint azon belül a keresztények fragmentálódását aszerint, hogy zsidó vagy pogány vallási-etnikai háttérrel rendelkeznek. Így adódik, hogy a következőkben a nevezett két irányba tekintsünk ki, a zsidókeresztények, illetve a pogánykeresztények csoportját tekintve. Ezt a folyamatot, azaz a főáramú kereszténység és a zsidókereszténység között bekövetkező elválást Dunn még inkább ködbe vesző témának ítéli meg, mint a

¹¹ TIDBALL 1983, 42. o.

kereszténység és a judaizmus szakadását.¹² Mindenesetre alább megkíséreljük nyomon követni e folyamat meghatározó stációit.

Az első zsidókeresztény gyülekezet mint mag

Amint az már a dolgozat folyamán többször megállapításra került – és attól függetlenül is mintegy evidenciaként tartható számon –, a Krisztus-mozgalom a judaizmus talaján kezdte hinteni magjait, itt hozta első hajtásait,¹³ és eleinte ebben a közegben hozott gyümölcsöket, majd ugyanitt indult exponenciális növekedésnek.¹⁴ Pünkösd napjáig Jézus rémült tanítványai nem foglalkoztak azzal, hogy új tagokat toborozzanak a mozgalmukba. Egy belterjes csoport képét mutatták, vagy más néven egy befelé forduló szektáét,¹⁵ akiknek a tevékenysége az imádságban merült ki (vö. ApCsel 1,14). Wilson úgy tartja, hogy egy introverzionista szekta nem feltétlenül hagy fel minden társadalmi kapcsolatával, hanem alapvetően az etikai és vallási közmegegyezéssel szakít. Ez a kivonulás sem egy alternatív külön csoport létrehozását jelenti feltétlenül, hanem egy belső vallási társulást feltételez inkább. A világi tevékenységekből való társadalmi szerepvállalása egészen addig működhet is, amíg az nem veszélyezteti a vallási gyakorlatait, illetve a csoportidentitása fenntartását.¹⁶ Fordulópontnak bizonyul esetükben az ApCsel 2-ben dokumentált pünkösdünnep, mert attól kezdve viszont ugyanez a csoport aktívan térített.¹⁷ Az ApCsel csaknem teljes egészében ezt a fokozatosan és egyre dinamikusabban terjeszkedő, térítő attitűdöt dokumentálja.¹⁸ Ez a dinamikus jelleg köszön vissza Tidball megfogalmazásában, amikor az első jeruzsálemi gyülekezetről úgy nyilatkozik, hogy kezdetben valószínűleg egy kicsi és jelentéktelen csoport lehetett, de

¹² DUNN 1991, 233. o.

¹³ A tizenkettes, valamint a hetvenes tanítványi körre gondolhatunk itt (vö. Mk 6,7; ill. Lk 10,1).

¹⁴ E megfogalmazás pedig az ApCsel 2-ben dokumentált pünkösdünnepre, és az azt követő – szintén számokkal közölt – missziós fellendülésre vonatkozik (vö. ApCsel 2,41; 5,14).

¹⁵ Bryan Wilson terminológiája (introversionist sect). Eszerint a megváltás a saját közösségen belül érhető el, ahol a megtérő a világtól elszigetelve él tovább. Vö. WILSON 1973, 43–48. o.

¹⁶ WILSON 1973, 44. o.

¹⁷ TIDBALL 1983, 52. o.

¹⁸ BARNETT 2005, 97. o.

semmiképpen sem statikus.¹⁹ Az idézett vélemények egyetértenek tehát abban, hogy a jeruzsálemi ősgyülekezet egy speciális társulásként jött létre és jelentős növekedési dinamikát mutatott.

A teljes kép rekonstruálására törekedve azonban ehhez nyomban hozzá kell tennünk Vermes meglátását a kereszténység kezdeti időszakára vonatkozóan, azaz akkor még minden bizonnyal jobban „szem előtt tartották Jézus parancsát, miszerint nem zsidókat nem vontak be a mozgalomba²⁰ – minden lehetséges jelölt zsidó volt, így a belépési eljárás is viszonylag egyszerű lehetett”.²¹ „...a jeruzsálemi »egyház« jelenléte önmagában is fontos lehetett: Jézus küldetésének folytatásaként, a tizenkettőhöz hasonló jelként, mely Izrael egybegyűjtését Isten megújuló, Krisztusban hívő népében látta” – állapítja meg Galsi is.²² Úgyszintén erre jut Bosch: „Jézus missziójához hasonlóan az ősegyház missziója is Izraelre korlátozódott az első húsvétot követő esztendőkből.” Ennek értelmében az elsődleges küldetésüknek „Isten szövetséges népének helyreállítását” tartották.²³ Hengel szavaival: „szent kötelességük volt a hitehagyó Izraelnek hirdetni a megterés utolsó lehetőségét, mielőtt az Emberfia visszajön.”²⁴ A már korábban idézett Bosch írja a jeruzsálemi egyház misszióját illetően, hogy nekik „nem a misszió a fontos, hanem a konszolidáció; nem a kegyelem, hanem a törvény; nem a határok átlépése, hanem azok rögzítése; nem az élet, hanem a tan; nem a mozgalom, hanem az intézmény”.²⁵ Noha érthető, hogy a szerző itt mire gondol, a „misszió” fogalmának az eddigiektől eltérő jelentéstartalmú használata ellentmondást szül. Pontosabb lenne tehát úgy fogalmazni, hogy a jeruzsálemi ősgyülekezet missziója, azaz küldetése a választott nép helyreállítására, szoteriológiai helyzetének konszolidálására irányult. A zsidóság jogos öröksége átvételének zálogaként Jézusnak mint Messiásnak a megvallását és a nevére történő megkeresztelkedést nevezték meg. Ami pedig a klasszikus értelemben vett, kifelé irányuló, azaz

¹⁹ TIDBALL 1983, 64. o.

²⁰ Vö. Mt 10,5. Itt Jézus kifejezetten kizárja a pogányokkal és samaritánusokkal való kapcsolatot.

²¹ VERMES 2013, 110. o.

²² GALSI 2009, 132. o.

²³ BOSCH 2005, 37. o.

²⁴ HENGEL 2003, 58. o.

²⁵ BOSCH 2005, 45. o.

a pogányokat megcélzó missziót illeti, úgy tartották, hogy „a pogányok üdvössége a végidőben, a nemzetek Jeruzsálembe való zarándoklásával fog megvalósulni az Ószövetségben leírtak szerint.”²⁶

A missziós lelkesedése ezeknek a zsidókeresztényeknek mindazonáltal vélhetően nem a judaista háttérükből jött, hanem a Krisztusba vetett hitükből²⁷ – fogalmazza meg Goodman, ami egy rendkívül jelentős aspektusra mutat rá.

„A »kifelé« irányuló igehirdetés, a missziói aktivitás, amit nemcsak az ApCsel beszámolóí, hanem a Krisztus-hit robbanásszerű elterjedésének történeti ténye is igazol, mindenképpen fontos eleme az ősgyülekezet életének. Természetesen itt még nem pogánymisszióról, hanem Izrael-misszióról beszélünk.”²⁸ Megerősíti ez az állítás az eddig mondottakat, amiből az következik, hogy a zsidókereszténység és a pogánykereszténység nem szinkronikus alternatívát jelentettek, hanem az idő haladtával dominanciaváltás mutatkozott a kettő között. „Az ősgyülekezetből kiinduló misszió az első időszakban egyértelműen Izrael-misszió volt. Nem tudjuk megmondani, meddig tartott az az időszak, amíg ez azt jelentette, hogy az igehirdetés csak a zsidó közösségen belül folyt, és nem zsidók elsősorban a zsinagógákon keresztül csatlakoztak a tanítványok köréhez: az újszövetségi kronológiában sok a bizonytalanság”²⁹ – mondja ki Galsi. Ennek a kezdetben zsidókeresztény dominanciának az alátámasztására Vermes a templomi kultuszhoz való viszonyt teszi meg fokmérőnek. „A vallási közösség [jeruzsálemi gyülekezet] ízig-vérig zsidó volta a templomhoz, a Kr. u. 70 előtti időszakban a judaizmus spirituális központjához való viszonyban is megmutatkozik.”³⁰ Némileg túlzónak érezzük az „ízig-vérig zsidó” meghatározást a jeruzsálemi keresztényekre nézve, még akkor is, ha vitán felül álló tény, hogy továbbra is részt vettek a templomi cselekményekben. Bár az is igaz, hogy az első keresztények templomi forgolódásának dokumentált nyomait inkább csak az első évekre, esetleg évtizedekre vetítve találhatjuk meg. Nem valószínű tehát, hogy ez az állapot egészen 70-ig fennmaradt volna. Emellett a kereszténység úgymond templomi időszaka sem volt már többé teljes mértékben azonos a pünkösöd előtti időszak judaista gyakorlatával, mert kizárólagossága megszűnt a Krisztus-hit felvételével.

²⁶ Uo., 38. o.

²⁷ GOODMAN 1992, 55. o.

²⁸ GALSI 2009, 113. o.

²⁹ Uo., 135. o.

³⁰ VERMES 2013, 108. o.

Figyelemre méltó ugyanakkor – sőt, némileg ellentmondást szül az eddig mondottakkal –, hogy Esler szerint viszont a pogányok csatlakozása a kora kereszténységhez már a jeruzsálemi első gyülekezetek idején megkezdődött, vélhetően a hellenista zsidókon keresztül.³¹

Elmozdulás mint konfliktusszíkra

A dokumentált epizódok által lefestett kezdeti idill nem tartott sokáig. A homogenitás nem volt fenntartható huzamosabban. Az ApCsel (lásd 6,1–7) beszámol arról, hogy a jeruzsálemi ösgyülekezet növekedésével együtt a gyakorlati szolgálatokra is egyre nagyobb szükség lett. Ennek ellátása felett azonban személyi vita támadt a görögül beszélő zsidók és a héberül beszélők vonatkozásában, mivel előbbiek mellőzve érezték magukat. A konfliktus lezárásaképp hat férfit választottak ki közülük az említett szolgálatokra, míg a héberek megmaradtak az imádkozás és az ige szolgálata mellett. Az ekkor kiválasztott első diakónusok – a nevük és megemlített funkciójuk alapján – diaszpórazsidók voltak. Ezek alapján tehát „logikus azt feltételezni, hogy az ApCsel 6 »diakónusai« voltaképpen a hellenista gyülekezet(rész) karizmatikus vezetői voltak, s a hét főből álló testület a hellenisták rivális vezetősége volt a tizenkettővel szemben”.³² Hengel a gyakorlati szolgálatok terén észlelhető kettős irányvonalat már következménynek tekinti, nem elsődleges oknak.³³ Ő a hebraioi (héberül, pontosabban arámiul beszélő, leginkább helybéli zsidók) és a hellénistai (görögül beszélő, jellemzően diaszpórából visszatelepült zsidók) között kialakult feszültség, majd kettősség okát az eltérő nyelvhasználatban látja. Az arámi nyelven zajló istentiszteleti liturgiát ugyanis a görögül beszélő zsidókeresztények nem tudták teljes mértékben (vagy akár egyáltalán) követni és abban aktívan részt venni, ami végül külön-külön tartott alkalmakhoz vezetett.³⁴ Rowland nem ennyire konkrét a hellenista zsidókeresztények identitását tekintve, mert úgy tartja, hogy sok vita övezi annak kérdését.³⁵ Ennek a csoportnak leginkább a radikális nézeteit emeli ki, amelyekre István védőbeszédének egyes tartalmi elemeiből (Izrael folytonos lázongása Isten ellen, és erőszakoskodás a templomon), valamint halálának körülményeiből (az Emberfiának megpillantása) következtet.³⁶

³¹ ESLER 1994, 39. o.

³² GALSI 2009, 117. o.

³³ HENGEL 2003, 55. o.

³⁴ HENGEL 2003, 14. o.

³⁵ ROWLAND 2002, 198. o.

A szöveg már csak az említett gyakorlati problémákat nevezi meg a feszültségek kialakulásának háttérében, amit tekinthetünk teljes körű tájékoztatásnak, de úgy is, mint a jéghegy csúcsát. Az mindenesetre karakteresen szembetűnő, hogy az ApCsel 6,1kk egy döntő változásról, törésről számol be.³⁷ „F. C. Baur óta általánosan elterjedt nézet, hogy ezen a ponton [ApCsel 6] Lukács egy súlyosabb teológiai konfliktust ábrázol enyhébb árnyalatokkal – harmonizáló törekvésének megfelelően –, az »asztal körüli szolgálatra« vetítve a problémát.” „Sokan egyenesen arra gondolnak, hogy két ősgyülekezetéről beszélhetünk Jeruzsálemen belül, egy arámi nyelvű és egy görög nyelvű közösségről, melyek nemcsak nyelvükben, hanem teológiájukban is különböztek egymástól.”³⁸ Ez az álláspont a zsidókeresztény közösségen belüli anomáliákról tanúskodik, ami a fragmentálódás egy következő egységét mutatja be, nevezetesen a kereszténység magjának tekinthető jeruzsálemi ősgyülekezetét.

Ennél jóval jelentősebb mértékű elmozdulásnak minősül az a konszenzus, amire a jeruzsálemi gyűlés jutott, hiszen ott a differenciálódás már nem csupán a zsidóságon belüli nyelvi-kulturális örökségek különbözőségéből fakadt, hanem egyenesen a judaizmus hagyományán kívül esők adták ennek alapját. Ez a lépés azonban úgyszintén konfliktust generált, mivel „annak ellenére, hogy állítólag Isten ezzel elfogadta, hogy a pogányok a judaizmus megkerülésével belépjenek a keresztény nyájba, a jeruzsálemi egyház hagyományőrző zsidó tagjai, »Jakab emberei« – akikről gunyorosan csak »körülmetéltekként« esik szó [vö. ApCsel 11,2; Gal 2,12] – továbbra sem voltak hajlandók testvéreikként elfogadni a körülmetéletlen pogányokat, ahogy közös asztalhoz sem ültek velük”.³⁹

Láthatjuk tehát, hogy több lépcsőben elmozdulás vette kezdetét az eredetileg homogénebbnek mondható jeruzsálemi ősgyülekezetben, amelynek utóbbi lépése a korábbiaknál is nagyobbak bizonyult. Ez már gyakorlatilag a következő alpontunkba vezet át.

Út a pogánykereszténységbe

Az ApCsel-ben jól kirajzolódnak azok a stációk, amelyek a Krisztus-hit terjedésének állomásait jelzik. Ezeket kutatva négyet határoz-

³⁶ Uo., 198. 200. o.

³⁷ HENGEL 2003, 55. o.

³⁸ GALSI 2009, 117. o.

³⁹ VERMES 2013, 114. o.

hatunk meg kellő biztonsággal: 1. pünkösdi; 2. samáriaiak megtérése; 3. pogányok megtérése, Kornéliusszal az élen; 4. Keresztelő János efezusi tanítványainak megtérése. Mind a négy esetben két motívum közösnek mondható: a kézzrátételes Szentlélek-kereszttség, valamint a nyelveken szólás. Ezekon kívül nem találunk dokumentációt hasonlókra. A következőkben ezeket az említett fázisokat vesszük sorra.

Az első lépésre, azaz a pünkösdi kezdetre, pontosabban az ott kezdődő jeruzsálemi ösgyülekezeti stációról a fentiekben szöltünk. A következő, tehát a második lépés a samáriaiak sajátos csoportja felé irányul.

Samaritánusok mint köztes állomás

Az események láncolatában megkerülhetetlen hatású István kivégzése (vö. ApCsel 7,57-58), aminek következtében „nagy üldözés kezdődött a jeruzsálemi gyülekezet ellen, és az apostolok kivételével mind szétszóródtak Júdea és Samária területén” (ApCsel 8,1b). „Akik pedig szétszóródtak, elmentek, és hirdették az igét. Fülöp lement Samária városába, és ott hirdette nekik a Krisztust.” (ApCsel 8,4-5) Gyakorlatilag az üldözés közvetlen következményeként jegyezhető, hogy a Krisztus-mozgalm eljutott Samária területére is, sőt meggyökerezett, hiszen „amikor hittek Fülöpnek, aki az Isten országáról és a Jézus Krisztus nevééről szóló evangéliumot hirdette, megkeresztelkedtek, férfiak és nők egyaránt” (ApCsel 8,12). Ez a megfogalmazás, miszerint a nők egyenrangúak a férfiakkal, már önmagában egy radikális szemléletváltásról tanúskodik, hiszen a judaizmusban hagyományosan patriarchális rendszer volt a jellemző, tehát maskulindominancia volt tapasztalható, ami értelemszerűen a nők hátrányos helyzetét hozta magával e tekintetben. Ennek a kiterjesztésnek a híre hamar eljutott a jeruzsálemi anyagyülekezetbe, amelyet nyilvánvalóan ők maguk is váratlan, hatalmas lépésként értékelték, mert „amikor meghallották a Jeruzsálemben levő apostolok, hogy Samária befogadta az Isten igéjét, elküldték hozzájuk Pétert és Jánost” (ApCsel 8,14). Hogy milyen célzattal és indítékkal történt meg ez a látogatás, hogy vajon szkeptikus ellenőrzés lett volna – nem tudjuk megítélni. Az viszont bizonyosnak tűnik, hogy végeredményben meggyőződtek a fejlemények valódiságáról és minőségéről, ugyanis ők maguk is, csatlakozva az ottaniakhoz, „bizonyosságot tettek, és hirdették az Úr igéjét, azután visszatértek Jeruzsálembe, és útközben sok samáriai faluban hirdették az evangéliumot” (ApCsel 8,25). Ennek a bővülésnek rendkívüli vívmánya, hogy egy közös csoportba sorolta a zsidókat és a samáriaiakat, akik köztudottan meglehetősen rossz vi-

szonyban voltak egymással.⁴⁰ Explicit módon utal erre az elmérgesedett viszonyra János evangélista Jézus és a samáriai asszony beszélgetésének közreadása kapcsán (vö. Jn 4,9). Impliciten pedig Lukács veszi többször témái közé a samaritánuskérdést, amikor – már-már provokatív módon – pozitív példaként exponálja őket a zsidókkal szemben.⁴¹ Emellett Lukács nyíltan is szól egy epizódról, amikor is Jézust és tanítványait kiutasítja egy samáriai falu (Lk 9,51-53). A tanítványok akkori reakciója jól tükrözi a samáriaiak iránti indulatokat. Meg kell hagyni, hogy Jézus tanítványainak adott azon útmutatása, hogy ne térjenek le Samáriába vezető útra, sem látszik még akkor oldani ezt a feszültséget (vö. Mt 10,5).⁴²

Következésképp megállapítható, hogy a Krisztus-mozgalomhoz tartozás feloldani látszik a zsidók és samaritánusok közötti alapvető és terebélyes gyökérzetű etnikai feszültségeket. Egyúttal az is megállapítható, hogy a kereszténység halmaza tágult, és az új identitás felülírta az egyéb identitáskomponenseket. Minden bizonnyal erre az időszakra érti Vermes a következőket: „Jézus apostolainak zsidókeresztény egyháza továbbra is azt hirdette, hogy közel van Isten országa – Jézust, a megfeszített, feltámadott és diadalmas Messiást még ekkor is alapvetően zsidó személyiségnek tekintették, de már Pál érkezése előtt is elképzelhetőnek tartottak egy szerény nyitást a nem zsidó prozeliták és szimpatizánsok felé.”⁴³ Ennek egy néhány évvel későbbi stádiumára vonatkozóan Tidball az ApCsel 13,1 által listázott nevekből egy kulturálisan vegyes gyülekezetre következtet Antiókhiaiban, ami jó eséllyel hozzájárult a tág ölelésű missziós látásukhoz.⁴⁴

Megérkezés a pogányok körébe

A jeruzsálemi gyülekezetben kialakult feszültségek és azok nyomán a hellenisták elüldözésének következménye folytán az előző alponban tárgyalt lépést is túlszárnyaló stáció alakult ki. Ennek következtében született ugyanis az antiókhiai közösség és a pogánymisszió, mely sok ponton külön utat járt a jeruzsálemiekhez képest.

⁴⁰ FERGUSON 1999, 448. o.

⁴¹ Vö. a tíz leprás történetével, valamint az irgalmas samaritánus példázatával (Lk 10; 17).

⁴² BARNETT 2005, 100. o.

⁴³ VERMES 2013, 179. o.

⁴⁴ TIDBALL 1983, 65. o.

Hengel meglátása arra az egyedülálló dinamikára mutat rá e téren, hogy az eredetileg galileai illetőségű, tehát vidéki háttérű Jézus-mozgalom rövidesen jellemzően városi gyülekezetté nőtte ki magát Jeruzsálemben, ahonnan az imént említett módon továbblépve „kifejezetten nagyvárosi jelleget öltött”.⁴⁵ Ez a megállapítás nem annyira a teológiai előrelépésre, mint inkább a progresszió szociológiai vetületére teszi a hangsúlyt. Egy másik mondata azonban annál inkább teológiai központú értékelést tartalmaz: „A zsidók közötti miszsió addig magától értetődő elsődlegességének helyére az a megbízatás lépett, hogy egyenlő módon gyűjtsék Isten népét a zsidók és a pogányok közül.”⁴⁶

Ebből a tágabb ölelésből fakadt tehát a nyitás a pogányok felé, amely egy következő stációt eredményezett. Így még ennél is nagyobb szintlépésnek tekinthetjük az úgynevezett pogánymiszsiót, amelynek kétütemű kibontakozását érhetjük tetten az ApCsel lapjain. Első fontos epizódja ennek Péter és Kornéliusz interakciója, következőleg pedig azt a sorozatot kell figyelembe venni, amikor Pál és munkatársai a dominánsan nem zsidók által lakott területekre vitték el a krisztusi evangéliumot, ahol semmi judaista előképzettsége, sem előfeltevése nem volt az ott élőknek. Ez a lépés csak a magunk történelmi távlatából tűnik ennyire könnyűnek, egyöntetűnek és magától értetődőnek. Pecsuk megállapítása utal arra, hogy Pál apostol úttörő jelentőséggel bírt e téren: „A krisztusi evangéliumban benne rejlett az univerzalitás lehetősége, de ez nem volt olyan egyértelmű az első keresztény generáció minden tagja számára, mint Pál számára.”⁴⁷ Ezzel egy olyan sajátos kettősség fogalmazódik meg, amely egyrészt magában foglalja az univerzalista nyitottságot, másrészt pedig a konzervatív fenntartásokat.

Kezdve tehát az első, ebbe az irányba mutató mozzanattal, Vermes megállapítása mérvadó: „A pogány Cornelius családjának esete fölveti a legsúlyosabb problémát, amellyel Jézus eredeti tanítványainak szembesülniük kellett: azt ugyanis, hogy miként kezeljék a közösséghez csatlakozni kívánó nem zsidókat.”⁴⁸ Ebben az epizódban figyelemre méltó és beszédes Péter vívódása és bejárt útja, amely jól reprezentálja (minden bizonnyal) a többség álláspontját.

⁴⁵ HENGEL 2010, 146. o.

⁴⁶ Uo., 147. o.

⁴⁷ PECSUK 2009, 100. o.

⁴⁸ VERMES 2013, 112. o.

A másik jelentős tényező Pálé, amely birodalmi szintre terjesztette ki a keresztény mozgalmat. Ismeretesek a nevezett apostol missziós útjai, amelyek során előbb Kis-Ázsiába,⁴⁹ majd a görög félszigetre,⁵⁰ végül egészen Hispániáig⁵¹ jutott el a krisztusi evangélium. Ezek a területeken a dominánsan – judaista és keresztény szempontból egyaránt – pogány célközönség szembesülése az evangéliummal meglepő következményeket szült, amit Tidball fogalmazott meg, egyenesen zsenialitásként aposztrofálva annak tényét, hogy a kereszténység képes volt úgy megjelenni, mint azoknak a társadalmi struktúráknak az ideális formája, amelyek már a Római Birodalomban akkor léteztek.⁵² Bővebben szólva erről, sikerének átfogó okaként az nevezhető meg, hogy a pogány környezet karakterének és szükségéinek megfelelő megoldásokat kínált. 1. A sokféle kultusz kavalkádjában kétségtelenül pozitívként jelent meg az általuk képviselt kizárólagosság, valamint az, hogy biztonsgutudatot eredményezett az, hogy nem kellett folyamatosan megfelelési követelmények terhei alatt roskadni, hanem egyetlen visszavonhatatlan döntés végérvényes hatással bírt. 2. Nem csak a kiváltságosok, hanem bárki számára nyitott és elérhető volt. 3. A semmit nem öröklők számára egy sokkal jobb örökség ígérését hordozta, másvilági vonatkozásban.⁵³

Eredmény és mérleg: látványos növekedés

A kereszténység növekedését tekintve kortárs tanúként idézhetjük meg ifjabb Pliniust, mint aki jól tükrözi a kereszténység terjedésének római recepcióját. Traianus császárnak írt levelében élénk képet fest arról, hogy a kereszténység milyen drámai növekedésnek indult. Mindkét nemet, minden társadalmi osztályt, városokat és falvakat egyaránt érinti immár „a babonaságnak a ragálya”.⁵⁴ Igaz, ő azzal büszkélkedik, hogy erőfeszítései sikeresnek bizonyultak a „téboly” megtorlására, vagy az arra hajlandók eltántorítására. A szóban forgó beszámolóból egyértelműen vérmes, keresztényüldöző szándék raj-

⁴⁹ ApCsel 13,13–14,25.

⁵⁰ ApCsel 16,11–18,17.

⁵¹ Jóllehet, Pál hispániai útjának közvetlen szentráisi dokumentációja nem található, indirekt következtetésekhez alapot biztosíthat a Róm 15,24. Biblián kívüli kortárs tanúk viszont fellelhetők, úgymint Római Kelemen Korinthusiakhoz írt első levele 5,6 in VANYÓ 1988, 108. o.; Muratori töredék in BENYIK 1996, 125. o.

⁵² TIDBALL 1983, 88. o.

⁵³ Uo., 74. o.

⁵⁴ WILKEN 2003, 22. és 32. o.

zolódik ki. Még a római polgárjoggal bíró keresztényeket is érintette az üldözés és a megbélyegzés.⁵⁵ Annak alátámasztására viszont kíváncsian szolgál mindez, hogy erőteljes, kordában nem tartható kibontakozásnak indult a kereszténység birodalomszerte, megkerülhetetlen társadalmi és vallási jelenséget eredményezve. Emellett annak is dokumentált jele, hogy a rómaiak ekkorra már megkülönböztették a keresztényeket a zsidóktól.⁵⁶

Ezt erősíti a megfogalmazás, miszerint a keresztény gyülekezet gyors növekedésű időszakba lépett, aminek eredményeképpen kulturálisan sokkal sokszínűbbé vált, mint az indulásakor.⁵⁷ A kulturális színesedés egyenesen arányos velejárója volt a vallási-etnikai palettán való elmozdulás. Figyelemre méltó, hogy a kezdeti években a keresztény gyülekezetet leginkább a szegényréteg tagjai és elnyomottak alkották, a gazdagabbak inkább csak a második századtól csatlakoztak hozzájuk – állapítja meg Troeltsch. Ebből – a dinamikus növekedés tényének fényében – az következik, hogy a kora keresztény gyülekezet pusztán a korszak és térség vallási krízisére kínált adekvát alternatívái nyomán fejlődött, nem pedig azért, mert valamiféle előnyös társadalmi dinamika mozgatta volna.⁵⁸ A Jézus-mozgalom eme növekedési periódusára vonatkozóan négy tényezőt azonosít Tidball:⁵⁹

Társadalomgazdasági tényezők: gyors szociális változások Palesztinában, mint például éhínségek, járványok, túlnépesedés, társadalmi felbolydulás.

Szocioökológiai tényezők: A galileaiak több külső behatásnak voltak kitéve, mint azok, akik a nemzet szívében éltek; ilyenképpen sokkal nagyobb véleményfüggetlenséget tanúsítottak.

Társadalompolitikai tényezők: A hatalom hármas központú volt: főpapok, Heródes család, római prokurátor. A teokrácia egykori képviselői már nem tudtak tovább hatékonyan irányítani. A feszültségek alkalmat adtak egy másik, valós teokrácia keresésének.

Társadalmi-kulturális tényezők: A zsidó kultúra egésze fenyegetést szenvedett: hogyan jelenthetne bármit is az Istennel való speciális szövetségi kapcsolatuk a nemrégiben tapasztalt történelmi fejlemények fényében? Röviden: identitáskrízist szenvedtek.

⁵⁵ PLINIUS levele X,96 In Ifjabb Plinius: Levelek, 530–533. o.

⁵⁶ ROWLAND 2002, 77. o.

⁵⁷ TIDBALL 1983, 54. o.

⁵⁸ TROELTSCH 1960, 45–51. o.

⁵⁹ TIDBALL 1983, 46–48. o.

Nagy átfedéssel ugyanezeket a tényezőket szintén négy pontban ragadja meg Theissen. A négyféle krízis tehát: szocioökonómikus (éhínségek, adóprés, túlnépesedés), szocioökológikus (a falu és a város szembenállása), szociopolitikai (konfliktus a római és a hazai elit között), valamint szociokulturális (a zsidók és a hellenizmus el-
lentéte).⁶⁰

Jól érzékelhető tehát, hogy a teológiai-szoteriológiai aspektusokon túl számos szociológiailag is megragadható tényező és paraméter is közrejátszott a kereszténység birodalmi szintű térnyerésében.

Összefoglalás, konklúziók

Dolgozatunk alapvető célja az volt, hogy a Kr. u.-i első századra kialakult tarka vallási-etnikai társadalomrajz rendszerét feltárjuk annak érdekében, hogy a zsidókeresztények identitásformálódási körülményeit kontextusban vizsgálhassuk. Az idáig vezető út kezdeti szakaszát az eredetileg kiválasztott nép, azaz Jákób-Izrael leszármazottainak és az (egyéb) népeknek évszázadokon át kibontakozó kölcsönhatása jellemezte, idővel a diaszpóra közegét és a prozelitizmus intézményét eredményezve új kategóriaként. Ebben az alaphelyzetben fejlődött ki a kereszténység az első század derekán a Jézus köré szerveződő mozgalom és a pünkösdi események nyomán. Ennek következtében az addig három vallási-etnikai kategória megduplázódott, hiszen a kereszténység mindből merített tagokat.

Az Újszövetség történeti könyveiben legnagyobb hányadot képviselő lukácsi dokumentáció alapján beazonosítva és dramaturgiai megközelítésben vizsgálva a szóban forgó hat kategória tagjait, azt figyeltük meg, hogy a drámai színeken való részvételi arányukkal azonos mértékű aktivitást mutatnak a pogányok, a zsidókeresztények és a diaszpórazsidókból lett keresztények. A pogánykeresztények létszámukhoz képest jóval mérsékeltebben aktív szereplők. A palesztinai zsidók viszont éppen ellenkezőleg, fajlagosan – a létszámarányukat is meghaladó módon – a legaktívabbak. Abban áll ennek a jelentősége, hogy a megörökített történések idején még nyilvánvalóan judaista dominancia volt jellemző, míg a végső irodalmi formába öntésének időszakában pedig már a kereszténység dinamikája következtében a pogányság irányába mozdul el a hangsúly. A zsidókereszténység és a pogánykereszténység nem szinkronikus alternatívát jelentettek tehát, hanem az idő haladtával dominanciaváltás mutatkozott a kettő között.

⁶⁰ THEISSEN 2006, 135–238. o.

Ez a változás mégsem érzékelhető az események írásban rögzített verziójában, azaz a vallási-etnikai paraméterek változása nem lett hatással a történetírásra. Ennek hátterében minden bizonnyal szerkesztési szándékosság áll, amely egyensúlyra törekvő megfontolásból ügyelt arra, hogy a kereszténység judaista alapjai ne erodálódjanak.

A csoportidentitás szempontjából jellemző, hogy a Jézus által útnak indított, így személye köré szerveződött tanítványi, majd apostoli mozgalom kezdetben sok szálon kötődött a judaizmushoz, mivel annak közegében jött létre. A kibontakozás évtizedei során azonban egyre nyilvánvalóbbá lettek olyan elméleti és gyakorlati disszonanciák, amelyek látens repedésekből egyre nagyobb szakadékokká fejlődtek. Ebből kifolyólag a keresztény mozgalom elszakadni kényszerült az eleinte otthonát és táptalaját nyújtó judaizmustól. Ennek a folyamatnak a következtében egyfelől a kereszténységnek a judaizmusba való szoros integráltsága hangsúlyos, ugyanakkor jellemző, hogy a zsidóságon belül mégiscsak egy külön kategóriát alkotó képződménynek tekintették.

A judaizmus és a keresztény mozgalom interakcióját tekintve axiómaértékű megállapítás, hogy feszültség generálódott közöttük. Ennek a feszültségnek a mértéke azonban nem egyöntetű, hanem differenciálódása figyelhető meg, mégpedig a zsidóság adott alapközegének függvényében. Konkrétan a Palesztinán kívüli területeken, ahol az ott élő zsidóság már eleve színesebb identitással rendelkezett, mint az anyaországban, és a judaizmus kultuszát sem tudta vegytiszta környezetben gyakorolni, etnikai és kulturális szempontból pedig a körülöttük élőkől folyamatos hatások érték őket, jóval kevésbé tekintett fenyegető veszélyként a kibontakozó kereszténységre, így nem látta indokoltnak magát távol tartani a mozgalomtól.

A két nagy kategória közötti különbségek sorában beszédes szempont bontakozik ki az üldözöttség mértékét tekintve. A keresztényekkel ellentétben ugyanis a zsidók nem váltak hasonlóképpen üldözöttekké, mivel ők nem keltettek feltűnést, nem térítettek, ezért nemigen kerültek a figyelem középpontjába. Egyúttal ez a meglátás arról is szól, hogy a térítő attitűd mértékének és minőségének eltérése az üldözöttség mértékét is fölfedte. Tehát a különbözőségük egyik jelentős fokmérőjeként a missziót kell tekinteni.

Még ha nem is a keresztényekével azonos módszerekkel, de a judaizmus is gyarapodott külső forrásokból. Ezzel kapcsolatban azt figyeltük meg, hogy a judaizmus közössége a vallási komponensébe inkább kész volt befogadni a betérőket, mint az etnikai komponensbe, tehát a zsi-

dóság identitásának etnikai komponense dominánsabb volt, mint a vallási. A zsidókeresztények esetében azonban ennek az etnikai származásnak az összekötő azonossága elégtelennek bizonyult az ideológiai meggyőződés különbözőségének kibontakozó túlerejével szemben. A Krisztus-mozgalomhoz tartozás feloldani látszik az etnikai feszültségeket. Az új identitás felülírta az egyéb identításkomponenseket.

A zsidókeresztények és pogánykeresztények közötti konfliktuskezelés rokonságot mutat olyan módszerekkel, amelyeket a társadalomtudósok ma konfliktuskezelő eljárásként tartanak számon rivalizáló vagy hadakozó csoportok esetében. Ennek lényege, hogy az érintett két kör egy új, fölérendelt csoportban közös nevezőre kerül egymással, ami által egy új közös csoportidentitás részesei lesznek.

Az első század vallási-etnikai csoportjait és kölcsönhatásait vizsgálva elmondható, hogy a társadalmat alkotó egyének, illetve csoportok integráns egységben vannak egymással. Ez kettős hatásvonalat eredményez. Egyrészt a csoportidentitás és önazonosság között fennálló összefüggést tekintve az előbbinek az utóbbira gyakorolt hatása lényegesen jelentősebb, mint ellenkező irányba. A csoporthoz tartozás tehát jelentős meghatározó erővel bír az egyén identitását tekintve. Másrészt viszont az is jellemző tendencia, hogy egy csoporton belül a hangadó kisebbség, néhány meghatározó egyén véleménye határozza meg a többségét is a követett normativitás által. Ennek kettősségét láttuk megvalósulni a Kr. u.-i első század zsidókeresztényeinek identitásformálódását tekintve is.

A témaválasztás indoklásáról szóló részben említett, megfigyelt analógiára vetítve az értekezésünk vizsgálati eredményeit az alábbiakban fogalmazhatjuk meg konklúzióként.

Megállapítottuk, hogy a judaizmus a vallási komponensébe inkább tudta integrálni a betérőket, semmint az identitásuk etnikai vetületébe, amire vonatkozóan fennmaradt a differenciáltság a zsidó származásúakat és az egyéb népek közül betérőket tekintve. Ebben a tételben a kezdeti analógiánk fennmarad és tovább követhető, hiszen a jelenkori magyarországi baptizmus tekintetében is ugyanez a kettősség figyelhető meg. Ez esetben az identitás etnikai komponensének az öröklött hagyomány és (sok elemet magában foglaló) kultúra felel meg, a vallási komponens pedig ugyanúgy a Krisztus-hit adja. Az általános tapasztalat szerint a megtérők/betérők vallási komponensbe való befogadása és integrálása egyöntetűen üdvözölt és elősegített, a baptizmus alapvetően missziós attitűdjének megfelelően. Az öröklött kulturális közeg és gyakorlat recepciója, valamint az ahhoz történő adaptáció sok esetben nem zökkenőmentes.

Itt azonban egy jelentős kitéfelt szükséges megfogalmazni az összkép minél reálisabb láttatása végett. Ez a tényező pedig a konformitás, amely egy másik tézisünkhöz vezet vissza, nevezetesen ahhoz a megállapításhoz, miszerint a csoporthoz tartozás jelentős meghatározó erővel bír az egyén identitását tekintve. Ez ugyanis csak akkor valósulhat meg, ha a csoporthoz csatlakozó, abba integrálódni szándékozó egyén hajlandó a szükségesen elegendő mértékű konformitás felvállalására. Ellenkező esetben azonban elkerülhetetlen a differenciálódás, ami akár a kirekesztés szintjéig is eljuthat. Ez az esetleges kirekesztés nem feltétlenül totális, hanem pusztán a kulturális (vö. etnikai) komponensre korlátozódik, ahhoz viszont elegendő mértékű, hogy a csoportba történő integrációt megghiúsítsa és jellemzően alternatív csoportok létrejöttéhez, azaz szakadáshoz vezessen.

Miközben fenntartjuk, hogy az emberi természetnek és csoportdinamikának korokat átívelő közös halmazai vannak, hozzá kell tennünk, hogy számos különbség is van a vizsgált első század és napjaink között e tekintetben. Legjellemzőbben a kollektivizmus és individualizmus kontrasztjával lehet ezt leírni. Ez kiváltképp megmutatkozik az előző bekezdésünkben taglalt konformitás paraméterét tekintve. Az alapvetően kollektivista beállítódású ókori ember az identitásának forrását a csoportból táplálta. Ezzel szemben korunk embere egyre inkább az individualizmusra, önállóságra, szabadságra, függetlenségre törekedve kevésbé kész az öröklött tekintély tiszteletére és a csoporthűségre. Az alapanalógiánkat tekintve tehát jóval inkább érvényes ma a kulturális szempontú differenciálódás, azonban már jellemzőbben kétirányú folyamat következtében, tehát nem feltétlenül és nem elsősorban a csoport részéről történik a megkülönböztetés.

A Kr. u.-i első század zsidókereszténységének identitásformálódási körülményeit meghatározó paramétereket feltérképezve és rendszerbe állítva a fenti megállapításokhoz jutottunk el. Mind közül a leglényegesebb a Krisztusban nyerhető új identitás minden más identitáskomponens elé és fölé helyezése lenne a különbözőségeket, szakadásokat áthidalandó. Az Újszövetségi Szentírás üzenete nyomán kísérleteket látunk erre nézve, de tökéletes megvalósulását mindeddig nem.

Felhasznált szakirodalom

Barnett, Paul: *The Birth of Christianity. The First Twenty Years.* Eerdmans, Grand Rapids, 2005.

Bosch, David J.: *Paradigmaváltások a misszió teológiájában.* Harmat-PMTI, Budapest, 2005.

Dunn, James D. G.: *The Partings of the Ways. Between Christianity and Judaism and their Significance for the Character of Christianity.* SCM, London, 1991.

Esler, Philip F.: *The First Christians in their Social Worlds. Social-scientific approaches to New Testament interpretation.* Routledge, London, 1994.

Ferguson, Everett: *A kereszténység bölcsője.* Osiris, Budapest, 1999.

Fredriksen, Paula: *Augustine and the Jews. A Christian Defense of Jews and Judaism.* Doubleday, New York, 2008.

Galsi, Árpád: *Jakab, az Úr testvére. Jakab az ősgyülekezet és az ősegyház kontextusában. Doktori értekezés, Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kar Doktori Iskolája,* 2009.

Goodman, Martin: *Jewish Proselytizing in the First Century.* In Lieu, J., J. North és T. Rajak, szerk.: *The Jews among Pagans and Christians. In the Roman Empire.* London, 1992, Routledge.

Hengel, Martin: *Between Jesus and Paul. Studies in the Earliest History of Christianity.* Wipf and Stock, Eugene, Oregon, 2003.

Hengel, Martin: *Őskeresztény történetírás.* Kálvin, Budapest, 2010.

Hultgren, Arland J.: *The Rise of Normative Christianity.* Wipf & Stock, Eugene, Oregon, 2004.

North, John: *The Development of Religious Pluralism.* In Lieu, Judith, John North, Tessa Rajak, szerk.: *The Jews among Pagans and Christians. In the Roman Empire,* Routledge, London, 1992.

Pecsuk Ottó: *Pál és a rómaiak. A Római levél kortörténeti olvasata. Doktori disszertáció, Kálvin, Budapest,* 2009.

Rowland, Christopher: *Christian Origins. An Account of the Setting and Character of the most Important Messianic Sect of Judaism.* SPCK, London, 2002.

Sim, David C.: *Gentiles, God-Fearers and Proselytes.* In uő, James S. McLaren, szerk.: *Attitudes to Gentiles in Ancient Judaism and Early Christianity.* Bloomsbury T&T Clark, London, 2015.

Tenney, Merrill C.: *Újszövetségi bevezető.* KIA, Budapest, 1997.

Theißen, Gerd: *A Jézus-mozgalom. Az értékek forradalmának társadalomtörténete.* Kálvin, Budapest, 2006.

Tidball, Derek: An Introduction to the Sociology of the New Testament. Paternoster, Exeter, 1983.

Troeltsch, Ernst: The Social Teaching of the Christian Church, Vol. 1. Harper, New York, 1960.

Vermes, Géza: A kereszténység kezdetei. Názárettől Nikaiáig, Kr. u. 30–325. Libri, Budapest, 2013.

Wilken, Robert Louis: The Christians as the Romans Saw Them. Yale University Press: New Haven, 2003.

Wilson, Bryan R.: Magic and the Millennium. A Sociological Study of Religious Movements of Protest Among Tribal and Third-World Peoples. Heinemann, London, 1973.

*Dr. Várady Endre
a BTA főiskolai docense*

Balla Péter: Jézus feltámadás utáni megjelenései¹

Milyen volt a feltámadott Jézus Krisztus? Jézus állapotát tekintve négy korszakot különböztethetünk meg: a preegzisztens lét, a földön járó Jézus, a feltámadott Jézus 40 napos földi időszaka, és a posztegzisztens, megdicsőült, mennybement Jézus. Tanulmányom fő forrásának tekinthető Peres Imre munkája „A feltámadott Jézus teste”² címmel, amit gyakran idézni fogok, de próbálom más oldalról megközelíteni a vizsgált területet.

Feltétlenül meg kell említeni első pontként a preegzisztens állapotot, bár ez szorosan nem tartozik a témánkhoz. A Fil 2,5–11-ben, a Krisztus-himnuszban olvashatunk Jézus emberré létel előtti állapotáról. Néhány problémát vetnék itt fel a textus értelmezésével kapcsolatban. Az egyik ilyen, hogy az interpretáció során az exegéták gyakran figyelmen kívül hagyják a szöveg műfaját, ami egy himnusz. A műfaj sajátossága miatt nehéz egy-egy szónak a jelentéséből messzemenő dogmatikai tanulságokat levonni.³ Szem előtt kell tartanunk azt, hogy az apostol célja elsősorban nem a hitelvi tanítás volt, hanem az etikai buzdítás. Tehát a megüresítéssel kapcsolatos elméleteket feltétlenül felül kell vizsgálni, ha a Krisztus-himnusz etikai interpretációnak az útját fogadjuk el járható útnak, ahogy Gerald Hawthorne is javasolja.⁴ Az International Critical Commentary pedig párhuzamba állítja Ádámot és Krisztust.⁵

A szöveg a műfajon felül számos exegetikai nehézséget tartalmaz. Egyik ilyen, amit Peres Imre is említ tanulmányában, a $\sigma\lambda\eta\mu\alpha$ és a

¹ NÉMETH Áron (szerk.): *Az ókori keresztyén világ (V.)*, Patmosz, Debrecen, 2019, 49.

² PERES Imre, *A feltámadott Jézus teste*, in: FAZAKAS Sándor – FERENCZ Árpád (szerk.): *Krisztusért járva követségben*, DRHE, Debrecen, 2012, 96–130.

³ Vö. Moises SILVA, *Philippians*, Baker Exegetical Commentary on the New Testament, Grand Rapids, Baker Academic, 2005, 104, “Sensitivity to contextual demands of the passage should discourage us from focusing excessively on the meaning of one word.”

⁴ Lásd Gerald F. HAWTHORNE, *Philippians*, Word Biblical Commentary 43, Waco, Word Books Publisher, 1983, 88. “The hymn form cautions against building a doctrine on any single statement to be found in it. For like a poem the hymn is composed not to be analyzed word by word, but to be understood in its entirety.”

⁵ Marvin R. VINCENT, *Epistle to the Philippians and to Philemon*, The International Critical Commentary, Edinburgh, T & T Clark, 1955, 84. “Adam incurred the divine curse; Christ won the approval of God, and the reward of exaltation to equality with God.”

μορφή közti különbség⁶, illetve az apostol szóhasználatának indoklása. Ha elfogadjuk azt a feltevést, hogy a μορφή a külső kinézetet jelentené, a σχῆμα pedig a belsőt (minden külső megnyilvánulásával együtt), akkor azt mondhatjuk, hogy Jézus μορφή-ját tekintve emberekhez hasonlóvá lett. Ebből fakad a következő megfejtendő fogalom: a hasonlóság. Tudhatjuk, hogy a hasonlóság kizárja a teljes azonosságot, ám ahogy Donald Arthur Carson nagyon helyesen megjegyzi, hogy a hasonló és a hasonlított az azonossági pontokon teljes azonosságot mutatnak.⁷ Hosszas vizsgálatot igényelne, hogy mit is jelent pontosan, hogy Jézus emberekhez hasonlóvá lett, de ha a kontextusból indulunk ki, akkor néhány egyszerű észrevételt tehetünk. Jézus lemondott bizonyos isteni attribútumokról: mindentudás, mindenhatóság, mindenütt jelenvalóság. Azt biztosan állíthatjuk, hogy a földön járó Jézus lemondott a mindenütt jelenvalóság isteni lehetőségéről, amikor emberré lett, sőt még az egyszerre több helyen valóságtól is megüresítette magát. Kérdés, hogy a megüresítés a lehetőségtől is megfosztotta volna Jézust? Az összes isteni tulajdonsággal való élés lehetősége Jézus birtokában volt, de ezzel földi élete alatt egyszer sem élt. Ez nem egyenlő azzal, hogy nem lett volna képes élni vele. A megüresítés előtt Jézus Isten formájában volt, és szolgálai formát vett fel. Marvin R. Vincent vagy Eduard Schweizer ezt antitetikus parallelként kezeli, Frederick Fyvie Bruce pedig azt emeli ki, hogy Jézus *Isten* szolgálai formában.⁸

Véleményem szerint a szolgálai forma és az emberré létel azonos jelentésű, de az egyik a külső formára vonatkozik, a másik pedig emberi tulajdonságokra. A szolgálai forma az emberi μορφή-t jelenti ennek minden hátrányos tulajdonságával együtt (éhes, fáradt, egyszerre egy helyen jelenvaló), a σχῆμα pedig, azokat a tulajdonságokat, amik csak emberi alannyal értelmezhetőek, és amiket a himnusz közvetlen kontextusban említ. Ebből a két legfontosabb az engedelmesség és a halandóság. Isten nem engedelmes és nem hal meg, az ember Jézus igen.⁹

⁶ PERES, A feltámadott Jézus teste, 103.

⁷ Donald Arthur CARSON, *Exegetikai tévedések*, Budapest, Keresztény Ismeretterjesztő Alapítvány, 2003, 68–70.

⁸ T. O'BRIEN, *The Epistle to the Philippians. A Commentary on the Greek Text*, Grand Rapids, Eerdmans, 1991, 216, „Precisely F. F. Bruce says: »Not that he exchanged the form of God for the form of a slave, but that he manifested the form of God in the form of a slave«.”

⁹ Vö. HAWTHORNE, *Philippians*, 85, aki Machintosh véleményét idézi: „Machintosh's opinion is very informing. He says the relative attributes of deity is omniscience, omnipresence and omnipotence.”

A Krisztus-himnusz értelmezési nehézségeit néhány bibliamagyarázó *crux interpretum*nak nevezi.¹⁰

Következő pontként a 40 napos időszak alatti megjelenés egyikét vizsgálom. János evangéliumának 20. részében olvashatjuk, hogy Jézus megjelent a tanítványainak, annak ellenére, hogy az ajtók zárva voltak. Jézus a feltámadás után képes volt a létformaváltásra, azaz tudott materiális test lenni, és tudott lelki formában is mozogni, hiszen átment a zárt ajtón. Jézus többször is tesz olyat, amivel igazolja, hogy nem szellem, nem fantom. Például eszik, megfoghatóvá teszi a sebeit, megfogja és megtöri a kenyeret. Amikor megjelenik a tanítványoknak, Tamás nincs velük. Nyolc nappal később ismét megjelent és a zárt ajtók ellenére Jézus bement. Itt kettéágaznak az értelmezési lehetőségek. Azt észre kell vennünk, hogy az „ajtók zárva voltak” megállapítás kétszer is szerepel Jánosnál. A Revideált Új Fordítás (2014) a bezárás perfectumi alakját nagyon pontosan úgy adja vissza, hogy „zárva voltak”. Hogyan ment át rajtuk Jézus? Vagy csodás módon az ajtók megnyitottak előtte,¹¹ vagy Jézus létformáját szellemire váltva átment rajtuk, majd érinthetővé, materiális testté tette magát. Azért ez a körülményes fogalmazás, mert a Jézus érzékelés Isten, illetve Jézus akaratától függ. Jézus az ellenségeinek soha nem jelent meg a feltámadása után.¹² Véleményem szerint a zárt ajtókon való átmenés ezt a létformaváltást hangsúlyozza, mivel nincs exegetikai érvünk azt gondolni, hogy az ajtók csodásan kinyíltak volna. Találunk a Szentírásban olyan helyet, ahol ez így történt és leírásra is került, ilyen például a Filippi börtönőr esete. Peres Imre is kiemeli a jánosi fogalmazás pleonasztikus jellegét, illetve úgy fogalmaz, hogy „Jézus érinthetővé teszi sebeit kezén és lábán, illetve oldalán, amik a szögek utáni valódi sebhelyek voltak.”¹³ Jézus megjelenései során disztintívál az alanyok tekintetében.

Szintén ebben a tanulmányban olvashatjuk, hogy „a Feltámadott csak a legközelebbi emberek előtt jelenik meg, a hitetleneknek marad

¹⁰ Ralph P. MARTIN, *A Hymn of Christ, Philippians 2:5–11 in Recent Interpretation & in the Setting of Early Christian Worship*, Downers Grove, InterVarsity Press, 1997, 69.

¹¹ „Kálvin szerint Krisztus isteni erejével nyitotta ki maga előtt a bezárt ajtókat, tehát csoda útján lépett be. Lukács nem említi a zárt ajtókat. Lukács materialisztikusabb képet rajzol a feltámadott Jézusról, akárcsak Kálvin.” Lásd PERES, *A feltámadott Jézus teste*, 118.

¹² Kivételesen ez alól Saul-Pál, lásd lentebb.

¹³ PERES, i. m., 106.

az utolsó látás: a végítéletnél.”¹⁴ Tehát azt elmondhatjuk, hogy az ellenségek nem láthatták a Feltámadott Urat. És mi van azokkal, akik látták, de nem ismerték fel? Az saját hibájuk volt, vagy Isten akarata? Azt olvashatjuk a Lukács 24-ben, hogy az emmausi tanítványok szemei visszatartattak. A szöveg azt sejteti számunkra, hogy a hitetlenség az, ami miatt nem ismerték fel Jézust, annak ellenére, hogy Ő maga jelent meg nekik, amit a szöveg szintén nagyon hangsúlyossá tesz. A kenyér megtörésekor azonosítják, hogy Jézus van velük, szemeik megnyitottak. Mivel mindkét esetben passzív alakkal találkozunk, így a cselekvő alany azonosítása nem könnyű. Talán a sötétedés miatt nem látták tisztán Jézus arcát, és csak a kenyér megtöréséből ismerték fel, vagy a hitetlenség tartotta vissza a szemüket, esetleg Isten akarata volt ez? A szöveg alapján több magyarázat is elfogadható lehet. Ami viszont ismét a létformaváltás lehetőségét támasztja alá, az a történet befejezése, ami szerint amikor felismerték Jézust, Ő eltűnt a szemük elől.¹⁵

A 40 napos időszak kétség kívül rendkívül különleges és érdekes periódus. Azt gondolhatnánk, hogy a mennybemenetel után Jézus többé nem jelent meg, az ő földi küldetése lezárult. Ez részben helyes gondolat, de mégsem teljesen pontos.

Jézus a mennybemenetel után többé nem jelenik meg materiális testben, de megjelenik Pál apostolnak a damaszkuszi úton látható és hallható – tehát emberi érzékszervekkel érzékelhető – módon, ami jó pár évvel a mennybemenetel után következett. Pál apostol megtéréséről több helyen is olvashatunk az Apostolok cselekedeteiben, a 9. fejezetben, a 22. és a 26. részben pedig Pál saját beszámolóját a történetekről.

Most viszont az első Korinthusi levél 15. részére szeretnék rátérni, ahol Pál az Úr Jézus megjelenéseiről ír. Pál Jézus-látása nagyon nagy hangsúllyal bír, ezt majd a levél olvasása közben is láthatjuk. Az első részben megállapításra került, hogy nem lehet egy-egy szónak a kelleténél nagyobb jelentőséget tulajdonítani, főleg egy olyan szakasznál, aminek a műfaja is speciális. A következő textusunk azonban tele van olyan kulcsszavakkal, amik nagyban befolyásolják a véleményformálásunkat. Az 1Kor 15,5–8-ban olvashatjuk Pál apostol beszámolóját, hogy Jézus kiknek jelent meg. A legfontosabb szóval kezdem a magyarázatot, ami rendre visszatér minden versben, ez pedig az ὀφθη. A „theofániák az Ószövetségben demonstratív megjelenései az

¹⁴ PERES, i. m., 117.

¹⁵ Az ὄφρατος 'láthatatlan' jelentésű kifejezés *hapax legomenon* a görög Újszövetségben.

Úrnak, amikor láttatni akarja dicsőségét, a Septuaginta hasonlóan fogalmaz, mint a feltámadási szövegek az ὄφθη-t használja¹⁶ – olvashatjuk Peres Imrénél. Néhány értékes gondolattal kezdeném Peres Imre tanulmányából, kiegészítve a saját kutatásommal:

- A görög szöveg leginkább az ὄφθη igét használja a Jézus-látásra, aminek inkább láttatni értelme van.
- Ez tulajdonképpen nem is csak látást jelent, hanem láttatást, vagyis hogy ezt a látást Isten vagy maga Jézus engedte meg, illetve ez az ő akaratából történt.
- A passzívum azt jelenti,¹⁷ hogy az aktív cselekvő itt nem a látó, hanem a látott, vagyis a feltámadott Jézus.
- Az ὄφθη szót használja a klasszikus görög irodalom az istenek testet öltésére (mondja Bolonyai Gábor az ELTE- klasszika filológia ógörög tanszék vezetője)
- Peres Imre a következőképp fogalmaz: „Zeusz is képes megváltoztatni magát, ezeknek a theriomorfikus átváltozásoknak célja az, hogy könnyebben hozzáférközhessen azokhoz, akiket valamilyen célra fel akar használni. Ez igaz a többi görög istenre is.”¹⁸

Az Exegetical Dictionary of The New Testament egy egész fejezetet szentel Jézus megjelenésének magyarázatára a „látni” ige elemzése során.¹⁹

- Az EDNT az ὄφθη passzív alakot theologikum passzívumként kezeli.
- Az ὄφθη csak ritkán van generális értelemben használva a Septuagintában és az Újszövetségben, (ezekre más igét használ).
- Pál az 1Kor 9,1-ben a εὐρακα igét használja, amiben apostoli tekintélyét erősíti meg, de egy időben a 15. részben leírja a saját tapasztalatát, hogy látta az Urat.

Azt olvashatjuk, hogy megjelent Kéfásnak, majd a tizenkettőnek. Aztán megjelent több mint 500 testvérnek egyszerre. Mit is jelent ez? Két alternatíva lehetséges: a több, mint 500 testvér egy helyen gyűlt össze és akkor jelent meg a feltámadott Jézus, vagy képes volt több

¹⁶ PERES, A feltámadott Jézus teste, 113.

¹⁷ Az ὄφθη a látni ige passzív alakja.

¹⁸ PERES, A feltámadott Jézus teste. 108.

¹⁹ Horst BALZ – Gerhard SCHNEIDER (ed.), *Exegetical Dictionary of the New Testament*, Vol. 2., Grand Rapids, Eerdmans, 2000, 526–527.

helyen is megjelenni egy időben. Peres Imre tanulmányában ezt láb-jegyzetben említi, ahol azt írja, hogy aránylag tisztázatlan maradt, hogy az 500 összegyűlt embernek való megjelenést pünkösdhöz kellene kötni, vagy Galileába kellene lokalizálni.²⁰ Az ἐφάπαξ két dolgot jelenthet: „egyszerre” azaz egy időben, vagy „egyszer és mindenkorra”. Pál az ἐφάπαξ szót mindig numerikus értelemben használja,²¹ a Róm 6,10-ben olyan értelemben, hogy egyszer s mindenkorra, a vizsgált szakaszunkban pedig, hogy egyszerre, egy időben. A vízvázlasztó kérdés, hogy az 500 embernek való megjelenést mikorra datáljuk és hová helyezzük. Ha egyszerre megjelent több mint 500 embernek, akik nem egy helyen voltak, akkor a feltámadott testben levő Jézus képes már, vagy még a földön jártában arra, hogy egyszerre több helyen jelen legyen, aminek képessége meg lehetett neki halála és feltámadása előtt is, de olyan beszámolóról nem olvasunk, amikor élt is volna ezzel a lehetőségével.

A másik kérdés, ami felvetődhet bennünk, ha tovább olvassuk a textusunkat, hogy a „végül nekem is megjelent” mit jelent. Itt szintén szerteágaznak az interpretációs lehetőségek: a végül jelentheti azt is, hogy a felsorolás utolsó tagjaként, illetve azt hogy a felsorolás tagjai közül utoljára, vagy azt, hogy mindenki közül utoljára. Ha a kontextust vizsgáljuk, arra juthatunk, hogy annak kicsi a valószínűsége, hogy Pál azért említi magát az utolsó helyen, mert mindenki mást magánál különbnek tart. Még ha ez igaz is, akkor is azt olvashatjuk az előző versekben, hogy „azután” megjelent a tizenkettőnek, azután Jakabnak, stb. Tehát ezek az időhatározók arra engednek következtetni, hogy Pál kronológiai sorrendben írja le a megjelenéseket, és nem a szerénység vezérli, amikor magát utolsóként említi. Jelentős időintervallumról beszélhetünk azonban Pál esetében, ha arra gondolunk, hogy a damaszkuszi úton való megjelenés kb. három évvel a mennybemenetel után történt. Pál az egyetlen apostol, aki nem járt az Úr Jézussal. Mátyás választásánál ez kritérium volt, az apostolság kritériuma, hogy szemtanú legyen. Pál ebben egyedülálló, mert ő nem járt a földön egzisztáló Jézussal, ellenben ő az egyedüli, aki találkozott a mennybement Jézussal. Persze nem testileg,²² hanem látta és hallotta. A feltámadott Úr megjelenése esetében is volt, hogy a látás mellé kellett a hang is, hogy minden kétséget kizáróan identifikálható legyen az Úr, gondoljunk

²⁰ PERES, A feltámadott Jézus teste, 97.

²¹ BALZ-SCHNEIDER, *Exegetical Dictionary of the New Testament*, 91.

²² Nem tudjuk, hogy milyen alakban jelent meg Jézus Pálnak.

Mária esetére.²³ Peres Imre a következőképp fogalmaz: „a mennybemenetel után is történhettek bizonyos Jézus-víziók, ahogy erre Pál apostol damaszkuszi látomása is példa [...] Jézus nem jelent meg az ellenségeinek, ebből kivétel Saul–Pál esete, akivel Istennek nagy tervei voltak, és a későbbi Krisztus víziója hitre vezette őt.”²⁴ A vízió, látomás azt sejteti velünk, hogy ezek nem feltétlenül valós dolgok, lehetséges, hogy csak az adott egyén számára érzékelhetők. Ennél Pál Jézus-látása véleményem szerint több volt, hiszen többen is hallották a hangot, és látták a fényességet. Ebben eltérést tapasztalhatunk a hagyományban. Jézus érzékelhető módon jelenik meg Pálnak, aki látja és hallja. Nem álomban, nem elragadtatásban, hanem fizikálisan érzékelhető módon. Hogy mit látott Pál azt nem tudhatjuk, de arról beszámol, hogy mit hallott.

Ha az 1Kor 15-ben olvasható „végül” szót nem csak úgy értelmezzük, hogy a felsoroltak közül utoljára, hanem az egész üdvtörténetben utoljára²⁵ neki jelent meg az Úr Jézus látható és hallható módon, akkor elejét vesszük rengeteg félreértésnek. „Pál lezártak mondja Jézus testi alakjának látomásait (2Kor 5,16), és ezzel illegitimnek minősít minden későbbi víziót vagy tradíciót” – írja Peres Imre.²⁶ Érdemes kiemelni a ὕστερον és az ἔσχατον használatából fakadó esetleges különbségeket. Pál felsorolásában a második szerepel, aminek véleményem szerint időhatározói értelme van. A 12 közül neki jelent meg utoljára az Úr, de a „legvégül” értelmezését egész addig tágíthatjuk, hogy minden ember közül neki jelent meg Jézus utoljára. Az ἔσχατον jelentéseit vizsgálva Varga Zsigmond megjegyzi, hogy a helyhatározói értelemnél sokkal inkább az időhatározói használat a gyakoribb és általánosabb.²⁷ A ὕστερον sok esetben kevésbé fejez ki időhatározói értelmet és eszkatológiai értelemben Pálnál csak egy alkalommal szerepel az 1Tim 4,1-ben.²⁸

Tökéletesen érthető számunkra a következő disztinkció Pál tapasztalatai között, amit így olvashatunk: „Pálnak később is lehettek kinyilatkoztatásai az arábiai tartózkodása alatt, de ezeknek nem kellett vizionális látomásoknak lenniük, de mindenképpen »karizmatikus kinyilatkozta-

²³ PERES, A feltámadott Jézus teste, 97.

²⁴ PERES, A feltámadott Jézus teste, 121.

²⁵ Erre joggal következtethetünk az ἔσχατον szóból.

²⁶ PERES, A feltámadott Jézus teste, 102.

²⁷ VARGA Zsigmond, *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Budapest, Kálvin Kiadó, 1996, 378.

²⁸ BALZ-SCHNEIDER, *Exegetical Dictionary of the New Testament*, 409.

tásoknak« számítanak”.²⁹ Ez a vélemény is azt támasztja alá, hogy Pál volt az utolsó, aki látta az Urat, nem csak látomásban, elragadtatásban, hanem fizikálisan érzékelhető módon.

Kell-e különválasztani Jézus földi létét és a negyven napot? A feltámadott Úr tud egyidejűleg több alakban is megjelenni, tud létformát váltani, a földön járó Jézus tudott negyven napig böjtölni a pusztában, tudott vízen járni, megfoghatatlanná tette magát, átváltozott a hegyen. A sok hasonlóság mellett mégis azt gondolom, hogy helyes ez a különválasztás. A tanítványoknak szükségük volt ebben a negyven napban arra, hogy Jézus a testi dolgokról a lelkiekre irányítsa a figyelmüket, hogy fokozatosan a fókuszpontjukat áthelyezzék. „A tanítványok amikor látták a feltámadott Jézus Krisztust, Jézus földi térbe való visszatérésére gondolhattak, azonban az Úr helyre igazítja őket.”³⁰

A „legvégül”-i megjelenést Pálnál lehet úgy értelmezni, hogy a felsorolás utolsó tagját fejezi ki az ἔσχατον szó,³¹ de Pál esetében mivel az apostoli kor lezárult Pál Jézus-látásában, az elhívás mellett nagy szerepet játszott az apostoli tekintély megalapozása is. Akárcsak a többi apostolnak, Pálnak is megjelent a Feltámadott Úr és elhívta a szolgálatra, tehát minőségi differencia nincs a kétfajta megjelenés között.³²

²⁹ PERES, A feltámadott Jézus teste, 121.

³⁰ PERES, i. m., 122.

³¹ BALÁZS Károly, *Újszövetségi szótár*, Logos Kiadó, Budapest, 1998, 248.

³² Clarence T. CRAIG, *The First Epistle to the Corinthians*, The Interpreters Bible 10, Nashville, Abingdon Press, 1953, 221.

Felhasznált irodalom

BALÁZS Károly, *Újszövetségi szómutató szótár*, Logos Kiadó, Budapest, 1998.

BALZ, Horst – SCHNEIDER, Gerhard (ed.), *Exegetical Dictionary of the New Testament*, Vol. 2., Grand Rapids, Eerdmans, 2000.

CARSON, Donald Arthur, *Exegetikai tévedések*, Budapest, Keresztény Ismeretterjesztő Alapítvány, 2003.

CRAIG, Clarence T., *The First Epistle to the Corinthians*, The Interpreters Bible 10, Nashville, Abingdon Press, 1953.

HAWTHORNE, Gerald F., *Philippians*, Word Biblical Commentary 43, Waco, Word Books Publisher, 1983.

MARTIN, Ralph P., *A Hymn of Christ, Philippians 2:5–11 in Recent Interpretation & in the Setting of Early Christian Worship*, Downers Grove, InterVarsity Press, 1997.

O'BRIEN, Peter T., *The Epistle to the Philippians. A Commentary on the Greek Text*, Grand Rapids, Eerdmans, 1991.

PERES Imre, A feltámadott Jézus teste, in: FAZAKAS Sándor – FERENCZ Árpád (szerk.): *Krisztusért járva követségben*, DRHE, Debrecen, 2012, 96–130.

SILVA, Moises, *Philippians*, Baker Exegetical Commentary on the New Testament, Grand Rapids, Baker Academic, 2005.

VARGA Zsigmond, *Újszövetségi görög-magyar szótár*, Budapest, Kálvin Kiadó, 1996.

VINCENT, Marvin R., *Epistle to the Philippians and to Philemon*, The International Critical Commentary, Edinburgh, T & T Clark, 1955.

Balla Péter
a BTA tanársegédje

III. Adattár

1. A 2018-ban első évfolyamos hallgatók névsora

2018/19

Teológia – BA alapszak

Ács Istvánné
Agárdi József
Ancsa-Molnár Norbertné
Antal Péter József
Bagu Katalin
Bajkó Anett
Bakos Dávid
Baksa Irén
Balázs István Zsolt
Balog Evódia
Balogh Benjámin
Balog Krisztiánné
Bandor Árpád
Baranyi Friderika
Bellér Lili
Bernáth Ildikó
Bezerédiné Szegedi Piroska
Bihari Gergely
Binder Anikó
Bíró Bence
Bitter Barbara
Borbándi Ilona
Breza Alex
Bucsiné Finta Ágnes Krisztina
Chriszt János László
Csernus Máté
Csipes Alexandra
Csóka-Nemeshegyi Andrea

Czirják Anita
Daku Sándor
Demeter Katalin
Derceni Andrea
Derceni Erika
Dóczé Sándor Efraim
Éberling Barbara
Fazekas István Pálné
Fazekasné Szilágyi Erzsébet
Fodor Barbara
Fodorné Bartók Krisztina
Füredi János István
Füredi János Istvánné
Gál Gyula
Gálné Juhász Judit
Gálné Lukács Ildikó
Gál Tamásné Tarsoly Aletta
Gazdag Ágota
Gazdag Katalin
Gazsó Jázmin Hajnalka
Gerzsenyi Éva
Grám Andrea Timea
Győri-Dani Balázs
Harangozó László
Hártó Balázs Mátyás
Haszmann Hajnalka
Hegedüs Dániel
Herceg Béla
Hercegné Balog Hermina
Horváth Dávid
Hricsovinyi Róbertné

Igri Andrea	Papp Dániel
János Rebeka	Papp Gergely
Jószay Viktória	Papp János
Kaprinyák Ivett	Pásztor Csilla
Károlyné Konkoly Edit	Pásztor László
Kiss János	Pásztor Lászlóné
Kiss Zoltán	Pete Tamás Gergely
Koczur Tiborné	Princ Krisztina
Komróczki Klaudia	Rakovics Tamás
Kordován Ágnes	Riszterer Tamásné
Koszmeda Viktória	Rontóné Czako Krisztina
Kota Ferenc	Sahin-Tóth Jenő
Kovács Sebestyén	Schuszter Orsolya
Kövér Sándor	Seresné Tisza Zsuzsanna
Krátky Timea Emilia	Seres Vivien
Kresztyankó Zsuzsanna	Sinka Ildikó
Kulcsár-Barkaszi Gabriella	Suth Nikolett
Lábadí Noémi	Szabó Dóra
Lőrinc Zsolt	Szabó Eszter
Lovasné Kovács Andrea	Szabó István
Mach Judit Orsolya	Szalai Gergő
Mack Ádám Hubertusz dr.	Szécsi Zsolt
Mák Róbert	Szilágyi Zsolt Barnabás
Márkus Diána	Szlepákné Kiss Tamara
Mocsári Margit Gyöngyi	Szőke-Török Katalin
Molnár Oktávia	Szolnoki Zoltán
Mucsiné Fodor Hajnalka	Szucsik Norbert
Nagy Anna	Tamaskovics Lénárd
Nagy Éva	Tanács Margharéta
Nagy-Juhász Judit	Tandi Ingrid Bianka
Nagy László	Tőke Zsófia
Neuhauser László	Tolnai Lászlóné
Neuhauser-Varga Tímea	Török Tamás
Oláh Andrásné	Tóth Ádám
Oláh Márk	Tóth-Czakó Krisztina
Oláh Tamás	Tóth Ilona
Oláh Zoltán Balázs	Tóthné Rafael Ágnes
Óri Dávid	Tóth Tímea
Orosz Dorina	Traski Marianna
Orosz László	Varju Eleonóra

Varju Sándor
Vörösné Dohnál Irén Nikolett
Vraneck Nóra
Yang Dong Yang
Závari Tímea
Zsoldos Csilla

2018/19**Kántor – BA alapszak**

Cséki Angéla Kitti
Kiri László
Tóbiás László Márton

2018/19**Teológia – MA mesterszak**

Ács István
Balla Tamás
Bántó Dániel
Bátori Levente
Benkő Judit
Csáki Dorottya
Csanádi Viktor Holló

Drózdiné Molnár Katalin Mária
Egri Gábor
Erdőfi Pál Dániel
Fodor Barnabás
Gaál Sándor András
Galkó Richárd Dr.
Győri Anita
Gyűgyi Ladislav
Jámbor Károly
János Csaba
Juhász Eszter
Kalupka László
Kántor Dorottya dr.
Kiss-Rónyai Anita Ildikó
Klucsik Péter
Lázár Huba
Nagy Csaba
Nagy Géza
Németh Tibor
Selmeczi Ottilia
Staller Tamás Tibor
Szilágyiné Bodnár Erzsébet
Tóthfalussy Nóra
Varga László
Zsigmond István
Zsigmond Istvánné

2. A 2019-ben végzett hallgatók névsora

2018/19

Teológia – BA alapszak

Ajpekné Kiss Bernadett
 Baán Katalin
 Bak Barbara
 Balogh-Szentes Alexandra
 Bárdos Péter
 Budai Anna
 Császári Anikó
 Csics Bernadett
 Csók Károlyné
 Dobner Péterné
 Duszka József
 Farkas Attila
 Ferencz Adrienn
 Győri Kolos
 Hajdúné Szepesi Mónika
 Hetényi Énok
 Horváth Gábor
 Jánossy-Kármán Mónika
 Kiss Tamás
 Kósa Andrea dr.
 Köves Borbála
 Magyar Bernadett Letícia
 Mészáros Mónika
 Misángyiné Baksa Livia
 Mischingerné Bóka Ágnes
 Nagyné Domány Mária
 Nagyné Kovács Veronika
 Pallagi-Tóth Mária
 Prókai Csaba Péterné
 Prokopecz Dávid
 Pummerné Gróf Katalin
 Putnoki Attila Dávid
 Sági Lidia

Sárközi Csilla
 Sárosi Attiláné
 Sárosi Judit
 Sebesi-Kiss Edina
 Somogyi Szandra
 Szabó Anasztázia Zita
 Szabó Zoltán
 Szekeres Tamás Attila
 Tamás Angéla
 Tarjányné Nagy Valéria Borbála
 Tári Franciska
 Turza Tibor József
 Vágány Csaba
 Veres Brigitta
 Vetula Tünde
 Vig Miklós

2018/19

Kántor – BA alapszak

Hajgató Zoltán
 Lakatos-Bakos Nikoletta

2018/19

Teológia – MA mesterszak

Agócs Béla
 Bacskó Gábor
 Bajkáné Bántó Kinga Johanna
 Berecz Júlia
 Czibuláné Perlaki Edit
 Dézsi Csaba

Dobai Debóra	Kőszegi-Szabó József
Elek Sándor Attila	Major Bea
Éles Mariann	Megyesi Zoltán
Emhó Balázs	Mihálovits Katalin
Fazakas György	Mucsi András
Fekete Csaba	Nagy Norbert
Ficzere Edit	Nagy-Kasza Dániel
Garancsi János	Nagy-Kaszáné Somogyi Ilona
Gurzó János	Nochta Pál Attila
Hajgató Noémi	Önböli Dávid
Hartyányi Arnold	Pálosiné Ugray Renáta Melinda
Heine Kornélia	Patakfalvi Tamás
Imriné Csákányos Melinda	Rémán Dániel
Katona Zsolt	Simon András
Kelemen Sándor	Szabóné Deák Eszter Noémi
Kelemen Szabolcs Dénes	Széll Csaba
Kiss Áron Keve dr.	Téglási Lajos
Kiss Lehel	Tóth Máté Lajos
Kovács Efraim	Tóth Melinda
Kovács Katalin	Tóth Róbert
Kovács Viktória	Tran Klaudia

3. *Kitüntetésben, jutalomban részesült hallgatók*

Kitűnő szakdolgozatért

Fazakas György
Heine Kornélia
Kovács Efraim
Kőszegi-Szabó József
Szabó Zoltán
Tamás Angéla
Vig Miklós

Hartyányi Arnold
Kelemen Sándor
Kelemen Szabolcs Dénes
Kiss Tamás
Kovács Katalin
Kőszegi-Szabó József
Nagy Norbert
Pallagi-Tóth Mária
Rémán Dániel
Sárosi Judit
Szabó Zoltán
Tran Klaudia

Kitűnő diplomáért

Budai Anna
Emhő Balázs
Fazakas György
Heine Kornélia
Kovács Efraim
Magyar Bernadett Letícia
Nochta Pál Attila
Tamás Angéla
Tarjányiné Nagy Valéria Borbála

Tudományos Diákköri Konferencia díjazottjai

Heine Kornélia
Kiss Áron Keve dr.
Szuhányi Boglárka
Katona Zsolt
Tóth Máté Lajos

Jeles diplomáért

Agócs Béla
Baán Katalin
Csók Károlyné
Dézsi Csaba
Farkas Attila

Kiemelkedő közösségi munkáért

Győri Kolos
Selmeczi Nimród
Bernhardt Pál
Kissné Balázs Barbara

Minden tanulmányait elvégző hallgatónak és a jutalmazottaknak gratulálunk.

Az Úr Jézus áldását kívánjuk további életükre!